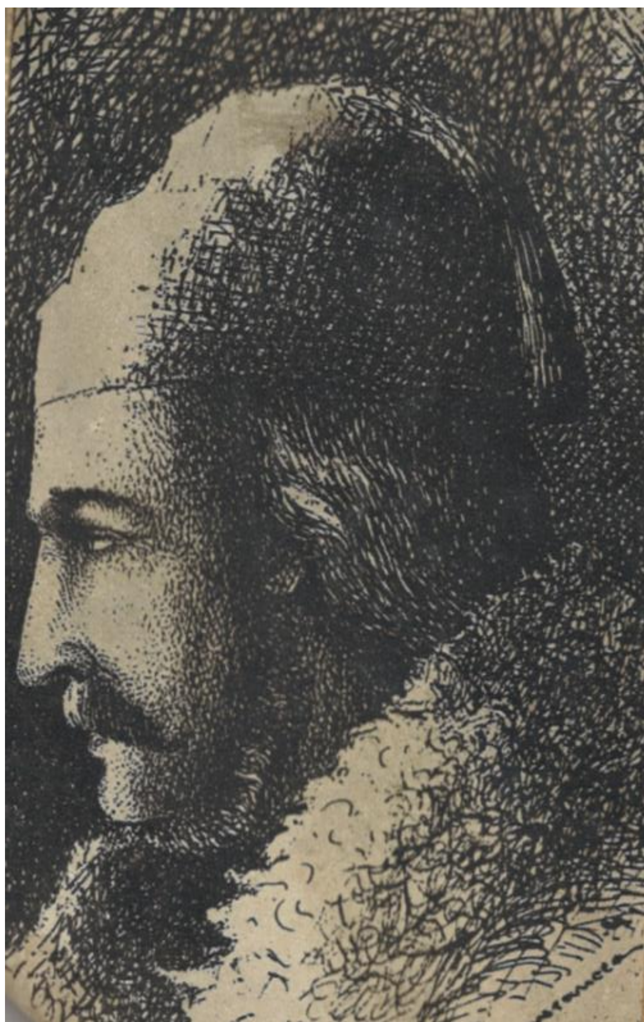

ANTON PANN

Fabule și istorioare
*
Nezdrăvăniile lui Nastratin Hogea

1961
BIBLIOTECA PENTRU TOȚI
EDITURA PENTRU LITERATURĂ

ANTON PANN

Aplecîndu-se peste biografia lui Anton Pann, învățatul M. Gaster făcea observația că aproximativ primii 25 de ani din viața scriitorului țin de legendă, prin sărăcia și caracterul incert al știrilor; penumbra misterioasă ce planează asupra începuturilor lui Pann îi părea că reprezintă o versiune modernă a existenței fabuloase a lui Esop.[1] Constatarea e mai mult a unui poet care lucrează cu intuiții decît a unui savant educat în spiritul rigorii și al generalizării prudente. E desigur adevărat că nu știm în mod amănunțit cum au decurs cele dintîi momente ale peregrinării lui Anton Pann prin pulberea lumii. Dar nu sîntem informați mai larg nici despre alți scriitori, despre un Ienăchiță Văcărescu ori Conachi. Iar, pe de altă parte, din faptele disparate care au parvenit pînă la noi, putem reconstitui originea, mediul de formație și instrucția scriitorului, adică elementele de bază pe care trebuie rezemată interpretarea operei și înțelegerea omului.

Nu vom detaila aici biografia lui Anton Pann. Ea a fost expusă, acum cîțiva ani, pe larg, de Ion Manole, într-o monografie documentată.[2] Dincolo de reproșurile pe care le-aș formula în privința sistematizării materiei, a fineții și preciziei interpretării, dincolo de anume rectificări și completări în informație, cred că lucrarea lui Manole e folositoare și rămîne indispensabilă, pentru moment, aceluia ce vrea să pătrundă în hățișurile operei lui Pann. O recapitulare sumară a datelor principale ce jalonează drumul vieții și creației autorului *Povestei vorbii* e totuși necesară pentru cititorul ediției de față.

S-a născut oare Anton Pann la 1794, cum a susținut G. Dem. Teodorescu[3], pe baza unor argumente fragile, la 1796 sau la 1797. cum a afirmat-o singur, cu destulă indiferență față de consecvența propriilor declarații, în două testamente datînd

---

[1] M. Gaster în introducerea la : Anton Pann, Povestea vorbii, Craiova, 1936, p. XXIX.

[2] Ion Manole, Anton Pann, E.S.P.L.A., Bucureşti, 1954

[3] G. Dem. Teodorescu, Vieața și activitatea lui Anton Pann, București, 1983, pp. 67-68

respectiv din 1849 1854? Înclinăm și noi, ca și Ion Manole[4], pentru anii 1796 sau 1797, întrucît pînă la o probă deplin concludentă ni se pare că n-avem temeiuri suficiente ca să negăm mărturia lui Pann însuși.
Fapt este că tatăl său era căldărar la Sliven, în Bulgaria, se numea Panteleon Petrov și a murit pe cînd Antonache, cel mai mic dintre copii, avea cîțiva ani. În timpul, războiului ruso-turc, dintre 1806-1812, văduva Tomaida. împreună cu cei trei băieți, poate de teama unor. represalii turcești împotriva populației creștine, poate din alte motive ce au rămas obscure; apucă drumul bejeniei, pribegind la nord de Dunăre și ajungînd pînă la Chișinău unde se stabilește provizoriu. Frații mai mari s-au înrolat în armata rusă și au pierit în 1809. la asediul Brăilei. Anton, care avea o frumoasă voce de soprano și sumare dar utile cunoștințe de psaltichie, intră în corul bisericii mari din Chișinău. La 1817 atmosfera de frâmîntare și instabilitate declanșată în provinciile vestice ale Rusiei de știrea invaziei lui Napoleon, Tomaida, cu singurul fiu ce-i mai rămăsese, pleacă la București. Pricinile ne sînt iarăși necunoscute. Bănuiala noastră e că la mijloc a fost o împrejurare de ordin personal, ca și în cazul, emigrării din Sliven: atunci văduva căldărarului Petroveanu (derivare din Petrov !) va fi plecat la vreo rudă sau, pur și simplu, în speranța că-și va cîștiga mai lesne pîinea, la nordul Dunării, nereușitul să-și realizeze ținta se va fi hotărît acum să-și încerce norocul în capitala Țării Romînești. Firește, toate acestea sînt numai ipoteze.
La București, Anton Pann intră paracliser la biserica Olari și cîntăreț la biserica Sfinților. Doi ani învață într-o școală deschisă la 1816 de un grec, Petru Efesiul, elev al reformatorului muzicii bisericești, Agapie Paliermul din Chios, care simplificase notația muzicală adoptând caracterele alfabetice în locul semnelor punctate. E asociat la opera de tălmăciri în limba romînă a dotărilor de cult, inițiată de mitropolitul Dionisie Lupu, și lucrează în tipografia aceluiași Petru Efesiul, deprinzînd meșteșugul tiparului.

---

[4] Ion Manole, op. cit., p.11.

S-a susținut că Anton Pann ar fi audiat și cursurile predate la Sf. Sava de Gheorghe Lazăr. Informația se bazează pe o amintire a lui Ion Ghica, a cărui memorie infidelă a indus nu o dată în eroare, și pe o sursă secundară, citată de Bogdan Duică[5]. I. Manole acceptă faptul, deși oarecum evaziv.[6] Nouă ni se pare eventualitatea cu totul improbabilă : dacă ar fi fost cazul, e neîndoielnic că Eliade sau un altul din elevii ori colaboratorii apropiați ai lui Lazăr ar fi făcut o mențiune, fără a mai vorbi despre scriitorul însuși, dispus lesne la mărturisiri și chiar guraliv cînd își pomenește mentorii. De altfel, în prefața la Fabule și istorioare, Anton Pann e de ajuns de explicit : „Eu altele n-am învățat decît din mica copilăria mea mi-am bătut capul să ajung desăvîrșit în meșteșugul muzicii bisericești."

La 1820 Pann se căsătorește cu o fată săracă, Zamfira, de care se va despărți în 1827. Ce a făcut la 1821 nu se știe. I. Manole a semnalat în manuscrisul academic 3.497 două poezii copiate de Ucenescu, „student al domnului Anton Pann", din care ar reieși că scriitorul s-ar fi dus la Brașov imitînd pe boierii ce s-au refugiat de teama lui Tudor Vladimirescu și a Eteriei.[7] Aici l-ar fi cunoscut pe Barac și ar fi dedicat un cîntec fiicei sale. Dar Marina Barac avea atunci 6 ani[8] și în genere pare ciudat că Anton Pann n-a revenit niciodată asupra acestui prim popas brașovean și ca nu există nici o altă atestare a faptului. Punem deci și aici un semn de întrebare.

La 1826[9] (și nu la 1827 cum se afirmă de obicei) Anton Pann e trimis dascăl la seminarul din Rîmnicu-Vîlcea și predă lecții de muzică maicilor de la Mănăstirea Dintr-un Lemn de lîngă Govora. Aici un incident romantic: între psaltul cu glas melodios și privirea arzătoare de sub streașină sprîncenelor groase și arcuite

---

[5] G. Bogdan-Duică, Gheorghe Lazăr, Acad. Romînă, memoriile secţiunii literare, seria III. tom. I, Bucureşti, 1924. p. III.

[6] I. Manole, op. cit, p. 15.

[7] Idem, p. 34. Aceeași informație la Gh. Ciobanu, Anton Pann, Cîntece de lume, E.S.P.L.A., Bucureşti, 1955, p. 16.

[8] Ion Colan, Viola şi opera lui Ion Barac, Acad. Romînă, memoriile secţiunii literare, seria III, tom. IV, Bucureşti, 1920-1929, p. 4.

[9] Studii si cercetări de istoria artei, nr. 12, Bucureşti, 1954, p. 218

și zvăpăiata nepoată a stareței Platonida, Anica, o tînără frumusețe, căreia rasa călugărească se vede că nu-i convenea de fel, se înfiripă o iubire cu atît mai pătimașă cu cit celor doi îndrăgostiți li se pun în cale mai multe piedici. Întrucît cererea de căsătorie e refuzată, eroii noștri decid să fugă. Fata se îmbracă bărbătește și împreună cu profesorul care-și abandona, probabil fără regrete, sarcina-i didactică, evadează aventuros din mănăstire și se refugiază la Brașov. Anton Pann își cîștigă existența cîtăva vreme cîntînd la biserica Sf. Nicolae, ajutat în strană de Anica, travestită încă, ni se spune, deși e greu să înțelegem de ce[10]. După scurt timp perechea revine în țară, fără a întreprinde probabil acea călătorie la Budapesta, de care a vorbit unul din primii biografi.

După întoarcerea de la Brașov viața lui Anton Pann curge liniștită, fără întorsături neașteptate. Va continua să cînte prin biserici și să profeseze de la catedră muzica în diferite școli (la 1842 e numit la seminarul din București), funcție de care e mîndru de vreme ce o înscrie, ca o carte de vizită, pe pagina de titlu a mai multor cărți. În viața personală cunoaște clipe cînd mai dulci, cînd mai amare. Moartea unui copil, Gheorghiță, îi sfîșie inima :

„Bucuria mea în lume
O avusei pe un nume,
Ce îl priveam ca o floare.
Şi îl iubeam cu dogoare.
...
Eu mă uit, strig după dînsul.
S-a dus, nu-mi aude plînsul.
Întristarea ochii-mi stoarce.
Dar în zădar: nu să-ntoarce."[11]

Legătura, nelegitimată, cu Anica se termină într-un chip nefericit, și într-un acrostih poetul condamnă mînios ingratitudinea femeii. Versurile merită citate pentru modul acut prozaic al confesiunii, care lasă să se întrevadă moravurile domestice ale

---

[10] G. Dem. Teodorescu, op. cit., pp. 39-40
[11] Noul Erotocrit, tom. IV, Sibiu, 1837, p. 115.

unei existențe mic-burgheze din preajma lui 1840. Pe de altă parte, ele luminează fizionomia morală a scriitorului: om cu reacții vii, generos, capabil să dăruie, dar nedeprins să fie refuzat, comunicîndu-și decepțiile public și direct, fără să se înconjoare, ca poeții romantici ai vremii, într-un văl de taine și echivocuri :

„Anii, care îi trăiai
Împreună cu mine.
Nu crez fi acum să-i ai.
Tot cu același bine.
Nu zic că ședeai pe bani
Şi umblai cu caleașca,
Sau te slujeai de țigani.
Muștele să-ți gonească.
Nu. Căci eu singur am fost
Cu dragoste la toate,
Bărbat, slugă și rob prost,
Slujindu-ți cît să poate.
Iar tu doamnă te numeai
Ş-a casii stăpînă
Orice doreai și pofteai
Îți era și în mînă.

Care dar alt neajuns,
O, nemulțămitoare !
Te-a rănit și te-a pătruns,
Să te faci vînzătoare ?
Ah, ludo ! (și) Dalilă !
De interes orbită,
Vai ! amar seamă vei da!
Aspidă otrăvită !“[12]

Deși experiența primelor două căsnicii nu era prea încurajatoare, Anton Pann se va căsători și a treia oară, la 1840, luînd pe o fată de 18 ani, Ecaterina, căci zicea el:

„Mulți doresc singurătatea,

[12] Noul Erotocrit, tom. IV, p. 149.

Dar eu de ea sînt sătul,
I-am cunoscut bunătatea,
Mi-a venit acru, destul !“[13].

De la 1830 înainte, întreaga energie îi va fi din ce în ce mai mult absorbită de activitatea sa de autor, tipograf și colportor. Se parc că încă de pe la 1821-1822, el s-a apucat să prefacă în romînește cu multă rîvnă cîntările bisericești, adică să redea nu numai sensul textelor liturghice, care existau deja în traduceri anterioare, dar mai ales să adapteze linia melodică grecească textului romînesc[14]. Pînă la 1840 rodul ostenelilor sale în această direcție va fi prea puțin fructificat. Se crede că a publicat un Axion la 1819 și o primă ediție a datărilor de stea la 1822, însă negăsindu-se nici un exemplar din aceste lucrări, existența lor rămîne ipotetică.

După 1840 tipăriturile de muzică ecleziastică se succed unele după altele, deși cercul amatorilor nu era mare și chiar se îngusta pe măsura ce trecea timpul. Eforturile lui Pann de a găsi „prenumeranți“ sînt de multe ori zadarnice. La 1847 el se plîngea în prefața unui Heruvico-Chinonicar că într-o lună de zile de pribegie pe la toate mănăstirile oltene a izbutit să facă atît de puține abonamente, încît nu și-a scos nici măcar cheltuielile drumului. E probabil că fără de tipografia în posesia căreia a intrat la 1843 si fără de veniturile calendarelor și ale tipăriturilor lumești n-ar fi reușit să dea la iveală seria cărților de cult cu notație psaltică. Într-o epocă de laicizare a culturii și europenizare în toate domeniile, astfel de lucruri interesau tot mai puțină lume. Dar Anton Pann persista, convins de înalta valoare patriotică și educativă a muncii sale. El considera că muzica „este însuși glasul și cuvîntul care l-a insuflat Dumnezeu în om". Iar a adapta cîntecul liturgic, adică ,,plînso-cuvîntarea cu care își descrie cinevași patimile sufletești și trupești", intonațiilor naționale și firii limbii romîne, îi părea o sarcină de onoare. De aceea i se și consacra ei cu o nepregetată sîrguință. însemnăm numai principalele lucrări publicate: *Noul Doxastar* -

[13] Poezii populare, București, 1846, p. 33.
[14] Gh. Ciobanu, op. cit., p. 13.

1841, *Bazul teoretic și practic al muzicii bisericești sau gramatica melodică* - 1845, *Irmologhiu sau Catavasier* - 1846, *Epitaful sau slujba înmormîntării domnului nostru Isus Hristos* - 1846, *Heruvico-Chinonicar* - 1847, *Nuoul Anastasimator* - 1854 etc.
Tipăriturile profane, care au făcut reputația scriitorului și i-au eternizat numele, au izvorît dintr-un imbold foarte prozaic. Mărturisirea plină de sinceritate și ingenuă prin absența oricărei vanități literare se găsește în prefața la Fabule și istorioare. Anton Pann arăta aici că după eșecul încercărilor de a tipări primele sale dotări bisericești „romînite“ s-a „apucat a aduna și a face cîte o carte din cele politicești, încet-încet, învățîndu-mă singur, una, ca să-mi treacă de urît, și al doilea, socotind ca să trăiesc“. Începutul îl face la 1830 cu Versuri muzicești, o culegere de cîntece de stea, cărora le adaugă și „cîteva versuri politicești“ - cîntece de lume - „care socotesc - spune autorul - cît nimănui nu-i vor fi spre vătămare“. Urmează *Poezii deosebite sau Cîntece de lume* la 1831, *Îndreptătorul bețivilor* la 1832, *Hristoitie au școala moralului care învață toate obiceiurile și năravurile cele bune* la 1834, *Noul Erotocrit* la 1837, o a doua ediție a *Poeziilor deosebite sau Cîntece de lume* la 1837, *Fabule și istorioare* - 1841, *Poezii populare* - 1846, *Memoria focului mare* - 1847, *Culegere de proverburi sau Povestea vorbii* - 1847, o altă ediție a *Fabulelor și istorioarelor* - 1847. Alături de această bogată activitate de traducător, folclorist, compilator, în care talentul robust al scriitorului își croiește o parte originală din ce în ce mai întinsă, începînd de pe la 1837-1838[15], el publică anual calendare, după modelul celor din Buda, conținînd date utile gospodarului, cronologii, istorioare morale și versuri – în totului-tot o hrană spirituală elementară, potrivită unui public larg, care silabisea încă abecedarul culturii.
Dar cu toată osteneala lui Pann de a scoate cărți pe gustul cititorilor și în ciuda deselor lui peregrinări prin țară ca să-și

[15] Greșit la I. Manole, op. cit., p. 142, că de-abia prin 1845 începe și el să editeze astfel de cărți. Vezi M. Gaster, op. cit., p. LXXVIII. Mircea Tomescu (în Caléndarele romînești - 7733-7838, Buc. 1957. p 80, consideră că primul calendar al lui Anton Pann. Calendarul lui Bonifatie Setosul a apărut la 1829.

sporească abonații, se pare că afacerile îi mergeau de azi pe mîine, și cîteodată toată nădejdea întreținerii sale se rezema pe modesta leafă de psalt și în retribuția nu mai puțin modestă de profesor de muzică. Cîteva documente recent publicate dezvăluie greutățile în care se zbătea scriitorul la 1845. Într-o scrisoare adresată mitropoliei, Anton Pann își descrie situația cu o vigoare de accent care nu numai că nu lasă nici un dubiu asupra penibilelor sale condiții de viață, dar sugerează în același timp o explicație a acelui conformism remarcat și pe drept deplîns de unii comentatori mai noi. Dependent de alții într-un regim despotic, scriitorul era obligat să-și menajeze protectorii și să nu încale prescripțiile bisericii. *„Cu plângere vă arăt - spunea Anton Pann în scrisoarea citată - că mă aflu cu totul în deznădăjduire. Iarna m-a apucat fără nici o pregătire de lemne, de îmbrăcăminte și fără nici unele...*“ Venitul pe an e de 2.400 lei, iar chiria și alte cheltuieli gospodărești totalizează 1.400 lei. *„Ce îmi mai rămîne ?* - socotește autorul - *O mie de lei. Cu aceasta pe mine să mă îmbrac, ori familia? Lemne de iarnă să-mi cumpăr, ori hrana vieții să îngrijesc ?... D-voastră știți cîte perechi de cizme trebuie să rup cu mergerea mea cea de toate zilele la seminar ; știți că fără gheroc, fără iberoc, fără blană și altele nu poci să fiu, că trebuie să îngheț și să-mi răpui viața fără de vreme, care toate acestea se fac cu bani. Ştiți scumpetea postavului și a cusutului. Dar familia mea nu trebuie îmbrăcată ? Nu trebuie să trăim între oameni ? Nu trebuie să mîncăm?“*[16] Întrebările răsună ca niște acorduri grave în sufletul aceluia pe care ne-am deprins a-l considera un năzdrăvan, meșter în șotii și amator de taclale, un petrecăreț cu inima ușoară și cîntecul pe buze.

Atitudinea Iui Anton Pann față de evenimentele anului 1848 rezultă din legăturile sale cu cercurile ecleziastice. Principial, ultimul său biograf are dreptate cînd zice : „Este mai mult ca sigur că băjenarul peste munți de la 1821 nu și-a dat în nici un fel adeziunea la cauza revoluției din 1848, chiar dacă nu avea

---

[16] Gh. I. Moisescu, Ştiri noi despre Anton Pann, dascăl de psaltichie; după I. Manole, op. cit., p. 131.

temeiuri să-i fie ostil... Pann, ca unul ce trăia în preajma mitropoliei și nici n-a participat la mișcarea politică a vremii lui, pare să fi fost influențat de atitudinea lui Neofit față de această mișcare.“[17] Totuși G. Dem. Teodorescu ne furnizează un amănunt prețios peste care Ion Manole a trecut cu prea multă ușurință. Arătînd că în 1848 Anton Pann conducea corul bisericii Crețulescu, G. Dem. Teodorescu notează : „Îndată după terminarea examenelor de la seminar, epidemia holerei îl făcu să părăsească Bucureștii. La întoarcere, lucră peste Olt pentru realizarea ideilor naționale și cîntă triumful revoluțiunii printr-un imn de care s-a vorbit în organele de publicitate ale epocii."[18] Ca o confirmare a acestei afirmații putem cita un document pînă acum nesemnalat. Într-o scrisoare adresată la 30 iulie, de comisarul de propagandă Zăgănescu, Ministerului trebilor din lăuntru al Ţării Romînești, se vorbește de participarea lui Anton Pann la ceremonia jurămîntului pe constituție, organizată cu multă pompă de cetățenii din Rîmnicu- Vîlcea, devotați noilor rînduieli. *„Într-acest pompos constituțiu raportează Zăgănescu – aflîndu-se și d-lui Anton Pann, profesor de muzică, împreună cu cîțiva cintăreți de aceeași profesie, au alcătuit o muzică vocală cu niște versuri preafrumoase puse pe un ton național plin de armonie și triumfal, cu care a ajuns entuziasmul de patrie în inimile tuturor cetățenilor*."[19] Sîntem deci îndreptățiți să presupunem că deși scriitorul nostru n-a fost angajat de la început în mișcarea revoluționară și nici n-a militat activ pentru triumful ei, a servit-o totuși cu simpatie, cum era și firesc pentru un om legat în mai mare măsură de popor decît de biserică. Şi de altfel să remarcăm în treacăt că mitropolitul țării sancționase în mod oficial, deși de formă, mișcarea pornită la 11 iunie.

Ultimii ani din viața lui Anton Pann se scurg într-o activitate febrilă. El încredințează tiparului broșură după broșură, iar zelul dintotdeauna al scriitorului e dublat, mai mult decît în trecut, de veritabile împliniri literare. Din cele cca. 18 tipărituri profane

---

[17] Ion Manole, op. cit., p. 148.
[18] G. Dem Teodorescu, op. cit., p. 68.
[19] Anul 1848 în Principatele romîne, vol. III, Bucureşti, 1902, p. 80.

dintre 1848-1854, fără a pune la socoteală calendarele, notăm pe cele mai importante: *Dialog în trei limbi, rusește, romînește și turcește* - 1848 (alcătuit pe baza unui model rusesc), *Înțeleptul Archir cu nepotul său Anadam* - 1850 (ed. 11-1854), *Spitalul Amorului sau Cîntătorul dorului* - 1850 (ed. 11-1852), *O șezătoare la țară sau Călătoria lui Moș Albu* - I-1851, II-1852 (ed. II-1853), *Cîntătorul beției* - 1852, *Culegere de proverburi sau Povestea vorbii* - 1852, *Năzdrăvăniile lui Nastrațin Hogea* - 1853, *Culegere de povești și anegdote* - 1854. La toate acestea se adaugă două publicații în adevăr ciudate : testamentele („adiatele“)[20] compuse, respectiv, la 1849 (în versuri, ceea ce a împiedicat biserica să-I ratifice !) și la 1854 (în cea mai mare parte în proză). Ce scop are tipărirea unor acte cu o destinație intimă, deliberind asupra unor pricini delicate, pe care prudența obștească le sigilează de obicei cu 7 peceți de taină cîtă vreme trăiește autorul lor ? Publicitatea chestiunilor personale, pe care o întîlnim adesea la Anton Pann, dar care culminează în aceste dispoziții testamentare, e oare un rezultat (in cazul de față totalmente nepremeditat) al acelei deformări de scriitor, devenită o a doua natură, care constă în prefacerea chiar a momentelor celor mai specifice de jurnal intim în obiect de artă? Sau e la mijloc o grijă bătrînească de a nu lăsa posterității nici o încurcătură și nici o surpriză, împărtășind lumii întregi dorințele ultime fiindcă în ele stăruie un cuget curat și o conștiință senină ? În orice caz, faptul de a fi angajat în mod public pe soția sa, Ecaterina, să se călugărească după ce va rămîne văduvă, ceea ce ea acceptase, s-a dovedit o precauție inutilă ; Ecaterina se va mărita, puțin după moartea lui Anton Pann, cu fostul' său ucenic, Oprea Dumitrescu, dovadă că moralistul se înșelase; ignorînd legile naturii omenești, pe care totuși de atîtea ori probase că le cunoaște.

[20] G. Dem. Teodorescu socoteşte că în întreaga lui activitate Anton Pann a tipărit peste 100 volume, dintre care, între 1840-54, 78, şi anume, exceptind calendarele de perete şi cele două „diate", 61 volume în prima ediţie şi 17 într-a doua sau a treia ediţie - op. cit., pp. 64-71.

Anton Pann s-a stins din viață la 2 noiembrie 1854, după o scurtă suferință. Pe urma sa au rămas, pare-se, cîteva lucrări inedite, care însă s-au pierdut. Două din ele se anunțau prin titluri de cel mai mare interes : *Istoria lui Mihai Viteazul*, în versuri, și partea a treia din *O șezătoare la țară*.[21]
Osemintele scriitorului au rămas îngropate la biserica Lucaci din București, străjuite pînă azi de un epitaf săpat pe o lespede modestă, a cărui slovă îmbină satisfacția decentă pentru o viață dedicată, unor osteneli rodnice cu sentimentul împăcării în soarta ce, mai devreme sau mai tîrziu, ne egalizează pe toți în umbra morții:

„Aici s-a mutat cu- jale
În cel mai din urmă an
Care în cărțile sale
Se citește
Anton Pann.

Acum mîna-i încetează
Ce la scris mereu ședea.
Nopți întregi nu mai lucrează
La lumină cărți să dea.

Împlinindu-și datoria
Şi talentul ne-ngropînd,
Şi-a făcut călătoria
Dînd în lume altor rînd."

*

Drumul activității creatoare a lui Anton Pann s-a desfășurat într-o relativă izolare de mișcarea literară din Ţara Romînească. El n-a publicat la Curierul romînesc și nu a figurat decît incidental (de două ori) printre colaboratorii vreuneia din revistele vremii. Nu s-a învîrtit în cercul lui Eliade, n-a trecut pe la „Filarmonica", deși cunoștințele sale ar fi fost acolo de folos, n-a avut legătură cu tinerii de la „Asociația literară“, care după 1840 se străduiau să

---

[21] G. Dem Teodorescu, op. cit., p. 75.

imprime literaturii o direcție mai pronunțat națională și cetățenească.

Pe la 1832, cînd modestul psalt de strană se afla la primii pași ai activității sale de scriitor profan, Eliade afirma : „Cu adevărat că noi nu mai sîntem în vremea cînd numai niște cintece de amor să fie destule a face a se mira lumea de noi. Duhurile au trebuință de o hrană morală mai statornică șt mai cuviincioasă la vrednicia omului."[22] Se vizau aici noile căi croite literaturii prin apariția traducerilor lui Eliade din Lamartine, a poeziilor lui Cîrlova și elegiilor lui Alexandrescu. O pleiadă de tineri, între care aceștia erau deocamdată cei mai reprezentativi, abandonau orientarea monocordă a Văcăreștilor, încercînd să exprime efervescența spirituală a momentului, agitația sufletelor dornice de o schimbare, voința de aliniere la nivelul Europei, prin preluarea unor sugestii din afară și directa imitare a acelor modele romantice străine ce păreau a le satisface mai profund valențele intime, începea să se lamartinizeze, să se byronizeze, să se scrie despletit și patetic, multiplicînd semnele meditației și lacrimile durerii. Era epoca pe care o va condamna puțin mai tîrziu Kogălniceanu, cînd ,,toți poeții și poetașii noștri în versurile lor imitează, unul pe Petrarca, altul pe Tasso, un al treilea pe Lamartine, acesta pe Victor Hugo, celălalt pe Schiller și de aceea mai nici unul nu compune poezii romînești, ci ne dă numai niște neînsemnate copii"[23].

Spre deosebire de această literatură cu pretenții intelectuale, deși de un gust uneori îndoielnic, Anton Pann aduce în cărticelele sale viața poporului și-și propune țelul modest de a oferi unui public mărunt o lectură distractivă și moralizatoare, care transcrie ceea ce se găsea în circulație orală și întrunea sufragiile maselor din mahalalele Capitalei. De altfel, formația lui Pann n-avea nimic comun cu aceea a altor autori contemporani. Aceia erau cărturari, foști școlari la Sf. Sava ori elevi pe la diferite universități ale Apusului. Anton Pann era autodidact. Cei mai mulți dintre scriitorii care se manifestă înainte de 1848 erau

---

[22] Pentru poezie în Curierul romînesc, 1832, nr. 74.

[23] M. Kogălniceanu, Calendar pentru poporul romînesc pe anul 1842, p. 87.

feciori de boieri sau proveneau din familii, dacă nu înstărite, măcar de condiție mijlocie. Anton Pann avea o origine obscură și văzuse lumina zilei printre străini. Eliade, Alexandrescu, Bolliac, Bolintineanu și toți ceilalți cunoșteau limba franceză și se rupseseră cu dcsăvîrșire de Orient - Anton Pann a învățat limba romînă, după toate aparențele, în anii adolescenței ; în schimb, el avusese ocazia în peregrinările primilor ani să deprindă turca, greaca și rusa ; era un om al meleagurilor dunărene, de constituție robustă, pe care nu-l ispiteau tînguielile, ci plăcerile cele zemoase ale vieții. E limpede că Eliade l-a desconsiderat, socotindu-l un poet vulgar, care n-avea nici o aspirație de a luneca spre sferele eterate ale artei, de unde-și culegea el inspirația. Dar se pare că Anton Pann nu s-a prea sinchisit de asemenea opinii defavorabile.

El era un om din popor, care suferise pe propria-i piele asprimile vieții și trăia într-o comunicare de fiecare clipă cu poporul. Patruzecioptiștii, ca oameni înaintați, *coborau* în mase. Anton Pann nu avea unde privi dedesubt, căci în jurul său tălăzuia norodul. La el folclorul era mediu de viață, nu o atmosferă de atelier. Între Anton Panii rapsodul popular, care cîntă baladele învățate din bătrîni, e totuși o deosebire. Şi nu numai de talent și cunoștințe. Autorul *Povestei vorbii* e un om de jos, dar nu de extracție rurală, e un orășean, și aceasta împrejurare marchează cu o pecetie caracteristică întreaga sa operă.

Anton Pann e un mic producător stabilit într-o mahala bucureșteană, a cărui marfă, de un tip special, răspunde unei nevoi spirituale, dar e legată tot atît de mult de cererea pieței ca și bunurile de consum, necesare traiului de toate zilele, confecționate de croitori, cizmari și ceilalți meșteri și artizani ce-l înconjoară. Economia progresa impetuos după 1829 (Tratatul de la Adrianopole), în sensul intensificării raporturilor de schimb a dezvoltării nu numai a noi forțe de producție ce intrau în contradicție cu rînduielile politice și juridice existente, dar și a germinării a o scrie de aspirații spre cultivare, prea puțin cunoscute în trecut. Anton Pann intuiește interesul spre lectură al păturilor modeste de negustori, dascăli, tîrgoveți, mici

funcționari. Dacă, prin conținutul lor, cîntările bisericești, la „romînirea“ cărora ostenise în deceniul al treilea, nu erau destinate unei largi circulații și necesitau protectori cu vază și mijloace financiare însemnate ca să vadă lumina tiparului, în schimb pentru comercializarea literaturii de tip cvasi folcloric existau bune perspective. Iar el dispunea și de aptitudinile intelectuale reclamate de o asemenea operă : avea o memorie prodigioasă, o mare ușurință la versificare, mergînd pînă la darul improvizării pe deasupra era perseverent și animat de pasiune.
Imboldul primitiv al activității literare a lui Pann a fost deci, după cum a mărturisit-o singur în prefața la *Fabule și istorioare*, dorința de a se distra și țelul de a-și cîștiga pîinea. Să remarcăm faptul fără nici o tresărire retrospectivă de mînie pioasă. Intenția de a scoate bani din tipărirea și colportajul cărților nu e de loc condamnabilii și nu scade cu nimic din meritele scriitorului ; ea adaugă vocației de luminător, de care se face mult caz în literatura vremii, suportul unei lucidități, cu atît mai simpatice, cu cît nu se travestește sub vorbe de paradă.
Anton Pann începe prin a fi editor, orientîndu-și alegerea spre ceea ce considera că va fi bine primit de publicul său mărunt. El tipărește cu o adresă precisă, își destină lucrările unui anumit mediu. Listele de „prenumeranți“, cercetate de Gaster, dovedesc îndestul pe cine avea în vedere. Preferințele lui îmbrățișează aproape întreaga producție literară a epocii, în măsura în care aceasta putea interesa pe acei „librieri“, „muzici ecleziastici“, profesori, meseriași, tîrgoveți, funcționari etc. din București, Ploiești, Pitești, Rîmnic, Craiova etc., pe care-i vedem subscriind la *Erotocritul* din 1837.
Erau la modă cîntecele de lume, de dragoste și beție ? Anton Pann publica tot ceea ce-i ajungea la urechi sau îi cădea sub ochi, intervenind unde i se părea că sentimentul nu e pregnant sau forma imperfectă, ori creînd de-a dreptul, pe baza modelelor existente, bucăți noi. Astfel reproduce în *Poezii deosebite sau Cîntece de lume* de la 1837 o variantă a cunoscutei poezioare a lui Ienăchiță Vacărescu, *Amărîtă turturea*, cu mici schimbări, iar în *Spitalul amorului*, o altă variantă a aceleiași opere, de astă

dată amplificată cu 15 strofe ! La fel procedează cu multe bucăți de Alecu Văcărescu, de Paris Momuleanu, de stihuitori astăzi complet uitați ca Theodorache Georgescu, G. Popescu, G. Ucenescu și mai ales cu cîntece de circulație orală, de paternitate necunoscută.

Se bucurau de prețuire povestirile moralizatoare care tindeau la corectarea moravurilor rele și propovăduirea virtuții ? Anton Pann se punea la lucru, traducînd *Hristoitia*, alcătuind apologuri și fabule. Aveau nevoie oamenii de istorioare înveselitoare, care sa le descrețească frunțile și să le stîrnească hazul ? Pann le spunea anecdote, spicuite de ici și colo, sporite de imaginația lui productivă cu noi peripeții și uneori împodobite cu efecte de artă literară.

Îndreptarea către poeziile, propriu-zis populare, derivă din aceleași motive și se normează după aceleași criterii. Editorul le-a adresat orășenilor pentru că *„țărănimea nu putea însemna nimic pentru Anton Pann ca public cumpărător“*.[24] El a cultivat de aceea anumite genuri, a ocolit de obicei doinele de suferință și luptă, baladele păstorești, voinicești, istorice, a acordat atenție poeziei de ritual (colinde) și celei satirice, cu note de humor. Transcrierile lui sînt adesea hibride, amestecînd ca în *Mugur, mugur, mugurel* gingașei evocări a împrospătării naturii, cîteva strofe de tip anacreontic în care apar „fluturași frumușei“ ce „voltează“ și „amorul cu arcșor“ rănind „la ficați“ pe tinerii ce se furișează în plimbări singuratice[25]. Alteori, ca în balada *Tunsu*, haiducul, în loc să fie simpatizat, e condamnat pentru că „multe rele a făcut".

De altfel, prin termenul de poezii populare, cum se vede în titlul volumului de la 1846, autorul nu înțelegea folclor rural, ca atîția dintre pașoptiști, ca Negruzzi, Russo, Bolliac, Bălcescu etc., ci încă, și cu deosebire, folclor orășenesc. Culegerea de cel mai autentic sentiment rural-popular e desigur *O șezătoare la țară*, dat ca a venit după ce preocuparea de literatura orală a satelor

---

[24] Ovidiu Papadima, *Anton Pann și cîntecele de lume, Studii și cercetări de istorie literară și folclor*, 1957, nr. 3-4, p. 593.

[25] *Spitalul amorului*, 1852, p. 144.

devenise o orientare predominantă în opinia publică, un obiectiv al mișcării de emancipare națională.

Cît de eclectic era Anton Pann în dorința lui de a satisface gustul cititorilor o dovedește faptul că în *Spitalul amorului* alături de vechile cîntece de lume și romanțe de inimă albastră el alipește elegii de Alexandrescu, Bolliac, Bolintineanu, inclusiv texte și arii din *Norma, Baba Hîrca* și alte opere[26], de care se pasionau inimile tandre ale unor noi generații, ce călătoreau înainte, o dată cu veacul.

Scriitorul Anton Pann crește și prosperă la umbra editorului și a colportorului. El pornește prin a ajusta ceea ce aparține altora, fără nici un fel de căință a deposedării, fiindcă în genere noțiunea de proprietate literară nu era codificată, iar mentalitatea sa era cvasi folclorică. Încetul cu încetul se avîntă într-o operă de creație proprie, conducîndu-se cuminte după preferințele mediului căruia ii difuza cărticelele. Originalitatea și-o afirmă mai deplin în *Fabule și istorioare* pentru a o încununa în *Povestea vorbii* și *O șezătoare la țară*. Deși a încercat să producă în diferite genuri și personal nu a părut să-și dea seama unde a încorporat maximum de valoare, e cert că vocația lui era spre povestire, fabulă sau apolog, spre micile istorioare versificate sau expresiile aforistice de tip paremiologic, în care verva inepuizabilă, observația incisivă, darul scormonirii prin toate resursele lexicale spre a făuri o caracterizare pregnantă, se puteau desfășura în voie, fără nici o reținere interioară și fără nici o reverență față de vreo autoritate literară, falsă sau veritabilă.

În *Fabule și istorioare*, *Povestea vorbii* și *O șezătoare la țară*, cele mai izbutite din lucrările lui Anton Pann și acelea în care se vede mai mult originalitatea talentului său, întîlnim toată varietatea de meșteșuguri și îndeletniciri ale omului din popor. Un loc deosebit îl ocupă viața economică. Multe anecdote și proverbe îl privesc pe negustor și destule pe negustorul ambulant, ceea ce denotă interesul său viu pentru această categorie socială, căreia într-un fel îi și aparținea. Alte istorioare desfășoară tabloul

[26] Ovidiu Papadima, op. cit., p. 590.

relațiilor sociale într-o economie încă patriarhală, a unei mici producții de mărfuri. Frecvent apar mici meseriași : cîrpaciul, pescarul, fierarul, croitorul, toți ostenindu-se în căutarea unei procopseli pe care n-o pot ajunge. Ochiul atent al lui Anton Pann înregistrează și zarva negutătorească a orașelor surprinse încă în stadiul de centre semi-rurale. Iată cu cît adevăr e zugrăvită atmosfera de piață :

„Într-un oraș oarecare,
Ca și Bucureștiul de mare,
Unde lumea în piaț-iese
Şi-ncoaci-încolo să țese,
Pintre cei ce vînd producte
Şi fel de feluri de fructe,
Unde răsună haznale
Trîntindu-se pe tablale,
Unde unii iau, dau, număr,
Alții încarc braț, mîini, umăr,
Unde glasuri și guri multe
Nu stau să se mai asculte,
Vorbind orce-n gură mare..."

Dar scriitorul nostru a cunoscut îndeaproape și viața satului. Pe țăran îl surprinde în momentele principale ale existenței: la muncă, în contactul cu cei mai mari și cei de-o seamă cu dînsuJ, în căsnicie, la petrecere. El a evocat mai cu seamă, cu vioiciune și suculență, șezătoarea, unde se stîrnește scînteietorul duel al cimiliturilor și vorbelor de duh și se înseilează cu vervă nesecată povestirile și anecdotele.

În genere, mediul de viață care încadrează, pe eroii povestirilor și istorioarelor lui Anton Pann, chiar atunci cînd subiectul propune un teatru de acțiune exotic, e deplin naționalizat, adaptat moravurilor de la noi din primele decenii ale secolului XIX. Iată de pildă cum se constituie lumea din însumarea *Fabulelor și istorioarelor* de la 1841 : mai-marii societății sînt boierii ; orășenii fuduli își dau aere de „boiernași“, țin slugi pe care le chinuiesc cu bătaia, își servesc musafirii cu „ciorbă“, aducînd la masă „șervete“ și sfeșnice de argint; gospodarul

sărman mănîncă „turtă“ de porumb, femeia trebăluiește pe lîngă casă; plecarea la tîrg e o mică aventură, căci pădurile sînt pline de hoți și cerșetori ; vechile relații autarhice s-au dizolvat, și banii reprezintă acum obiectul supremei ambiții a oamenilor:

„Astfel de minuni fac banii,
Ei sint pricina, dușmanii.
Ei mărită și însoară,
Ochii după dînșii zboară.
Ei cînd vor sta înainte,
Pe nebuni îi fac cuminte,
Pe-nțelepți îi scot din fire.
Ei sint la toți priloștire.“

Circulă lei dar și zloți și vechea monedă turcească numită tult; tranzacțiile se fac plătind arvună și bînd aldămașul ; zapciul care împarte dreptățile judecă după plocoanele primite; țara livrează turcilor produse sub formă de zaherea ; cînd un cioban e îmbrăcat în haine scumpe vedem că i se fac onorurile eleganței vestimentare fanariote: el va purta giubea cu samur de moscă, o scurteică lungă îmblănită cu cacom, anteriu de stofă, „cămăși ca tulpanul“, papuci în picioare și în cap „căciulă“ (ișlic!) etc.

Ca unul ce împărtășea cu poporul umilințele și obida, Anton Pann nu nutrea nici o simpatie pentru clasele stăpînitoare. Dar ostilitatea lui față de asupritori nu se transmite prin luări de poziție directă și nu se ridică niciodată la tonalitatea apostrofei vehemente, proprie celor mai înaintați dintre revoluționarii pașoptiști. El evită să se pronunțe asupra problemelor politice ascuțite ale vremii. Iar cînd o face, ca în *Povestea unui gîngav despre zavera de la 1821* (Poezii populare - 1846), atitudinea lui e eronată și vădește influența ideologiei feudale. Nu trebuie să uităm că scriitorul, prin funcția sa de psalt și profesor de muzică bisericească, e legat de vîrfurile clericale și ca atare nu-și poate îngădui libertăți de exprimare. Protestul social e formulat indirect, la modul fabulistic, dar, în aceste limite, critica moravurilor e viguroasă iar perspectiva populară a interpretării nu lasă loc nici unei îndoieli. Să remarcăm totuși că nicăieri Pann nu ne-a zugrăvit cu ascuțime raporturile de exploatare de la sate

iar eroul său nu e iobagul apăsat de boieresc, ci micul proprietar stăpîn pe pămînt și pe brațele sale de muncă.

În unele materiale de sursă folclorică se reproduc atacuri violente la adresa împilatorilor și se străvede forța mîniei populare ce se acumula la sate. În *Poezii deosebite sau Cîntece de lume* (1837) e publicat *Cântecul Jianului* în care se motivează haiducia :

„L-am umblat, l-am alergat,
M-am umilit, rn-am rugat
De chiabur și de bogat,
Şi-n seamă nu m-a băgat...“

Atunci, cu pistoale, flintă și iatagan, voinicul iese pe colnic:

„Să trag brazdă dracului
Din mai susul dealului,
Pînă-n capul satului.
Drept ușa bogatului“.

Tema haiduciei apare și în alte bucăți, uneori ca în *Cîntec ce-i zic al Tunsului* (*Poezii deosebite...*), cu o denigrare finală, părînd lipită ca să liniștească și să furnizeze un permis de liberă trecere.

Adesea, fabulele, anecdotele și proverbele demască dedesubturile viermănoase ale ordinii sociale, practicile reprobabile și aspectele murdare ale realității contemporane scriitorului. Astfel, corupția aparatului de stat este des menționată. Ispravnicului, judecătorului, vătafului li se fac plocoane. Justiția e venală. Cu o vervă neostenită sînt persiflați bogătașii, cărora totdeauna le lipsește avuția spiritului. Împărații înșiși sînt săraci cu duhul și apelează pentru dezlegarea pricinilor încurcate la oamenii simpli, sărmani, dar înțelepți.

La Anton Pann apare ironia ascunsă cu care poporul privește pe cei de sus. În Nastratin Hogea ni se arată de cîteva ori păcăliturile pe care le înghite un satrap local, îngust la minte și hapsîn, din partea istețului Nastratin. Într-una din povestirile *Şezătoarei la țară* dăm peste un arendaș care-și manifestă disprețul pentru niște țărani ce se certau cu femeile lor:

„Doamne! ce-s țăranii! mult sînt proști pe lume
Ei se bat și-n certe, se bat și în glume,

Cresc ca niște vite, astfel le e traiul,
Crezul lor le este bîta și vătraiul."

În ceea cc-l privește, arendașul este însă cu mult mai prejos decît țăranii, întrucît e gata să-și păruiască nevasta la cea mai ușoară contradicție. Într-un loc e vorba de un boier care, neputînd găsi răspunsul unor ghicitori ce i le dăduse împăratul, se travestește în slugă și se duce într-o cîrciumă unde niște oameni de rînd îi dau repede dezlegare la toate întrebările. Într-un vestit dialog (*Povestea fetei a doua*) întîlnim prefigurarea ignoranței simulate a lui Creangă. Un negustor, vrînd să ia lămuriri asupra unui sat, primește din partea unui țăran răspunsuri perfect logice și corecte, însă complet nefolositoare fiindcă înșiră locuri comune fără a dezvălui nimic din ceea ce interesa pe interogator. Explicația era că mintea subtilă a țăranului deosebea între sensurile multiple ale cuvintelor și, cu o naivitate prefăcută, răspundea cu intenție neconvenabil.

Una din trăsăturile principale, pe care ni le relevă lumea lui Anton Pann, este humorul. Anton Pann știe să stîrnească hazul istorisind pățaniile nerodului care spunea tuturor ce nu se potrivea, ale soției îndărătnice care preferă să fie înecată decît să admită că bărbatul are dreptate, ale unui Păcală ce s-a prefăcut mort spre a încerca fidelitatea nevestei. El are un spirit mucalit, știe să prindă ridicolul situațiilor și le întoarce pe toate în glumă dar fără lux de gesticulație și fără maliție. Rîsul său este indulgent uneori, mușcător alteori, dar niciodată crud. Aparține unui om sociabil care-și iubește semenii și e conștient că :

„Om, oricum, întru toate
Fără cusur nu să poate."

Anton Pann a creat în povestirile și proverbele sale imaginea eroului popular, plin de viață, optimist, în ciuda sărăciei și necazurilor ce-l asaltează, cu sufletul netulburat de umbre. Este într-un fel întruchiparea literară a propriului său chip de a fi. Scriitorul, după cum menționează undeva Ghica, era adesea văzut în tovărășia unor cîntăreți și stihuitori, prieteni de bună petrecere. Trebuie să ni-l închipuim împreună cu Nănescu, Chiosea, Marin Serghiescu și Paris Momuleanu, în grădină la

Deșliu, la Pană Buiescu sau Giafer, ori bătînd ulițele Bucureștilor în puterea nopții, cîntînd cu vocea lui melodioasă, acompaniată de o lăută, cîntece de inimă albastră și spunînd glume despre cei mari și nerozi[27]. Alteori, plecînd la o vie aproape de Oltenița, se oprea la Valea-Dragului spre a mînca raci și a ciocni un pahar cu licoare purpurie, gata să improvizeze la masă, jovial, un cînticel despre o „tînără copilă dragă“ invitată, după străvechiul tipic horațian, să iubească atîta vreme cît e „fragă“[28]. Anton Pann nu disprețuia plăcerile lumești, nu era un ipocrit și nici un rigorist. Despre sine el spunea:

„Nu voi mărire, nici bogăție,
Nu voi mărire, nici avuție.
...
Eu voiesc pace și liniștire,
Viață bună, dulce iubire
Voi cîntecele desfătătoare,
Jocuri și glume mîngîietoare."

Morala anecdotelor și proverbelor e plină de bun-simț. În ea se strecoară înțelepciunea unei experiențe seculare. Poporul nu se învoiește niciodată cu triumful răului, în folclor, cei ce jură strîmb, cei c eîmpilează și despoaie sînt totdeauna pedepsiți. Iată, de pildă, cum înfățișează Anton Pann iadul, într-una din primele sale bucăți, un cîntec de stea:

„Văzui balauru căscînd,
Și din gură foc vărsînd
Curgînd ca un rîu întins,
Înflăcărat și nestins.
Văzui popi, mulți eretici,
Cu dascăli și grămătici,
Aruncați cu capu-n jos
În focul cel flăcăros.“

Fețelor bisericești le țin companie alți puternici ai acestei lumi:

„Văzui împărați tirani
De gîturi cu bolovani.

---

[27] Ion Ghica, Opere, vol. I, E.S.P.L.A., 1956, p. 145.
[28] Dem- Teodorescu, op. cit., pp. 48-49.

Văzui negustori în rînd,
Care-nșel și lipsă vînd;
Unii cu măsuri la gît
Se tînguiau amărît.
Văzui arzînd în vîlvori
Bogați neîndurători,
Care tot s-au veselit
Şi săraci n-au miluit..."

Alecsandri spunea pe drept cuvînt că e un tablou al iadului „*cum se vede zugrăvit în pridvoarele unor biserici vechi*", din care răzbate aspirația spre dreptate a maselor.

Dar pedepsirea păcătoșilor nu e rezervată de scriitor numai justiției divine; ticăloșia și minciuna își primesc răsplata încă aici, pe această lume, fără a mai zăbovi în așteptarea instanțelor cerești.

Anadam, nepotul și învățăcelul înțeleptului Arghir, va fi osîndit la o moarte grozavă, fiindcă a urzit pieirea binefăcătorului său. Cu toate repetatele rugăminți de iertare ale vinovatului, inima bătrînului rămîne de piatră. După ce Anadam e pedepsit cu „nuiele pîrlite“ și apoi cu „toiege“ pînă își dă sufletul, trupul lui e aruncat cîinilor. „Cei trei marțafoi", care cîștigă cu șiretenie merindele necesare unui ospăț, deși n-au șterpelit mare lucru, sînt totuși condamnați la temniță. Nastratin Hogea, care vrea să fure o ceapă de la un vecin avut, dar neomenos, se strecoară pe coș și-și rupe un picior. Învățătura o rezumă admirabil scriitorul:
„Cine fură azi o ceapă, rutina fură și o iapă.
Dar, or în temniță plînge, or picioarele își frînge."

În fond, *Povestea vorbii* și *O șezătoare la țară* reprezintă un mic manual de etică, un ghid de conduită în viață. Regulile și virtuțile propuse poartă amprenta uriașei experiențe colective a poporului. Ce trebuie apreciat la un om și cum trebuie să se conducă el pentru a-și împlini datoria ?

Omul se cuvine întîi să muncească. Într-un remarcabil apolog sc combate evlavia prost înțeleasă a unei femei care socotea să prăznuiască sfinții calendarului abținîndu-se de la lucru :

„Şfîntul nu îți poruncește să dormi și să stai pe brînci,

Cînd îți lipsește în casă și nu ai ce să mănînci."

Condiția existenței e munca. Raiul nu se dobîndește cu post și trîndăvie. O lungă istorioară din culegerea de la 1841 se încheie astfel:

„Dumnezeu ajută omului bărbat,
Carele îl roagă muncind nencetat,
Iar care să lasă deznădăjduit
El piere în casă ca un ticăit.
...
Nu este rușine omul a munci,
Dacă întîmplarea îl va sărăci.“

În poezia *Şcolara și baba* din culegerea de la 1846 (introdusă apoi în *Povestea vorbii*) se face elogiul învățăturii, criticîndu-se luxul. Nu dersurile și alifiile dau frumusețea, ci studiul, școala:

„Școala, mamă, pe om face să se numească frumos,
Ea pe urît îl preface ca să fie drăgăstos... “

Ideea e că omul se împodobește prin cultivarea minții, deoarece nu chipul are întîietate, ci zestrea sufletească. Anton Pann proclamă însemnătatea științei:

„Căci știința e cinstită
Şi de obicei primită
În tot globul pămîntesc.
De-mpărați pe tron se-așează.
De domni se îmbrățișează
Şi de toți cîți o doresc.“

Omul trebuie sa fie cumpătat, nici „cu arțag“, nici cu „pîrțag“, să nu exagereze băutura, fiindcă „cine bea vin își bea punga și mintea, ca și sănătatea“, să nu se lăcomească, știind că „pâine cu sare – e gata mîncare“, să nu fie nici risipitor, dar nici zgârcit, „nici prea econom, nici prea galanton“, să păstreze în toate dreapta chibzuință și măsură. Morala lui Anton Pann e a bunului simț.

Ea nu recunoaște nici un criteriu mai înalt decît experiența și își are izvorul în realitatea socială, înfățișată așa cum e, fără nici o idealizare. De aceea unele din proverbele și pildele sale sînt lipsite de orice caracter pios, sînt pătrunse de punctul de vedere

al interesului personal, de un oarecare egoism caracteristic raporturilor bănești pe care le dezvoltă și le generalizează capitalismul.

Anton Pann nu vedea și nu avea cum să întrevadă perspectiva unei rezolvări revoluționare a problemei sociale care să ducă la stingerea exploatării omului de către om. Din acest motiv, în opera sa, uneori el caută soluția fericirii individuale pe terenul orînduirii capitaliste, prin indicarea mijloacelor ce pot asigura supraviețuirea, în condițiile ei. („*Dacă vrei să trăiești liniștit. să nu vezi, să n-auzi, să taci!*“) Alteori se oprește la soluția unui trai patriarhal, într-o obște încă nediferențiată, ascuțișul critic fiind atît antifeudal cit și anticapitalist, așa cum simțea, nelămurit dar intens, poporul.

Într-una din povestirile sale din volumul intitulat *Poezii populare*, Pann demonstrează superioritatea vieții țărănești asupra celei orășenești, confruntînd de fapt, iarăși naiv, morala gospodarului mic- producător ce-și ajunge sieși cu morala orășeanului implicat în păienjenișul relațiilor de schimb burgheze:

„Ferice! și iar ferice!
O mie de ori poci zice
De viața țărănească
Care este prea firească...
El (țăranul - n.n.) n-are grijă în lume
Să grămădească bani sume...
La mult iar ca să cîștige
Niciodată nu să-nfige...
El cînd va să-și ia soție.
Nu caută bogăție...“ etc.

În schimb, orășeanul e „împresurat“ de patimi, trăiește în lux, aleargă după bani:

„Cînd umblăm după-nsurare
Căutăm cu zestre mare...“ etc.

Anton Pann are indiferența lui Rabelais pentru ceea ce o pudoare ipocrită socotește interzis. El cultivă religia naturalului. Tot ce e firesc și al vieții nu este reprobabil. Trebuie citită

povestea cu păsatul din *O șezătoare la tară*, pentru a vedea cîtă candoare există la Pann, în relatarea unei istorii mai pipărate.
În rezumat: robustețe morală, optimism, veselie, ironie față de cei mari și puternici, bun-simț, cumințenie, stăpînire de sine, spirit practic - iată ce trăsături ale concepției despre lume și viață găsim în scrierile lui Anton Pann. Dacă le raportăm la epoca elaborării lor, cînd viziunea realistă asupra lumii se degaja anevoie (excepție fâcînd de marii reprezentanți ai pașoptismului) în operele unor literați sau prea permeabili influențelor străine, sau neatenți la datele concrete ale mediului înconjurător, sau prea covîrșiți de sentimentalism romantic ca să mai poată da tablouri plastice ale împrejurărilor locale, ne dăm scama mai deslușit de vigoarea proaspătă, de forța vitalității lor realiste. Nu e oare destul ca să batem la ușa căsuței modeste a scriitorului pentru a-i strînge mîna și a-i mulțumi ?

*

Va trebui să răspundem însă la o întrebare : dacă Anton Pann e un culegător de folclor, în ce consistă originalitatea lui de literat ? Este el cu adevărat un scriitor ce-și merită locul în istoria literaturii, sau e numai un folclorist cu dragoste pentru poezia populară, dar lipsit de mesaj personal ?
Întîmpinarea s-a făcut de mult, și dacă ceea ce s-a spus altădată de Alecsandri și mai tîrziu de savantul M. Gaster era măcar în formă ezitant, astăzi se poate răspunde neîndoielnic: Anton Pann n-a fost un meșteșugar oarecare, ci un creator în toată puterea cuvîntului, dotat cu un talent care se manifestă inegal, dar în anumite cazuri atinge performanțe excepționale.
Sursele operei lui Anton Pann sînt extrem de felurite. În afară de culegerea de proverbe și istorioare din gura țăranului - acțiune care precede cu cel puțin un deceniu mișcarea de valorificare a creației orale a poporului pornită de Alecsandri, Russo și Kogălniceanu - el a adunat material din mahalalele orașelor și a pus la contribuție izvoare cărturărești, vechi manuscrise de cărți populare în circulație la noi către începutul secolului ca*: Hristoitia, Erotocritul* sau *Floarea darurilor*, culegeri de maxime ca lucrarea de la 1826 a lui Dinicu Golescu: *Adunare de pilde*

bisericești și filosofești, fabulele lui Esop și multe altele. Tot acest imens material, de proveniențe felurite, a fost unificat de scriitor fără ca totdeauna să se producă osmoza deplină cu propria-i personalitate. Operele rezultate, potrivit scopului pe care-l deservesc, reprezintă o versiune mai mult sau mai puțin depărtată de prototipul inițial. *Hristoitia* și *Erotocritul* sînt mai degrabă traduceri, într-o tălmăcire destul de liberă, uneori cu adaosuri, păstrînd totuși în mare parte textul de bază. În schimb *O șezătoare la țară* și *Povestea vorbii* sînt de-a dreptul creații originale: aici tot ce a fost împrumutat s-a topit într-o nouă elaborație.

Vechea istoriografie făcea mare caz de apartenența folclorică a materialului din *Povestea vorbii*. Dar e clar că descoperirea acelorași proverbe la Anton Pann și Zanne, de pildă, sau la alți culegători, nu infirma originalitatea scriitorului. Căci, afară de marele număr de piese pe care le-a făurit însuși Pann, care sînt atît de pătrunse de spirit popular, încît concurează în mod convingător folclorul, trebuie să ținem scama că *Povestea vorbii* sau *O șezătoare la țară* nu reprezintă folclor pus cap la cap, ci cărți construite cu meșteșug artistic, în care se exprimă unitatea unei personalități; o anume viziune despre lume, o forță expresivă de o savoare specifică.

Fără îndoială există la Pann alături de sclipiri de o admirabilă vervă și ingeniozitate destule texte stîngace, chinuite, înnămolite în prozaism, citeodată pur și simplu de prost-gust. Cursivitatea și înlesnirea versificării îl ademeneau de multe ori la o muncă superficială. De altă parte, ca editor, nu avea scrupule socotind că orice e bun dacă poate interesa pe cititori. În fine, după cum se știe, priceperea sa artisitică era instinctivă, gustul nu și-l formase frecventînd pe marii autori. Mai ales lucrările de pînă la *Povestea vorbii* vădesc grabă în execuție, o insuficientă șlefuire și armonizare a părților componente. Dar *Pocăința omului dezmierdat,* care e posterioară (1850), aduce un dialog între suflet și trup, bazat pe doctrina creștină a abstinenței, neașteptată la un om de factura lui Pann, în versuri de o platitudine și de o uscăciune care par, la rîndu-le neverosimile

pentru un autor de talia lui. Încă o dată scriitorul e umbrit de tipograf, iar alinierea se face la exigențele inferioare ale unui public necultivat, care accepta filozofia asupra vieții în forma didahiilor de la începutul secolului XVIII.
În *Povestea vorbii* și *O șezătoare la țară*, operele de maturitate ale scriitorului, astfel de rebuturi literare se întîlnesc rar. Dimpotrivă, ceea ce învederează aproape fiecare pagină, fiecare rînd este o mare măiestrie – rod al unu italent puternic, deși frust, neșlefuit, al unei remarcabile capacități de a manevra instrumentul lingvistic.
Ceea de izbește din capul locului în aceste lucrări este modalitatea structurii lor. *Povestea vorbii* nu e o compilație seacă de parimii. Proverbele sînt clasate pe capitole: *Despre cusururi sau urîciuni, Despre minciuni și flecării, Despre năravuri rele* etc. Înăuntrul capitolelor, proverbele se succed după principiul sinonimiei, iar sensul fiecărui grup de proverbe e răstălmăcit de cîte o povestire. În felul acesta, cartea n-are nimic din uscăciunea unei lucrări didactice, e sprintenă și îmbietoare, o adevărată *poveste a vorbei*.
O șezătoare la țară – care din păcate a rămas neterminată – grupează un bogat material folcloric, alcătuit din strigături, ghicitori, snoave, istorioare, ăn cadrul unei șezători de sat, la care din întîmplare asistă eroul povestirii. Expunerea se săvîrșește pe două planuri, ca în *Hanu-Ancuței* a lui Sadoveanu: pe de o parte e evocată petrecerea veselă a țăranilor adunați în jurul focului – și pe de altă parte, sînt redate istoriile și vorbele lor de duh.
Construcția e slobodă, pretextul care unifică materialul bine găsit, atmosfera cuceritoare: realitatea se întrețese cu fabula, zămislindu-se acea stare de farmec inefabil caracteristică povestirilor orientale.
Pe de o parte snoavele și istorioarele, pe de alta proverbele, laolaltă grupate și constituind osatura *Povestei vorbii* și *Şezătoarei la țară* - iată cele două aspecte majore ale talentului scriitorului, genurile cultivate de el cu predilecție și succes,

acelea în care arta sa literară a înflorit în cele mai rotunde și mai memorabile izbutiri ale ei.

Anton Pann e un excelent povestitor, crescut la școala imaginației fabuloase și a înțelepciunii Orientului, dar evoluat prin asimilarea experienței literare mai noi, de tip folcloric sau cvasi-folcloric, în direcția încadrării realiste a narației și a adîncirii ei pe linie psihologică și caractereologică. Rațiunea adîncă a oricărei povestiri e la el scoaterea unei moralități. Dacă însă scopul inițial e de a transmite o învățătură, pe drum autorul găsește atîta plăcere și știe să pună atîta culoare în depănarea întîmplărilor și în zugrăvirea năravurilor umane, încît istorioarele sale devin, ca la Boccaccio sau Cervantes, niște opere literare de sine stătătoare, oglindind viața reală în cele mai diverse înfățișări.

Anton Pann construiește pe o schelărie clasică, de motive străvechi, venite din India, trecute, prin antichitatea greco-latină sau orientul islamic, în lumea medievală și de-aci intrate în patrimoniul culturilor naționale moderne, în nesfîrșite variante și contaminări, rod al legăturilor reciproce și al unui aflux inepuizabil și mereu inedit de imaginație populară. *„Îl citim deci* - se exprima admirabil Tudor Vianu - *nu numai cu plăcere, dar, atunci cînd înțelegem lucrurile mai bine, și cu emoția de a stabili prin el contactul cu fantezia unică și eternă a omenirii*."[29] Vechile mituri, legende și pilde capătă sub condeiul lui o vibrație proaspătă : sună atît de firesc, sînt atit de împlîntate în lumea romînească, au un timbru atît de autentic, încît sîntem pur și simplu surprinși să constatăm că țesătura epică își află paralelisme pe toate meridianele lumii.

Vom spicui, aproape la întîmplare, doar una din istoriile *Povestei vorbii*, spre a învedera chipul de a proceda al scriitorului. Ne oprim la pățaniile zgîrcitului și ale dascălului Badea, care figurează ca o ilustrație la capitolul *Despre cumplitate sau zgîrcenie*. Pe scurt, subiectul e următorul: un zgîrcit, care adunase o mare avere, vede într-o zi la tîrg pe un fin al său cum își cumpără, fără a îzăbovi și a întreba de preț, câțiva pești mari,

[29] Tudor Vianu, Anton Pann, București, 1955, p. 22.

în vreme ce el nu se îndurase să-și ia un crăpcean mărunt ca să-și astîmpere foamea. Finul avea musafiri și, generos, îl poftește și pe naș la masă. Aici, zgîrcitul nostru, mut de uimire, cinstește alături de ceilalți comeseni, se îmbie cu vin și încet, încet începe să-și dezlege limba. Amețit de băutură și ghiftuit de bunătățile consumate, se înveselește și simte pentru prima dată că și-a îndrumat viața pe o cale nepotrivită. El crede a înțelege că a trăit pînă atunci fără rost și hotărăște în pripă să dăruiască finului său toate chiupurile cu galbeni pe care le avea grămădite în pivniță. Finul se duce să ia comoara, însă fuge înspăimântat auzind o voce care anunță că averea aparține diaconului Badea. Zgîrcitul, furios și ațîțat de vin:

„Se scoală totdeodată și răcnește ca un leu:
«Dar cum se poate – el zise – să nu fiu stăpîn pe-al meu?
Cine e diaconul Badea? Și ce treabă are el
Cu banii mei, pentru care m-am trudit de mititel?»“

Voind parcă să-și dovedească dreptul de a dispune de avere după plac, el umple cu aur niște butoiașe, dîndu-le drumul pe rîu în jos. Butoiașele călătoresc pe apă și se opresc tocmai în locul în care trăia, în pietate și virtute, diaconul Badea. Devenit în mod miraculos stăpîn peste o imensă bogăție, acesta săvârșește opere de binefacere, care-i răsplătesc faima de om darnic. Zgîrcitul, dîndu-și seama de ceea ce săvîrșise prin propria-i nebunie, îl caută pe Badea și-i povestește cele întîmplate. Caritabil, nu pînă într-atît ca să-l ignore, diaconul îl aciuază pe lîngă casă. Dar neputându-se învoi cu gândul că cel care-l îmbogățise îi devenise slugă, chibzuiește într-o zi să-l trimită în altă parte cu destui bani ca să-și poată ține zilele, aplicînd probabil principiul că. depărtarea face căința mai ușor de suportat. Badea îl expediază deci pe zgîrcit cu un cal și patru pîini, una neagră și trei albe, în care, ingenios, zăvorîse cîte o sută de galbeni. Pe drum, omul nostru schimbă o pîine albă pe o chingă care i se stricase. Mai departe, sub imboldul aceluiași nărav al avariției, care nu i se stinsese din suflet, nevoind să cumpere cu bani un pofil ce i se rupsese, face din nou schimb cu o pîine albă. Pînă la urmă o dă și pe a treia pe un frîu. Dar cei trei

inși ce cîștigaseră jimblele pîntecoase și rumenite, deoarece aveau fiecare în parte o datorie de recunoștință față de diaconul Badea, care-i ajutase cu dărnicie, se gîndesc să le ofere, ca o compensație, binefăcătorului lor. Astfel aurul se întoarce celui care voise să scape de el.

„S-a mirat diaconul Badea, zicînd: «Una gîndeam eu
Şi altele împrotivă văz că face Dumnezeu!»“

Acestei povestiri Gaster i-a găsit similitudini în colecția din Anglia secolului al XII-lea, cunoscută sub numele de *Gesta romanorum*, în folclorul antic indian și ebraic.[30] Nouă, episodul final ne aduce aminte de mitul inelului lui Policrat, deși înțelesul nu mai e aci că neputința de a compensa printr-o jertfă o prea mare șansă e semn de nenorocire.[31] Se știe că Policrat, tiranul insulei Samos, conștient de excesul său de fericire și dornic să conjure printr-un sacrificiu gelozia sorții, și-a azvîrlit inelul în mare. Dar fiind înghițit de un pește, iar peștele prins în năvodul unor pescari, inelul a fost regăsit și înapoiat tiranului. Sînt posibile și alte analogii, dar ceea ce ne interesează acum nu sînt originile și nici circulația motivului, ci modul de prelucrare al lui Anton Pann.

Ceea ce se simte în mod evident, constituind de altfel o caracteristică generală a scriitorului, e plăcerea sa de a povesti, încîntarea plină de bonomie cu care confabulează. Nucleul epic e amplificat prin introducere de episoade noi și dispuneri de accente în sensul determinării concrete a mediului și a individualizării caracterelor. Așa, de pildă, tîrgul, cu care se deschide povestirea de mai sus. e o piață valahă de la mijlocul secolului, plină de larma tocmelilor, iar ospățul din casa finului, unde plosca rotofeie circulă printre meseni, și buna dispoziție explodează în cîntece, seamănă cu una din acele vesele petreceri bucureștene găzduite de vreo grădină de prin dealul Filaretului, la care Pann însuși nu o dată luase parte.

Atenția scriitorului se concentrează asupra desfășurării peripețiilor, combinate cu o nesecată fantezie, și asupra

[30] M. Gaster, op. cit., pp. LXXIII-LXXVI.
[31] Discuția largă a problemei în Travaux du 1-er congrès international du folklore, Tours, 1038, p. 165 și urm.

reacțiilor psihologice surprinse cu luciditate și autenticitate. Dialogul e viu, reproducînd simplitatea, ezitările sau șireteniile oralității. Firul povestirii se însăilează, fără popasuri inutile pe elemente de decor. Ornamentarea cu reflexii morale sau cu figuri stilistice e redusă la minimum fiindcă autorul crede în elocvența și puterea dramatică a acțiunii înseși. Tîlcul narațiunii se încheagă în mintea cititorului nu atît prin cele cîteva cuvinte care-i rezumă intenția, ci prin faptele relatate ; naturalețea și aerul familiar fac ca acestea să se suprapună peste experiența de viață a lectorului, îmbogățind-o, prin consolidare sau corijare. Arta de povestitor a lui Anton Pann e în linia marilor maeștrii ai „novelei“. în sensul primitiv al termenului ; simplă, transparentă, plină de firesc, eficace.

Proverbele, la rîndul lor, probează o îndemînare egală, deși într-un sens puțin diferit. Ele se disting printr-o mare expresivitate. Au o tăietură pregnantă și sugestivă, un relief viguros. Se bazează pe asocieri și opoziții de termeni împrumutați vieții de toate zilele. Dacă prin cuprins nu inovează, trăgîndu-și seva din înțelepciunea milenară a popoarelor, în schimb, prin înșurubarea lor în materialitatea plastică a limbajului, capătă o prospețime originală, o suculență rar întîlnită. Iată cîteva caracterizări, alese la întîmplare, pilduitoare prin realizarea lapidară și puterea invenției:

Un prost îngîmfat : „*Cap d-avea, n-avea, el știe, / Dar și-a cumpărat tichie.*"

Lacomul : „*Gura omului e iad, cît să dai tot zice ad’*.“

Indolentul : „*Într-un papuc și-o opincă, lipa, lipa nea Stanică*."

Mîniosul : „*Își pierde și cumpătul și umbletul*.“

Aceste metafore rezultă dintr-o observare morală îndelung repetată, care în conștiința masei a evoluat treptat de la stadiul de înregistrare la acela de comparare și apoi de generalizate. Dar ele s-au filtrat prin sufletul unui remarcabil artist al cuvîntului. Încît proverbele lui Anton Pann reprezintă esență concentrată, iar *Povestea vorbii*, fiind o veritabilă enciclopedie de morală socială, e în același timp - o spune Tudor Arghezi - o „bijuterie verbală“.

O particularitate a metodei literare a lui Anton Pann o constituie procesul compozițional de a acumula sinonime, care curg torențial. Debitul producerii de caracterizări pe aceeași temă e de o abundență prodigioasă. Despre posac se înșiră următoarele expresii :

„Parcă este surd și mut.
Parcă i-am fript șerpi pe burtă.
Parcă i s-a înecat corăbiile.
Parcă toată lumea i-e datoare.
Parcă mi-a tors fi nu i-am plătit.
Parcă i-a murit curca cu oul în cuib.
Parcă tot îi ploauă și îi ninge.
Parcă i s-a tăiat lefeaua.
Parcă i-am tăiat apa de la moară.
Parcă i-am tăiat iapa de la gard.
Parcă își jelește părinții."

Aceste definiții-lanț sînt cu ațît mai impresionante cu cît numai în aparență propozițiile se succed în mod mecanic. Se verifică aici părerea că pentru cine privește lucrurile în adîncime nu există de fapt sinonime, ci numai nuanțe cu însușiri expresive variate. La o analiză atentă, rînduirea proverbelor după sens relevă în multe cazuri o artă subtilă. Luăm ca exemplu capitolul intitulat *Despre minciuni și flecării* din *Povestea vorbii*.

Capitolul începe cu o serie de caracterizări, fiecare în parte părînd suficientă pentru a-l defini pe flecar. De fapt însă proverbele admit o progresie lentă de sens. arătîndu-se cum palavragiul se transformă în mincinos. lată-l întîi pe flecar zugrăvit în aspectul lui exterior, imediat vizibil:

„Omul care e flecar
Trăncănește ca un car.
Îl auzi numai:
Hodorong-tronc ! vorba-îndată,
Ca moara cînd e stricată."

Urmează trecerea pălăvrăgelii în minciună, cu prezentarea mincinosului:

„El

Pentr-un șoarece se-nnoadă
Şi jură că n-are coadă.
Și
încornorează țînțarul
De ți-l face cît măgarul.
Sau
Vrei, nu vrei, el cu d-a sila
Face musca cît cămila.
Şi
Purecile cînd îi place
Cît un elefant îl face."

Pare că cele patru fraze care alcătuiesc fragmentul de mai sus se suprapun prin înțelesul lor. Observînd mai cu luare-aminte, constatăm că e vorba de o progresie, versurile indicînd minciuni din ce în ce mai mari. În primele două versuri, Anton Pann sugerează că minciuna a fost rostită în focul vorbirii. Pe flecar îl auzi trăncănind ca moara stricată, el „pentr-un șoarece sc-nnoadă“. adică dintr-un nimic se încinge. Minciuna vine dintr-o alunecare, dintr-o înfloritură retorică, și la început ca nu se îndepărtează de limitele credibilității. Apoi însă, plin umflări succesive, ea cade în ridicul, cum ne arată frazele cu țînțarul, musca și puricele.

Aceste fraze, deși par a coincide (și de fapt coincid prin sensul lor) măsoară de fapt grade treptate de părăsire a adevărului. Fiindcă ordinea comparațiilor este: țînțar - măgar, muscă - cămilă, purice - elefant, ceea ce înseamnă că există o treptată diminuare a primului termen combinată cu o treptată amplificare a celui de-al doilea, concluzia fiind o născocire tot mai gogonată!

După ce s-a înfățișat tabloul degenerării flecărelii în minciună, apare moralistul care pune concluzii:

„Dar însă
Cu minciuna or prînzești, or cinezi,
Pe amîndouă nu le închelbezj.
Căci
Vremea cu încetul poate

Să le descopere toate
Şi mai vîrtos
Minciuna are și ea pe unde să trece.“

Minciuna, așadar, nu ajută, fiindcă e dată de gol. În ce fel, ne-o arată versurile următoare:

„Povestea ăluia:
Umblă la grădinar, castraveți să vînză
Şi lui de dânșii îi este acră rînza.
Minciuna ca glonțul în apă se afundă
Şi îndată ca frunza iese în undă.
Şi
Sulița orșiunde
Nu să poate ascunde.“

Înțelesul e că omul cu experiență nu se iasă înșelat, căci pînă la urmă adevărul își face drum, fiindcă minciuna, împotrivindu-se ordinii naturale, întimpină rezistența realității...

Capacitatea neistovită a lui Anton Pann de a scorni noi epitete și nuanțe, noi și noi puncte de privire a lucrurilor, se manifestă nu numai în sfera morală, ci – ce-i drept mai rar – în portretul fizic. Iată cu cîtă plasticitate ne e descrisă o zgripțuroaică bătrînă:

„O văduvă-n vîrstă, bătrînă, zbîrcită,
Cu doi dinți în gură, barba ascuțită,
Nas cît pătlăgeaua, la vorbă-nțepată,
Cu ochii ceacîră, gura lăbărțată,
Fruntea-i cucuiată, fața mohorîtă,
Veste tot negoasă și posomorîtă,
Umbla-ntunecată și tot înnorată,
Nu o vedea nimeni să rîză vreodată...“

Admirabilă e faimoasa prezentare metaforică a cepei din *povestea poamelor*:

„Cum simți aceasta Ceapa totdodată,
Cum e din natură foarte veninată,
Se-mbrăcă îndată, iute, cu mânie,
Douăspre’ce haine puse de dimie.
Şi cămăși atîtea albe, supțirele,
Îmbrăcînd binișul roșu peste ele.

Pieptănă și barba-și albă și bătrînă.
Scuturînd-o bine de pămînt, țărînă,
Pleacă necăjită-n toat-a ei putere,
Veninind văzduhul de catran și fiere...“

Asemenea vigoare expresivă se reazimă pe o limbă literară bogată și suculentă. Trăind alături de popor și scriind sub înrîurirea lui, Anton Pann a fost unul din autorii asupra cărora concepțiile înapoiate ale latiniștilor n-au avut influență. El a scris după cum a vorbit, aducînd în circulația literară o provizie lexicală bogată, în care confluează cuvinte înregistrînd toate aspectele vieții satului, arhaisme, cuvinte de proveniență grecească sau turcească amintind viața din timpul fanarioților, neologisme marcînd repezile schimbări intervenite în societatea romînească în prima jumătate a secolului trecut.[32]

*

Despre Anton Pann s-a spus In trecut mult rău. Dar nu s-a spus numai rău și nu de toți cei ce s-au ocupat de el. „În 1853, cînd își publicase scrierile cele mai de teamă - arată I. Manole - un recenzent zgîrcit îl caracteriza în Foaia pentru minte, inimă și literatură drept «un bărbat romîn fără pretențiune de autor, de poet sau măcar de literat». Așa l-au socotit atunci toți.”[33] Dar anonimului din gazeta lui Bariț îi putem opune o declarație făcută doar cu un an mai tîrziu, în 1854, de un scriitor veritabil. E vorba de D. Bolintineanu, care într-o lucrare informativă despre Țările Romîne, destinată publicului francez, instituia o comparație sugestivă între o serie de poetaștrii cunoscuți ai epocii și Anton Pann. Cei dintîi, care nu parvin să-și difuzeze operele în mai mult de 200-300 exemplare, „în loc să-și caute inspirațiile în sînul patriei lor, în suferințele, în speranțele ei, merg să se inspire pe malurile Senei sau ale Tamisei“ și croiesc versuri „care respiră parfumul funest ai literaturii secolului XIX,

[32] Un interesant studiu despre Neologismele în scrierile iui Anton Pann de B. Cazacu și I. Fischer în Contribuții la istoria limbii romîne literare în secolul al XIX-lea, Ed. Acad. R.P.R., București, 1956, p. 23. și urm

[33] I. Manole, op. cit., p. 5.

senzualitatea, îndoiala și descurajarea“[34]. Față de aceștia Anton Pann reprezintă „poetul popular prin excelență“. „El scrie pentru popor pe care-l face să rîdă și să plîngă și căruia îi vorbește limba. Nu e instruit dar e original; își caută subiectele în jurul casei și nu în jurul lumii."[35]

Este adevărat că opera lui Anton Pann a fost disprețuită și în mare parte ignorată de cultura oficială a regimului burghezo-moșieresc. După ce rodnica activitate a scriitorului, desfășurată în umbră și fără zgomot vreme de trei decenii, a luat sfîrșit, fiindcă el „s-a mutat cu jale în cel mai din urmă an“ să-și doarmă somnul de veci în curtea bisericii Lucaci, personalitatea lui artistică a fost tot mai ștribită de merite și tot mai izolată de cursul general al literaturii. În 1872, Alecsandri putea constata cu adîncă părere de rău: „...pierdut în umbră, a fost pe timpul lui victima superbiei ignoranțe și chiar astăzi..., cînd oamenii literali și-au dobîndit un loc sub soare, numele lui Anton Păun deșteaptă mai mult imaginea unui psalt în strană, decît suvenirul unui poet."[36] 37 Desigur, ar fi fost de mirare ca intelectualii din conducerea „Junimii“ ori potentații culturii de mai tîrziu să nu oropsească memoria unui scriitor care se înfățișa. judecății critice cu atîta simplitate și simțire curat populară. Criticii refuzau să-l înregistreze între scriitori, iar pe de altă parte, specialiștii în poezie populară refuzau să-l numere printre folcloriști, avînd în vedere că Pann nu procedase cu metodă științifică în culegerile sale. Autorul *Povestei vorbii* era situat cam la jumătatea drumului dintre Alecu Văcărescu și Barbu Lăutaru, adică ceva între un boier lăutar și un lăutar boieresc, un fel de „reprezentant literar al mahalalelor și tejghelelor". Dar chiar atunci cînd numele lui Anton Pann intra în circulația literară, el era încărcat cu o semnificație străină, denaturat și scoborît în valoare. În 1928, cineva vorbea, cu suficiență și un dezgustător iz

---

[34] D. Bolintineanu, Les principautés roumaines, Paris, 1854, p. 52.
[35] D. Bolintineanu, idem, p. 52.
[36] V. Alecsandri, Cîntice de stea şi Povestea vorbii de Anton Pann în Opere complete, Bucureşti. 1876, III. p. 503.
37 Gh. Cardaş, în introducere la ŢIganiada, Bucureşti, 1928, ed. II,

naționalist de „balcanicul folclorist Anton Pann... care nici nu știa să deosebească ceea ce este curat popular romînesc de surogatele pretinse populare ale scriitorilor țărani sau producțiunile pseudopopulare balcanice pe care A. P. vroia cu tot dinadinsul să le treacă în patrimoniul nostru etnic."[38]

În schimb, însemnătatea lui Anton Pann au înțeles-o și au cinstit-o cum se cuvine marii noștri clasici. Era, ce-i drept, o compensație, și încă foarte măgulitoare. Eminescu îl pomenește în Epigonii numindu-l: „finul Pepelei, cel isteț ca un proverb". Tot Eminescu a scris în altă parte: „Anton Pann era un scriitor cu mai mult talent și mai de spirit decît o sută dintre ofticoșii care fac astăzi «esprit» prin gazete. Alecsandri i-a elogiat opera într-un cald articol cu bogate citate și aprecieri convingătoare. Hașdeu îl considera om de geniu. Caragiale l-a caracterizat drept ,,minunat pont și povestitor". Dar omagiul marilor maeștri ai literaturii n-a modificat totuși o opinie în genere defavorabilă care s-a perpetuat prin intermediul școlii pînă în pragul vremii noastre.

Azi perspectiva s-a schimbat: Anton Pann a fost în sfîrșit smuls acelei periferii literare în care îl închisese trecutul obtuz, insensibil la creațiile străbătute de veridicitatea vieții poporului: astăzi, vedem bine că el aparține fondului de aur al literaturii naționale, înscriindu-se ca demn părtaș în acea familie spirituală plină de robustețe și cordialitate, de veselie și exuberanță vitală care cuprinde pe Negruzzi din *Negru și alb* și *Au mai pățit-o fi alții*, pe Alecsandri din *Doine*, pe incomparabilul Creangă, pe Caragiale din *Kir-lanulea* și *Hanul lui Mînjoală*, pe Sadoveanu din *Hanu-Ancuței*...

În geografia noastră literară, bogată în aspecte felurite, Anton Pann deține un loc al lui, specific. Este într-o regiune din care lipsesc reliefuri proeminente, unde trăiesc oameni de rînd, ce-și cîștigă pîinea cu sudoarea frunții și privesc viața ca un dar ce nu trebuie irosit; nici nu o consideră ca o vale a lacrimilor, nici ca un teren al ambițiilor vane și poftelor dezlănțuite; ei au durat, prin truda lor onestă, prin cîntecele lor de petrecere sau de jale, prin vorbele, și pildele înțelepte ce și le-au trecut din generație în

---

[38] Gh. Cardaş, în introducere la Ţiganiada, Bucureşti, 1928, ed. II, p. LXXV.

generație, acea mare operă colectivă; căreia, pe altă treaptă a istoriei, într-o lume liberă și drept orînduită, noi îi sîntem urmași. Cînd ne apropiem de Anton Pann și îndepărtăm aluviunile străine și pulberea ce-i întunecă ici și colo opera, încercăm un sentiment de mulțumire: ne întîmpină seducătoare verva unui spirit scinteietor, o artă clară, suculentă, fără zorzoane. Şi din felul în care ne regăsim și ne delectăm, simțim că e și ca una clin aromele acestui pămînt, una din plăsmuirile în care s-a incorporat geniul poporului nostru.

PAUL CORNEA

NOTĂ

În „Biblioteca pentru toți“ vor fi cuprinse, în trei volume, toate scrierile mai însemnate ale lui Anton Pann. Vor apărea astfel, în afara volumului de față, în cursul anilor viitori, alte două volume, cuprinzînd *Povestea vorbii, O șezătoare la țară* și o selecție din celelalte scrieri ale lui Anton Pann.

Am folosit pentru întocmirea acestei culegeri ediția - în pregătire la Editura pentru literatură - : Anton Pann - *Scrieri literare* (colecția „Scriitori romîni“), ediție îngrijită de Radu Albala și 1. Fischer. Textele cuprinse în volumul nostru, reproduse după ediția amintită, au la bază: *Fabule și istorioare,* auzite și versificate de Anton Pann (cartea I și a II-a ; tipărirea a II-a), București, 1847, și *Nezdrăvăniile lui Nastratin Hogea,* culese și versificate de Anton Pann, București, 1853.

BIBLIOTECA PENTRU TOŢI

FABULE ŞI ISTORIOARE

CARTEA I

Către cititori [39]

Domnilor !

Aceste fabule și istorioare nu sînt decît numai auzite. De vor fi vreunele tipărite în alte limbi nu știu, că n-am învățat nici o limbă din cele poleite. În anii cruzimei mele de ar fi fost școli ca acum și de învățam vreo limbă din cele lăudate, nu era să mă joc cu astfel de lucruri mici, ci era să traduc osebite cărți, care să mă folosească și pe mine și pe alții. Cu toate acestea, crez că și istorioarele aceste nu vor fi spre vătămare, deși multe din ele puteți să le știți și multe să nu le știți. Eu mă mulțumesc că am putut face și atîtă în ceasurile mele cele vacante, decît să le petrec nimica făcînd. De veți găsi vreun cusur în stil, nu aveți drept să mă osîndiți, fiindcă m-am dezvinovățit, spuindu-vă că cu

[39] Această prefață nu figurează decît în ediția 1841.

altele n-am învățat, decît din mica copilăria mea mi-am bătut capul ca să ajung desăvîrșit în meșteșugul muzicii bisericești, în care am și izbutit. După ce am învățat canoanele și ortografia acestui meșteșug, n-am zăbovit a romîni și a lucra pe note cărțile cele mai trebuincioase.
Care sînt : *Anastasimatarul serdarului Dionisie Fotino*[40]*, Doxastarul* dimpreună cu *Triodul*[41] *-* și *Pendicostarul*[42]*, Heruvico-Chinonicarul, Catavasierul* și altele multe. Care nedîndu-mi mîna să le tipăresc, șed pe fundul lăzii de vreo douăzeci de ani. Şi nu vor ieși la lumină pînă nu să va găsi un patriot care să știe prețui asemenea osteneli și să jertfească un ce pentru tipărirea lor.

Aceasta am învățat, domnilor, și de poate cineva să găsească vreun cusur asupra acestui meșteșug, rușinea mea va fi (după cuvîntul ce am zis că din mica mea copilărie mi-am bătut capul la dînsul), că de a mă lăuda singur nu-mi este de folos. Iar după ce am isprăvit cărțile de mai sus numite și văzînd că osteneala îmi stă zadarnică, m-am apucat a aduna și a face cîte o carte din cele politicești, încet-încet, învățîndu-mă singur, una ca să-mi treacă de urît și al doilea socotind ca să trăiesc. Precum am și tipărit întîi *Calendarul lui Bonifatie Setosul,* al 2-lea *Cîntările de stea,* al 3-lea *Cîntecile de lume,* al 4-lea *Îndreptătorul bețivilor,* al 5-lea *Hristoitia,* al 6-lea *Erotocritul* și al 7-lea aceste *Fabule și istorioare.* Într-aceste cărți, domnilor, puteți găsi destule cusururi, căci după cum am zis, dascăl mi-am fost singur, pentru care nu mă sfiesc de dumneavoastră carii cunoașteți și știți poezia ce va să zică, știind că cei înțelepți niciodată nu defaimă, ci mă tem de aceia ce măsoară rîndurile cu compasul sau cu bețișorul și zic că un rînd este mai lung decît altul, că asemenea oameni nu sînt nicidecum iertători, împutez, defaimă cum le vine la gură. Cu toate acestea, eu tot nu mă opresc a tipări și a nu le da în critică și altele, pentru că m-am obicinuit a nu ședea fără lucru, ci scriind cîte ceva mi se pare că-mi petrec vremea

[40] Literator de origine greacă, autorul, între altele, al prelucrării romanului Erotocrit (Viena, 18181. tradus din grecește în versuri de A. Pann.
[41] N-a apărut niciodată în ediție separată.
[42] N-a apărut.

foarte dulce. Şi pentru ca să fac și dumneavoastră asemenea petrecere cu critica lucrului meu, cu toată dragostea vi-l pui înainte, și citiți sănătoși.

CARUL FRÎNT

Nevoia învață pe om

Un om la lemne mergînd
Şi carul în drum frîngînd,
Ca și alte dați l-a dres
Şi la casa sa a mers.
Copilul său alergînd
Şi carul frînt dres văzînd,
Îl întreabă : - „Taică ! dar
Cine-ți drese carul iar ?“
Tatăl său răspuns i-a dat :
- „Eu, fătul meu, cine alt ?“
- „Apoi cine te-a-nvățat ?“
Copilul iar a-ntrebat.
- „Nevoia, copilul meu,
Ea știe ce nu știu eu.“
- „D-apoi unde șade ea ?“
Copilul să știe vrea.
- „În pădure“, i-a răspuns,
Şi la treaba lui s-a dus.
Deci copilul mai crescînd
Şi la pădure mergînd,
Peste loc rău cum a dat,
Frînse carul încărcat
Şi, să-l dreagă neștiind,
Fluiera, la el privind.
Apoi aminte ș-adus
Tatăl său cum i-a fost spus
Ş-începu a alerga
În sus, în jos ș-a striga
- „Nevoie ! nevoie, fă !

Vin’ mă-nvață, ori îl fă.“
După ce a văzut dar
Că strigă într-un zădar,
Să apucă singurel,
Căznește destul la el,
Potrivit, nepotrivit,
Bine, rău, a isprăvit.
Acasă dacă a mers
Ş-îl văzu tatăl său dres,
Îi zise : - „Ei, fătul meu !
Nu e cum îți ziceam eu
- „Nu, îi zise supărat,
Nimenea nu m-a-nvățat.“
Iar tatăl său cam rîzînd
îi dete răspuns zicînd :
- „Ba, chiar nevoia a fost,
Carea-nvață p-orice prost
Că ea de n-ar fi venit,
Tu atît n-ai fi căznit.
Ea arată să începi
La orice nu te pricepi,
Apoi bine, rău, muncești
Şi tu-n lume să trăiești.“

COŢOFANA ŞI PREPELIŢA

Coțofana zburătoare
Să lasă jos pe picioare
Şi umblînd ca o găină
Cu pîșire rară, lină,
Pe prepelița privește
Cum des și frumos pîșește
Râvnind-și ea să învețe
Umblet cu delicatețe,
Către prepeliță zice :

- „Soro ! am pîșiri mojice,
Şi am prea mare plăcere
Să pîșesc des din picere,
D-aceea te rog fă bine
Şi mă învață ca tine.“
Prepelița ii vorbește
Şi zicînd o sfătuiește :
- „Soro ! nu e lucru mare,
Dar nu o să poți, îmi pare,
Dacă nu ai din natură
Delicată pîșitură.“
- „Ba, ba, zise, ia mi-arată,
Ştiu că n-o să poci dodată,
Ci azi rău, mîine mai bine,
Pînă voi putea ca tine.
Şi nu-ți fie d-osteneală,
Că-ți plătesc fără tocmeală.“
Prepelița zise : - „Bine,
Privește dară la mine."
Şi începu să pîșească,
Iute, fără să greșească.
Coțofana, cum o vede,
Pe loc și ea să repede,
Dar să încurcă, nu poate
Dese pîșirile toate:
Ci aci cum îi arată
Ş-aci cu două dodată,
Prepelița să oprește
Şi o mai povățuiește,
Pîn-o face de pricepe
Ş-apoi iar să umble începe.
Dar ea neputînd ca dînsa,
Să necăjea, crăpa-ntr-însa.
Deci învățînd vara toată
Şi văzînd că n-o să poată,
În sfîrșit, de tot să lasă

Şi să duce l-a sa casă.
Dar umblarea-i cea ticnită
A rămas de tot zmintită,
Pas nici rar, nici iute are
În două picioare sare.
*
De-ți vine greu la o treabă
Nu-ți pierde vreme degeaba,
Pe cit îți poate natura
Urmează învățătura,
Nu te prea sili cu pana
Că rămîi ca coțofana.

MUSCA ŞI ŢÎNȚARUL

Musca vara zbîrnăind
Şi pe țînțar întîlnind,
Oprindu-se l-a-ntrebat :
Dă ce e el cocoșat ?
Ţînțarul l-acest cuvînt
I-a zis : - „Iacă de ce sînt.
Eu, cînd mîn boii la plug,
Fac și pe coastă de fug.
Că «nene, nene» le strig
Şi botu-n ei cînd înfig,
Din putere opintesc
Pînă cînd mă cocoșesc ;
Şi din acest meșteșug
Am rămas cu beteșug.
Dar tu cu ce capu-ți bați
De ești cu ochii umflați ?“
- „Eu, a zis musca pe loc,
Nu lucrez, decît mă joc.
Îmi place tot să glumesc
Şi pe om să necăjesc.

Cînd voi mai mult să fac haz,
Merg ș-îl gîdel pe obraz ;
El atunci necăjit foc
își trage palmă pe loc,
Iar eu îndată zburînd
Şi departe de el stînd,
Rîz, rîz cu ochi lăcrămați,
Pînă cînd rămîn umflați.
Şi de vei să te încrezi,
Uite-te acum să vezi.“
Zicînd acestea s-a dus
Ş-în fruntea unui s-a pus.
Dar el, cum o pălmui, îndată o ghemui.
Ţînțarul privind la ea
Pe jos cînd să tăvălea,
I-a zis : - „Ce strigi «bîzi, bîzi, bîzi» ?
Cum ziceai, de ce nu rîzi ?
O, ce nărăvire rea !
Așa glumă n-aș mai vrea!“

COPACIUL ŞI DOVLEACUL

Pe lîngă un copaci mare,
Un dovleac, din întîmplare,
Primăvară răsărise
Şi pe dînsul să suise ;
Care într-atît crescuse,
Încît vîrfu-i întrecuse,
În lung ș-în lat să-ntinsese,
Ramurile-i cuprinsese,
Şi pretutindeni umpluse
De dovleci care făcuse.
Deci cu această estime[43]
Văzîndu-se la nălțime,
Începu să se mîndrească

[43] Estime - Însușire.

Şi zicînd să se fălească :
- „Vezi, eu numa-ntr-o vară
Cît crescui și tot cresc iară,
Şi tu, copaci din vechime,
În sumă de ani mulțime,
D-ai fi crescut voinicește,
Precum și vrejul meu crește,
Mai-mai ajungeai la stele,
După părelele mele.“
Iar copaciul cel cu minte
I-a răspuns aste cuvinte :
- „Ei ! te lauzi tu acuma,
Că încă n-ai văzut bruma,
Dar cînd va da și zăpadă
Atuncea ești jos grămadă !“
*
Gîndește la viitoare
Şi la cele-ntîmplătoare.
Nu te înălța cu firea,
Pin’ nu-ncerci nenorocirea.

LUPUL POCĂIT

Lupul părul își leapădă,
dar năravul nu-și lasă

Un lup dac-a-mbătrînit,
Într-o zi ce i-a venit,
A vrut a să pocăi
Şi faptele a-și căi.
Deci cu acest al său gînd,
Numele-n cîine schimbând,
S-a smerit ca un bătrîn
Şi s-a băgat la stăpân,
Să slujească intr-un an
La oi, pe lingă cioban,
Într-accst chip dar slujind
Şi oile-n cîmp păzind.

Într-o zi fiind lungit,
O oaie l-a mirosit.
El îndată ș-a uitat
Că e în cîine schimbat
Ş-apucînd oaia de trup
O jertvi-n grab', ca un lup.
Ciobanul peste el dînd
Ş-această faptă văzînd :
- „Ce-ai făcut, l-a întrebat,
Cîine bătrîn și spurcat ?"
Iar el smerit să uita
Ş-într-acest chip să-ndrepta :
- „Eu, zise, fiind culcat,
M-apucasem de visat.
Oaia cum păștea-mprejur,
Viind tocma ca un fur,
Pe la spate mă mușca
Şi coada îmi îmbuca.
Eu i-am zis o dată «mîr»,
I-am zis ș-altă dată «bîr»,
Dar ea tot mă supăra
Şi nu să astîmpăra.
Atunci și eu necăjit,
Cum o trîntii a murit,
Şi de frică să n-o vezi
Şi să mă-nvinovățezi,
Apucai de o mîncai
Şi în burtă o băgai."
Dar ciobanul nu glumi :
Dîndu-i una, l-adormi.

PĂDUCHELE ŞI PURECELE

Năravul din fire n-are lecuire

Păduchele îmbuibat
Trăia frumos încuibat
În sînul unui cioban

Mai aproape la un an.
Purecile săritor
Şi cu botu-nghimpător,
Plecând după vizitat,
Peste păduche a dat,
Ş-aci cum l-a întîlnit,
Pe loc s-a-mprietenit.
După ce-i vorbi cevași,
Îl rugă pentru sălaș.
Păduchele s-a-ndoit,
Ştiindu-l rău nărăvit,
Şi zicînd i-a dat răspuns :
- „Frate, n-am loc de ajuns,
Că abia singur încap
Să mă răstorn peste cap."
Purecile-l rugă iar,
Zicînd : - „În ăst colț măcar
Lasă să mă odihnesc,
Fă-mi hatîr prietenesc."
Păduchele s-a gîndit
Ş-apoi iară i-a vorbit :
- „Frate, eu te priimesc,
Dar, să-ți spui drept, mă sfiesc,
De potcă [44] să nu mă dai
Cu năravul care-l ai.
Iar strașnic de vei jura
Că te vei astîmpăra,
Să stai în loc, să nu mișci.
Nici să ciupești, nici să pișci,
Atunci voia-ți împlinesc
Ş-în sălaș te priimesc."
Deci el făcînd jurămînt
Cu cel mai strașnic cuvînt,
În acel loc a rămas
Şi împreună a mas.

---

[44] A da de potcă - a da de bucluc. J

Dar năravul tot nărav,
      Din fire este grozav,
Precum povestesc din veac,
      Că nicidecum n-are leac.
Păduchele cînd dormea
            Purecile să gîndea:
„Adică, căci am jurat
      Să șez acum nemîncat !
Ba, asta nu o fac eu ;
      Păduchele doarme greu
Şi nu aude nimic
      Gustînd un fluștucel [45] mic."
Aste zicînd el în gînd
      Şi botul său înfigînd,
Cum înțepă pe cioban,
      Să făcu luiși dușman:
Căci ciobanu-ntr-acel ceas
      Nu i-a dat de fugă pas.
Ci pe loc cum îl găsi,
      În striviri îl pedepsi.
Şi păduchele-ndopat
      Pe lîngă el n-a scăpat,
Că-mpreună fiind prins
      Cu tot neamul său fu stins
Dar cînd la moarte-l ducea,
      Cît putea strigînd zicea :
- „Omului rău nărăvit
      Şi la-nșelâciuni pornit
Să nu-i dați, zic, crezămînt
      Nici cînd face jurămînt. "

CĂLĂTORUL ŞI STEJARUL

Un călător ostenind
      Şi la un stejar sosind,

---

[45] Fluştuc - micul dejun.

Subt umbra lui a șezut,
Să răsufle un minut.
Aci un bostan fiind
Şi în el pepeni zărind,
Mergînd, unul a luat
Şi supt copaci l-a mîncat.
Deci ochii-n sus ardicînd
Gîndea-ntru sine zicînd :
„Ce lucru nepotrivit
Dumnezeu a rînduit !
Că la un copaci astfel
Să facă rod mititel,
Iar la un vrej slab pe jos
Așa rod mare și gros!“
Pe cînd aceste gîndea
Şi cu ochii-n sus privea,
O ghindă s-a slobozit
Şi tocma[L]n nas l-a izbit.
Atunci el nasul suflînd
Zise iar într-al său gînd:
„Ce nesocotit sînt eu !
Bine-a făcut Dumnezeu.
Dar de nu era rod mic
Ş-era pepene, cum zic,
Așa-n cap de mă lovea,
Aci-n loc mă adormea.
Iar de era vrun dovleac,
Apoi nu-mi mai dam de leac.“
*
Multe un fel să gîndesc
Şi alt fel să potrivesc.

CĂRĂUŞUL ŞI FUNIA

Unul printr-un rîu trecînd
Şi caru-n apă frîngînd,

De alți făr-a să ruga
Vru oiștea a-și lega.
Așa în apă intrînd
Şi o funie luînd,
S-apucă, scuipă pe ea,
Vrînd ceva a o muia.
Ş,-înjura, să necăjea
Că scuipat nu-i ajungea.
Un alt om ce aci sta
Şi la dînsul să uita :
- „Mă ! îi zise, nebun ești ?
Ce scuipi și te necăjești ?
Moaie funia în rîu
Că ț-e apa pîn' la brîu“
- „Da, a zis, mai știu și eu
Ce fac la necazul meu.“
*
Unii de necaz cînd dau
Pierd mintea cîtă o au,
Iar alții de el nu mai scap
Şi tot au simțiri în cap.

ALDĂMAŞUL

- „Măi badeo ! unde-ai plecat ?“
Un cunoscut l-a-ntrebat.
- „Merg, a zis, să-mi cumpăr boi
De vei, aideți amîndoi.“
- „Bine dar, iar l-a-ntrebat,
Funie ț-ai cumpărat ?“
- „Cum nu, acesta a zis,
Nu vezi că-s cu ea încins ?“
- „Așadar, zise, haidem,
Aldămașul ei să bem.“
- „Să bem, da, a răspuns el,
Pîn-om hodini nițel.“

Deci în circiumă intrînd,
Şi la rachiu începînd,
Să-mbătară amîndoi
Şi își uitară de boi.
Cînd s-au trezit a văzut
Că toți banii i-au băut.
*
Vinul ieftin cînd era
Şi vindea ori cumpăra,
Numai pentru o liulea
Căciula din cap își bea.
Dar de cînd s-a cam scumpit,
Oamenii s-au mai cîrpit.

BEŢIVUL ŞI FIUL SĂU

Un tînăr neguțător
Avea tată băutor,
Care măcar într-o zi
Nu-i plăcea a se trezi.
Ci umbla pe drum zbierînd
Şi prin noroaie căzînd,
Oameni, prunci să grămădea
Şi stînd de dînsul rîdea.
Fiul său, fiind cinstit
Şi de oameni socotit,
Destule rușini purta
De cîte ori să-mbăta.
Deci, unii, alții i-a zis
Cum că să-l ție închis
Şi în odaie să-i dea
Pe cît va putea să bea.
Tînărul a ascultat
Ş-a făcut dup-a lor sfat,
Puindu-i în casă vin
Un butoiaș mare plin.

Dar el cînd să văzu-nchis
De fiul său, cum am zis,
Nu putea ca-ntîi să bea,
Cu acel gust nu-l sorbea,
Deși bea, chef nu făcea,
Ci stînd pe gînduri tăcea,
Într-acestea s-a-ntîmplat
Să treacă pe drum un beat,
Care în noroi cădea
Şi lumea de el rîdea.
Atunci tînărul flăcău,
Văzînd treaz pe tatăl său,
Merge, îl cheamă curînd
Şi i-l arată zicînd :
- „Bine e taică, asfel ?
Vezi cum își rîd toți de el ?“
Iar tatăl său lung oftînd,
îi dete răspuns zicînd :
- „Of ! fătul meu ! fătul meu !
O să mor jinduit eu !
Că în vîrstă m-am trecut
Ş-așa un chef n-am făcut.“

STĂPÎNUL ȘI SLUGA

Unul să ținea-n oraș
Ca-n chip de boierinaș,
Avînd slugă băiat mic
Şi în casă alt nimic.
Trăind, cum zisei, asfel,
Veni un vecin la el,
Cînd tocma la prînz ședea
Ş-aștepta ciorba să-i dea.
El fiind politicos,
Îl priimi bucuros
Ş-îl rugă zicînd : - „Poftim

Din ce avem să prînzim;
Pe loc și slugii strigînd:
Ado un tacîm curind."
Băiatul dac-a adus,
I-a zis : - „Şervet căci[46] n-ai pus
- „Căci nu avem", a răspuns.
- „Ba minți, zise, flecar tuns,
Dă ce n-ai mers să le ceri
La spălătoreasă ieri ? "
Vecinul dac-a plecat,
Să-l judece s-apucat,
Zicînd : - „Dar nerod ai fost !
Să-mi răspunzi asfel de prost.
Eu știu că n-avem nimic,
Dar așa am vrut să zic.
Tu iar trebuia să zici
Că nu le avem aici,
Ori ziceai cu scurt cuvînt
Că la spălătoreasă sînt.
Iar tu încai nici nu taci,
Ci de rușine mă faci.
Vezi, acuma te-am iertat,
Dar altă dată te bat."
După ce-l certă asfel,
Veni un altul la el
Şi, fiind cam înserat,
A poruncit la băiat
Şi a adus luminări
Cu sfeșnice și mucări.
Stăpînul cum s-a uitat,
Răstit la el a strigat :
- „Ce mi-ai adus de pămînt !
Cele d-argint unde sînt ?"
El fu gata cu cuvînt :
- „La spălătoreasă sînt."

[46] Căci - de ce, pentru ce.

- „Dar nu sînt la argintar ?“
El răspunse : - „N-am habar“.
Streinul daca s-a dus,
Asupra lui iar s-a pus,
Zicînd că e dobitoc
Şi n-are minte de loc,
Şi că : - „Geaba mă căznesc,
N-ai cap să te procopsesc.
Acum puteai să zici iar
Că le-am dat la argintar,
Că nu-s șervete ca ieri
Să se spele de muieri.“
*
Procopseală cine va,
Să nu meargă undeva,
Decît la așa stăpîn
Şi va ieși cu plin sîn.

MINCIUNA ŞI ADEVĂRUL

Un boier sluga-și bătuse
Pentru vina ce-i făcuse.
(Că-ntr-un loc îl trimesese
Ş-învățîndu-l îi zisese
Adevărul să nu spuie,
Ci o minciună să puie,
Iar el mergînd a spus dreptul
Ş-a descoperit sicretul.)
Așa el plîngînd afară,
Vine un boier de țară,
Ş-: - „aci e coconu ?-ntreabă,
Că am puțintică treabă.
- „Ce ai, i-a zis, spune-mi mie !“
- „Voiesc să-i cer o moșie.“
- „Ai vorbit cu el vrodată ?“
Îl mai întrebă o dată.
- „Ba, nici nu-l cunosc, răspunde,

Că nu am avut de unde."
- „Este un surd, sluga spuse,
Urechile îi sînt duse,
Şi trebuie să-i strigi tare,
Că de încet habar n-are.
Dar stăi aici să-i dau veste,
C-așa porunca lui este."
Înlăuntru cînd se duse,
Către stăpînul său spuse
Că : - „Un arendaș de țară
Viind', așteaptă afară,
Vrînd nu știu ce să-ți vorbească,
Care să te folosească.
Dar trebuie să-i strigi bine,
Că e surd cum să cuvine."
După ce sluga îl lasă
Şi intră la dînsu-n casă,
Începu în gură mare
Să-i aducă închinare.
Acestlalt iar răcnește
Şi la toate-i mulțumește.
Aceasța a lor strigare
Ţiind o zăbavă mare,
Începu a sa cocoană
A să-nchina la icoană
Zicînd : - „O, doamne ferește
De omul cînd însurzește !
Ci mai încet, frățioare,
Că parcă capul mă doare.
De atîta-vă strigare,
Care sfîrșit nu mai are."
- „Ce să fac, zise bărbatul,
Dacă m-a adus păcatul
Să am cu surzii a face ?
Lasă-mă puțin în pace."
Atunci surdul ce venise,

Auzind vorba, îi zise :
- „Dar, mă rog pentru iertare,
Dă ce îmi strigi așa tare ?“
- „Şi ce ? nu ești surd ? îi spune.
O, doamne, mare minune !
Sluga îmi spuse de tine
Cum că nu auzi prea bine.“
- „Ce fel ? a zis cel de țară.
El m-a învățat afară
Să-ți vorbesc în gură mare,
Că ești de urechi cam tare.“
Atunci cheamă sluga. - „Stane !
Vino în casă, dușmane !
D-aceea eu, păr-de-cîine,
Te îmbrac și îți dau pîine,
Să-ți rîzi, să-ți bați joc de mine
Şi să mă faci de rușine ?“
- „O, vai de mine, săracul !
A zis scărpinîndu-și capul.
Ori a mea este iar vina ?
Nu ești dumneata pricina ?
Nu mă bați mai totdauna,
Căci nu potrivesc minciuna ?
Acu-n loc să-mi dai brăvură,
Văz că alte-mi zici din gură
Aceasta minciună mare
O făcui pentru cercare;
Să văz, face ea vro treabă,
Ori mă bați așa, degeabă.“
Atuncea rîzînd stăpînul
Își lăudă pe romînul
Zicînd : - „Bravo, păr-de-cîine !
Ești vrednic să mănînci pîine.“

BOUL BĂTRÎN

Un bou slab, odinioară,
De bătrîn trăgea să moară.
Stăpînul său vrînd să-l scoale,
Îi da leacuri pentru boale.
Dar el cum zăcea-n noroaie,
Văzînd pe o tăuroaie,
Ce cu mugetele sale
Trecea atuncea pe cale,
Abia capul își ardică
Ş-începu asfel să zică :
- „Ia nu-mi dați leacuri degeabă.
Ci mă jupuiți în- grabă
Ş-îmi[47] puneți pielea mai tare
L-acea vacă în spinare.“

*

Omul, deș-îmbătrînește,
Dar ce vede tot poftește.

BABA ȘI FATA MARE

Unul plecînd din oraș
A tras în sat la sălaș,
Unde văzu o mătușe
Ş-o fată mare la ușe.
Baba pe tînăr văzînd
Îl cercetă întrebînd :
- „Mamă ! la oraș ce este ?
Ai să ne spui vreo veste ?“
Iar el cam bufon fiind
Îi răspunse ei glumind :
- „S-a dat poruncă domnească
Ca să se căsătorească
Fetele luînd uncheaș,
Şi babele flăcăiaș.“

---

[47] În original : Ş'mi.

Cum auzi fata mare :
- „Dec !“ a răspuns cu mirare.
- „Ba nici un dec, fata mea,
Zise baba către ea,
Că domnia ce vrea face,
Nu te întreabă de-ți place.“

BABA ŞI PURCELUL

O babă-n ticnă șezînd,
    Şi în casă neavînd
Nici pisică, nici cățel,
    Își cumpără un purcel,
Ca să-i ție de urît
    Cu frumușelul său rît.
Deci el în casă crescînd '
    Cînta babii guiețînd.
Dar pe lîngă eglingea[48]
    Rîma, vasele spărgea,
De orice să scărpina,
    Oalele îi răsturna.
Baba neputînd răbda
    Îl blestema, în el da,
Dar geaba, el tot purcel,
    Din natura lui mișel.
Acestea baba văzînd
    Stînd se judeca zicînd :
„O, bătrîno fără dinți,
    Fără cap și fără minți !
Tu în liniște ședeai,
    Nici un necaz nu aveai,
Eglingea s-aibi ai cerut
    Şi iată ce ț-ai făcut :
Crescuși beleaua în sîn,
    Suferă dar, drac bătrîn.“

---

[48] Eglingea - distracție, petrecere.

ZULUFII NETEZIŢI

Una plîngîndu-și bărbatul
      Vine și o-ntreabă altul,
Că de ce ea cînd jelește
      Zulufii își netezește ?
- „Dar ce ? n-ai gîcit, voinice ?
      Eu arăt cu dînșii, zice.
Că bărbați ca d-alde tine
      Sînt cîți peri în cap la mine.“

BĂRBATUL ÎNSURAT DE TREI ORI

- „Bărbate, oare-așa este
      Că tu cam vinzi la neveste ?“
- „Dar cine a spus-o ție ?“
      Zise cătr-a sa soție.
- „Am aflat, ea îi răspunde,
      Că-ntr-un oraș oareunde
Te-ai fi însurat o dată,
      Cununîndu-te c-o fată
Şi nepurtîndu-se bine
      Ai simțit-o c-oarecine,
Şi pîndind ai prins-o-n casă
      Cu el seara după masă,
La care sărind cu zorul
      I-ai zis, arătînd toporul:
«Nevasta mea de îți place,
      Te las cu dînsa în pace,
Numa-ntoarce-mi de la nuntă
      Cheltuiala mea cea multă.»
Şi cu această tocmeală
      Ai vîndut-o cu-nvoială,
Lăsînd el bărbat să-i fie
      Cu înscris și cu tărie.
Deci mergînd în altă țară,

Spun că te-ai însurat iară.
Şi pe dînsa-n așa treabă
Văzînd și prinzînd-o-n grabă,
Ai silit iar pe amorul
D-a cumpărat-o cu zorul.
Şi așa eu acum ție
Îți sînt a treia soție.“
Bărbatul ei nu ascunde,
Ci îndată îi răspunde :
- „Dară, dară, așa este,
Am vîndut două neveste,
Şi de nu vei fi de treabă
Te vînd și pă tine-n grabă.“

MUIEREA CARE NU VA SA FACA AZIMĂ, TOATĂ ZIUA CERNE

- „Nevastă ! mi-am și uitat
Turtă de cînd n-am mîncat,
Şi cum aș mînca acum,
Cum sînt flămînd după drum.
Așa, dragă, să trăiești,
Fă-ndată, de mă iubești.“
- „Ţ-aș face, sufletul meu,
Că nu e vrun lucru greu,
Dar apă de loc n-avem
Nici să frămînt, nici să bem. “
- „Ci du-te, a zis, la puț
Şi adu într-un ceașcuț.“
- „Bine, îi zise ea dar
Şi sare nu avem iar.“
- „E ! zise el, te-ai trecut,
Cere nițică-mprumut.“
- „Apoi unde să o coc ?
Nu sînt lemne, nu e foc.“
- „Pentru lemne, a zis el,
Vei culege vrun surcel,

Foc iar la vecini găsești,
Şi un crîng să pîrjolești."
- „Bine, zise, dar n-avem
Făină măcar un pielm[49]."
- „Vezi asta e", a zis el,
Şi a tăcut ca un miel.

D-UNDE ŞTII CĂ SÎNT HAGIU[50] ?

Odată un negustor
Fiind pe drum călător,
Patru hoți îl întîlnesc,
Îl dezbrac, îl jefuiesc
Şi într-un minut de ceas
Numa-n cămașă îl las.
După ce l-au dezbrăcat,
Unul din ei s-a uitat,
Şi cămașa nuou văzînd
Striga celorlalți zicînd :
- „Nici cămașa nu-i lăsați
Şi de dînsa-l dezbrăcați !"
Iar bietul om să ruga
Hoțului care striga :
- „Jupîn hagiu ! fă-mi ăst dar,
Lasă-mi cămașa măcar."
Hoțul auzind asfel,
S-a răstit, privind la el :
- „Spune-mi că nu te las viu,
D-unde cunoști că-s hagiu ?"
Omul răspunse pe loc :
- „Ba nu te cunosc de loc,
Decît, jupînelul meu,
Auz de la alți și eu
Că hagiii așa fac,

---

[49] Măcar un pielm - nici urmă.
[50] Hagiu - ins care a fost în pelerinaj la locurile socotite sfinte

Adică : de tot dezbrac."
Hoțul rîzînd l-a iertat
Şi lăsîndu-l a plecat.

HOŢII POSTNICI

Un oroșan oarecînd,
La moșia sa plecînd,
Niște hoți numaidecît
Prinzîndu-l l-au omorît
Şi, luîndu-i banii toți,
Au plecat ca niște hoți.
Dar tocma cînd nu gîndea
Şi fără grije ședea,
Poterașii i-au coprins
Şi pîn' la unul i-au prins.
Deci aducîndu-i legați,
De domni fură întrebați,
Ca să spuie hotărît :
În ce zi l-au omorît ?
Iar ei au răspuns pe loc :
- „Nu ținem minte de loc,
Vineri ori miercuri a fost,
Decît știm c-am mîncat post.
Căci acel neguțător
Avea, ca un călător,
Şi vreo cîțiva pui fripți
La o frigare înfipți
Şi, drept deși sîntem hoți,
Dar i-am lepădat pe toți,
Să nu rîvnim să-i mîncăm
Şi în păcat să intrăm."
Domnii le-au zis lor atunci :
- „Blestemați, vrednici de munci !
Mai bine ar fi fost voau
Să mîncați carne de bou,

Decît om să omorîți
    Ş-acum să vă amărîți.
Voi ucideți și furați
    Ş-apoi postiți, vă-nchinați,
Gîndind că vă pocăiți
    Şi în rai să lăcuiți,
Dar, ucigași neiertați,
    De ocnă n-o să scăpați."

CERȘETORII CĂLĂTORI

Trei cerșetori au plecat
    Să se ducă la un sat,
Unul era orb de tot,
    Altul 'surd, cu el nepot ;
Ş-al treilea era gol,
    Despuiat, făcut pistol.
Deci printr-un crîng trecînd toți,
    Vorbea'pe drum pentru hoți.
Surdul, ce i s-a părut,
    - „Stați ! să zică a-nceput,
Că nu știu ce auzii,
    Cînd acum cu voi vorbii."
Orbul zise : - „Bre, haideți,
    Şi în drum nu mai ședeți,
Că ce o fi vom vedea,
    Noi să cerem să ne dea."
Golanul a zis : - „Ba, frați,
    Aici lacului să stați,
Că d-o fi niscaiva hoți,
Zău ne dezbrac-ă pe toți."

CINE ŞTIE CARTE ARE PATRU OCHI

Un țăran tot auzind
    Pe unii alții vorbind :
„Cîți știu carte și citesc

Cu patru ochi să numesc“,
A plecat la tîrg și el,
În desagă cu un miel.
Vinde mielu, luă bani,
Şi merse prin lipscani
De ochi de om întrebînd
La ce negustori să vînd,
Cu care poate citi,
A scrie ș-a socoti.
Un boltaș[51] l-a auzit
Şi după ce l-a poftit,
I-a dat niște ochelari
Ca să vază toate mari.
El dacă i-au așezat
Ş-într-o carte s-a uitat,
A zis : - „Apoi mă căznesc
Ş-uite nu poci să citesc.“
Neguțătorul ș-alți avînd
I le arătă zicînd :
- „Vezi, ăștia sînt boierești,
Doar vei putea să citești.
El prin ei cum s-a uitat
A zis : - „Geabă mi le-ai dat,
Că nu poci citi de loc ;
Să vede că n-am noroc.“
Boltașul privind la el,
I-a zis : - „Eu mai am un fel
Şi crez c-o să poți cu ei,
Dar sînt prea scumpi și nu iei. “
El zise : - „Adu-i incoci,
Fie scumpi, numai să poci.“ Dacă i-a dat, a zis iar :
- „Şi cu acești în zădar,
Că uite ochii-mi bleojdesc
Şi tot nu poci să citesc.
Of ! și ce poftă aveam,

[51] Boltaș - negustor.

Acasă cînd mă gîndeam !“
Vînzătorul l-a-ntrebat :
- „Cum te văz n-ai învățat
Şi acuma te căznești
Pentru ' întîi să citești?“
- „Vezi bine, a răspuns el,
D-aceea venii c-un miel,
Că d-aș ști eu să citesc,
De aștea ce-mi trebuiesc ?“

OASPETILE ŞI GAZDA

Un grec din sate plugar
Plecînd cu al său magar,
A ajuns la un oraș
Ş-a tras seara la sălaș.
Gazda, fiind om bogat,
Loc deosebit i-a dat,
Puind în grajd pe magar ;
Lîngă al său armăsar.
Bietul călător, flămînd
Şi parale neavînd,
Cu nădejde aștepta
Gazda de a-l ospăta ;
Dar văzînd că a mîncat
Şi pe dînsul l-a uitat,
S-a apucat cu un par
Să bată bietul magar,
Înjurînd și ocărind
Şi destul zgomot făcînd
Gazda ieșind l-a-ntrebat :
Măgarul ce i-a stricat ?
Iar el, stînd, s-a jeluit,
Cum că l-ar fi jefuit,
Zicînd : - „Ascultă-mă, chir[52],

[52] Chir - domnule.

Aveam pîine-ntr-un peșchir[53]
Ş-o atîrnasem d-oblînc,
Gîndind și eu să mănînc,
Dar spurcatul dobitoc
A doborît-o din loc
Şi mîncînd-o m-a lăsat
Să n-am ce pentru cinat.“
Gazda asta ascultînd
Şi crezînd, și necrezînd,
A zis : - „O, bietul magar !
Nu-l mai bate în zadar,
Lasă că-ți dăm pîine noi,
Vă săturăm p-amîndoi.“
Iar el „pîine“ auzind,
îi răspunse cam zîmbind :
- „Ştiu eu că nu mă uitați,
Poate și brînză să-mi dați,
Dar acest magar trîndav
Să învață cu nărav.“
Ş-așa el cu vicleșug,
Făcînd acest meșteșug,
De la gazda cel bogat
Şi brînză a cîștigat.

PANTALONII ROŞII

Un țigan rîvnise foarte
Pantaloni roșii să poarte,
Şi mergînd cu plocon mare
La un ungur-- oarecare,
Ce-l văzuse mai-nainte
Cu asfel de-mbrăcăminte,
Îl roagă zicînd : - „Stăpîne !
Boierule și jupîne,
Să nu te-superi pe mine

[53] Peșchir - ștergar.

Că nu știu să-ți vorbesc bine.
Așa să te ție sfîntul,
Mă-rog ascultă-mi cuvîntul,
Avere-ai noroc cu carul,
Să-ți trăiască armăsarul,
Dă-mi niscaiva rupturi roșii,
Nu-ți cer să-mi dai pe frumoșii.“
Ungurul rîzînd îi spune :
- „Eu n-am rupturi, ci am bune.“
El zise : - „Iți dau parale
Oricît vei găsi cu cale.“
Ungurul iar rîzînd tare
A zis : - „Eu n-am de vînzare,
Iar de ceri pantaloni roșii,
Eu îți dau chiar pe frumoșii,
Dar nu pe bani, ci pe bețe,
Puțintel să te răsfețe.“
- „Eu rabd, a răspuns, și bîte,
Numai, spu'ne-mi să știu cîte ?“
- „Douăzeci și cinci, îi zise.
De rechite or de tise.“
- „Haida, a răspuns țiganul,
Trimite s-aducă scaunul.“
Şi dezbrăcîndu-se-ndată
S-a pus,ș-a-nceput să-l bată.
Îi dete o nuia, două,
Numără pînă la nouă,
Cînd îl mai lovi o dată,
Nerăbdînd, să sculă-ndată
Şi a început sirmanul,
Să se vaite ca țiganul,
Zicînd : - „Ajunge, jupîne,
Avere-ai triște[54] în stîne,
Că mult doare, vai de mine !
Şi să mă ierți ar fi bine.“

---

[54] Triște - noroc, fericire.

- „Ba, ba, i-a zis, nu să poate,
Trebuie să le rabzi toate,
Iar de nu, fugi, mergi acasă,
Nu mă supăra, mă lasă."
Dacă vede că-l gonește,
Şi vorbe nu priimește,
Mergînd acasă, să puse
Şi nevestii sale spuse
Că i-a dat zece nuiele
Şi i s-a părut prea grele.
Nevasta lui să pornește,
Îl spurcă, îl porcăiește,
Zicînd : - „Destulă rușine,
Să mai trăiesc eu cu tine.
O să rîză fieșcare
Povestind iacă cutare
A mîncat la cur nuiele
Ş-a rămas numai cu ele.
Dar nu era tu mai bine,
O, ticălos vai de tine !
Să fi răbdat și cusurul[55]
Şi să-ți fi îmbrăcat turul ?
Du-te, lua-mi-te-ar ciuma,
Să vii cu nădragi acuma,
Că-ți închiz[56] ușa deseară
Şi te las să dormi afară."
A plecat țiganu-ndată
Şi să duse iar să-l bată.
Își ia căciula, să pleacă,
Porni rugăciuni să facă,
Zicînd : - „Mă rog, coconele,
Mai dă-mi cinsprezece nuiele,
Ca să se-mplinească toate,
Şi acei nădragi îmi scoate."

---

[55] Cusur - rest.
[56] În original : închis.

Ungurul luînd bastonul,
I-a zis : - „Eu nu stric rezonul,
Eu numărul totdauna
Ştiu să-l încep de la una,
Şi fugi, lasă-mă în pace,
Că vorbă lungă nu-mi place.“
Bietul țigan atunci tace,
Ş-începe să se dezbrace,
Pe scaun iar să așază
Şi mijește să nu vază.
Dacă-ncepură să-l frece,
Cum auzi cinsprezece,
Strigînd începu să saie :
- „Lăsați, că mor în bătaie !“
Ş-apucînd pe poart-afară,
S-a dus la nevastă iară.
Ea cum îl văzu îndată
Era să sară să-l bată,
Strigîndu-i : - „Du-te la orbii,
Mînca-te-ar cîinii și corbii !
Unde-ți sînt nădragii roșii,
De-mi vii iară cu trențoșii ?“
Ş-închizîndu-se în casă,
Ocărît afară-l lasă.
El văzînd că n-are pace,
Şi alt neavînd ce face,
S-a dus ia ungurul iară
Şi să rugă de afară
Acum să-i dea numai zece,
Că ș-așa din număr trece,
- „Ba, i-a zis ungurul iară,
Cum văz nu înțelegi dară ;
Fugi, du-te, ia-ți și ploconul,
Ţ-am spus că nu stric rezonul.
Noi tot de la cap începem,
Ca tine nu ne pricepem.“

Dacă auzi țiganul
Să dezbrăcă iar, sirmanul.
Şi să rugă pentru sine
Să-l lege de scaun bine
Ca nu cumva ș-acum iară
Ca adineaură să sară.
Şi dup-a sa învățătură,
Ţinut abia, îl bătură.
Așa el luînd nădragii
Şi puindu-i ca desagii,
Bucuros acasă pleacă
Şi cu nevasta să-mpacă.
Deci atuncea fiind ajunul
Şi a doua zi Crăciunul,
Întîi ș-întîi cum îi puse,
La biserică să duse.
Aci alți țigani, zărindu-l,
Își făcea semne privindu-l,
Cum că de unde îi are ?
Or a ajuns vrun domn mare ?
Şi șoptind unul dintr-înșii
L-a-ntrebat : - „Ce-ai dat-pe dînșii ?“
Iar el răspunzînd în grabă,
- „Pe turul meu, zise,-ntreabă.“
- „Dec ! ce atîta mîndrie ?
Zise cestlalt cu mînie,
Vezi, mă ! acum căci roșește
Cu turul său ne cinstește.“

FOSTUL LA ŢARIGRAD

- „Vladule ! de unde vii ?
Ei fi fost poate la vii ?“
- „Ba am fost la Ţarigrad,
Unde e zid, iar nu gard.“
Zise Neacșu : - „Aoleo !

Spune-mi ceva d-acolo :
Ce ai mîncat ? ce-ai băut ?
Corăbii ai văzut ?“
Răspunse el îngîmfat:
- „Ce ? să văz ? B-am și mîncat."
- „Auzi, zise, om nerod !
Ce ? Corabia e rod ?
Gîndești că e portoca,
Ca să se poată mînca ?“
- „Ba ! a răspuns cînd vorbea,
Bine zici, să bea, să bea.“
- „Mă Vladule ! n-ai fi fost,
Că te văz tot ca-ntîi, prost.
Spune-mi dar, iar l-a-ntrebat,
Turcește ai învățat ?“
- „O ! zise el, nu-ți glumesc,
Farsi-farsi[57] să-ți vorbesc.“
- „Să te-ntreb dar lucru mic,
La oau turcește cum zic ?“
- „N-am vrut să-nvăț lucruri mici
Gîndeam altceva să-mi zici.“
- „Dacă nu știi dar la oau,
Să te-ntreb cum zic la bou ?“
- „L-așa lucru-ncornorat
Nici nu am mai cercetat.“
- „Ei bine dar, a zis el,
Să te întreb în alt fel :
La pîine caldă cum zic ?
Ori ș-asta e lucru mic ?“
Răspunse Vladu ăl sec :
- „Îi zice *sîgeac ekmek.“*
- „Aferim, zise, voinic,
Dar la a rece cum zic ?“
- „Aș! o lasă cineva
Să se răcească ceva ?

[57] Farsi-farsi – foarte bine, perfect.

Că cum o scotea din foc,
O mînca caldă pe loc.“
- „Așadar vorba îmi stric ;
Cum te văz, nu știi nimic.“
Zise el necăjit : - „Ba,
Nu știi tu a mă-ntreba.“

TÎNĂRUL ȘI BABA

Un tînăr găsind o babă
Bătrînă de tot și slabă,
Pentru multa bogăție
Vrea să o ia de soție,
Şi avînd el în cetate
Un prieten ca un frate,
Merge la dînsul ș-îi spune
Cum că va să se cunune.
Prietenul îl oprește
Ş-într-acest chip îi vorbește :
- „Îmi pare rău, frățioare,
Pentru a ta însurătoare,
Că puteai să iei o zînă,
Iar nu astfel de bătrînă,
Să trăiești fără dulceață
Şi să nu simți de viață,
Cînd vei vedea tinerele
Să privești cu jind la ele.“
- „Așa este, zise, frate,
La cîte zici ai dreptate.
Dar tînăra, frumușica,
Nu mi-ar da zestre nimica,
Iar asta babă bătrînă
Mi-a pus cam groșcior în mînă.
Adică, pricepi : îmi dete
Să am pe urmă de fete.
Că ea, cum zice cuvîntul,

Ca mîine o s-o ia sfîntul
Şi precum rude nu are,
Sînt stăpîn pe miraz[58] mare,
Apoi cu a ei avere
Iau altă după plăcere."
Prietenul zise iară :
- „Ba prea bine să nu-ți pară,
Că aste bătrîne foarte
Trăiesc uitate de moarte,
Şi vorbesc l-ale lor glume
Pot cu dușii după lume."
- „Aș ! tînărul îi răspunde
Pleopile ei sînt afunde,
Buzele în jos lăsate,
Gîrbovă de tot la spate.
I s-a supțiat și nasul,
Ca cînd își așteaptă ceasul.
Şi crez că mult nu o duce,
Curînd din lume să duce.
Să zic chiar și să trăiască,
Mult doi ani o să tîrască."
Prietenul îl privește,
Îi zice și isprăvește :
- „Dacă ar fi așa, bine ;
Iar de nu, păcat de tine."
Așadar el luă banii
Ş-își închise cu ea anii.
Baba acu-n loc să moară,
Învie a doua oară
Şi trăind douăzeci încă
Muri-n bătrîneț-adîncă.
Atunci iar îl întîlnește
Prietenul ș-îi vorbește :
- „E ! frate, cum a fost treaba ?
Am zis că nu moare baba ?"

[58] Miraz - moștenire.

- „Ştiam eu, zise săracul,
      Că o să-şi bată joc dracul ?
Eu pusei pe doi din gură
      Şi după ei o puntură.
Dar el găurind cu o sulă,
      Puntura o făcu nulă.
Asfel de minuni fac banii,
      Ei sînt pricina, duşmanii.
Ei mărită şi însoară,
      Ochii după dînşii zboară.
Ei cînd vor sta înainte
      Pe nebuni îi fac cu minte.
Pe-nţelepţi îi scot din fire,
      Ei sînt la toţi prilostire[59].

FRUMOASA ŞI URÎTA

Doi flăcăi vrînd să se-nsoare,
      Şezînd odată la soare,
Ca prieteni împreună
      Sfătuia cu vorbă bună.
Unul începu să zică :
      - „Eu o să iau frumuşică,
Fie şi de tot săracă,
      Numai, cum zisei, să-mi placă.
Celalt zise : - „Ba, frăţie,
      Eu 'voi s-aibă bogăţie.
Apoi cît de slută fie,
      Şi urîtă ca stăfie,
Că cu banii eu poci face
      În lume orce îmi place...
Şi fiind, cum zic, urîtă,
      N-o să am grije atîtă
Că alţi o să o-ndrăgească,
      Şi s-o tem să nu iubească.

[59] Prilostiie - mijloc de amăgire.

Dar nevasta cea frumoasă
E ca boala lipicioasă :
Orcine cum o zărește,
Pe loc de ea să rănește,
Şi bărbatul ei, firește.
Tot cu frica-n sîn trăiește.
Şi de o muscă o teme,
N-are ticnă nici o vreme.
Căci, d-ar fi cît de cinstită,
Curînd dă peste ispită,
Că tinerii nu au treabă,
Umblă pe drumuri degeabă
Şi oriunde văd frumoase,
Cu nurițe, drăgăstoase,
Încep curte să le facă,
Mai des pe aci să treacă.
Dau bani, pun cîte o babă
Meșteră la așa treabă
Ş-o momește cu cuvinte
Pînă o scoate din minte,
Apoi atuncea trăiește,
Or mergi de te prăpădește."
Celalt îi taie cuvîntul :
- „Ba dacă e rău pămîntul,
Să fac pe dînsul scăieții
Şi să încurcă băieții.
Dar cînd e bun din natură,
Dă rod pe semănătură.
Cum am zice bunioară
După vorba tutuloară :
Poama nu cade-n grădină
Departe d-a ei tulpină.
Așadar ei să-nsurară
Şi precum au zis luară :
Unul grasă și lăptoasă,
Iar cellalt numai frumoasă.

Deci să întovăroșiră
    Şi după negoț ieșiră.
Umblară mai mult d-o lună
    Şi să-ntoarseră-mpreună.
Dar mergînd l-ale lor case,
    Precum bine înserase,
Cel cu nevasta frumoasă
    O găsi cu alt la masă.
- „Așa ! așa, nevestică !“
    A început el să-i zică,
Streinul fugind îndată,
    El începu să o bată
Şi să o ispovedească,
    După legea mojicească.
Iar ea să îndrepta : - „Frate !
    Stăi să-ți spui, nu mă mai bate.
Că la această pricină
    Mama Vișa e de vină,
Ea niște bani îmi aduse
    Şi în capul meu să puse,
Cu vorbe și cu momire,
    Pînă- mă scoase din fire
Zicînd : «Dă ce ești neroadă ?
    A iubi acum e moadă,
Bărbatul tău îl știi bine
    Că e sărac ca și tine,
Munciți de azi pînă mîine,
    Să trăiți numai c-o pîine,
Că mai mult nu puteți scoate,
    Să-mpliniți lipsele toate.
Ia fă numai socoteală
    Cu a casii cheltuială,
Acești bani cu muncă bună
    Nu-i cîștigați într-o lună,
Şi de ce să-i lași din mînă ?
    Că nu ești vro bătrînă.

Şi mai vîrtos d-o culcare
      Bărbatul pagubă n-are,
Ci aduci dobîndă-n casă
      Ca să aveți cînd vă pasă.»
Şi cu asfel de cuvinte,
      Cum zic, mă scoase din minte.“
După ce să mai certară,
      În sfîrșit să împăcară.
Cel cu cea urîtă iară
      Mergînd tot într-acea seară,
Cu alt în pat o găsește,
      După cum nu trebuiește.
Degrab’ la ușă apucă
      Şi nu-l lasă să se ducă,
Îi dă una, îl pâlmuiește
      Ş-îl întreabă[60] omenește :
- „Bine, zice, mă băiete,
      Nu mai sînt în lume fete,
Şi umbli după neveste ?
      Spune-mi, bune sînt aceste ?“
Streinul cade îndată
      Şi să roagă să nu-l bată,
C-adevărul îi va spune.
      Numai să-i dea iertăciune.
- „Eu, îi zise, jupînele,
      Vai de păcatele mele !
Nu m-aș fi-ncurcat cu dînsa,
      Dar pricina e dintr-însa :
Că o cămașe-mi trimise
      Şi că îmi dă bani îmi zise ;
Mi s-a pus în ochi ca zgaiba,
      Lua-o-r să o ia naiba !
Pînă cînd iată, acuma,
      Că s-a-nfundat toată gluma.“
El iar îl mai pălmuiește

---

[60] În original : întrebă.

Şi afară-l îmbrînceşte.
Apoi să puse cu bita
A judeca pe urîta.
Şi isprăvind astă treabă,
Merge la cellalt, întreabă,
Zicînd : - „Frate, mie-mi pasă,
Dar tu cum găsişi acasă ?"
- „Ei ! zice, a mea cîştigă,
Scoate bani de mămăligă."
Cellalt zise : - „Nu e bine,
Rău să aude de mine.
Că a mea precum plăteşte
Crez că-n grab' mă sărăceşte.

NEPOTUL AJUTAT

Unui bătrîn prea bogat
De afară dintr-un sat,
Rudă-i rămăsese tot
Singur numai un nepot,
Dar sărac, neprocopsit[61],
Şi prin şcoli nepedepsit[62],
Unchiul său, fiind astfel,
L-a luat pe lîngă el.
Şi vrînd a-l ajutora
Pungile îşi scutura,
Împărţind bani la moşii,
Să facă negustorii.
Dar el făcea ce făcea,
Totdauna păgubea.
Unchiul aceste văzînd,
S-a luat foarte de gînd,
„Ce-o fi pricina, zicea,
Nainte el să nu dea ?

---

[61] Neprocopsit - neînvăţat.
[62] Nepedepsit - needucat.

Că cu cărți nu-l văz jucînd,
Nici peste măsură bînd,
Pe la blestemații iar
Nu-l văz o dată măcar ;
Poate că o fi ursit
S-aibă noroc din găsit,
Că în mîini orcîți îi dau,
Îi zbor, ca cînd aripi au.
Dar ș-aceasta o s-o fac,
Să văz, tot va fi sărac ?“
Deci să scoală într-o zi,
Cu ceea ce-n gînd urzi
Ş-aproape de casa sa,
Unde un rîu să vărsa,
O punte de lemn era,
Şi supt ea apă cura.
L-aceasta dar el s-a dus
Şi dasupra bani i-a pus.
Apoi s-a întors curînd,
Nepotului său zicînd :
- „Du-te în grab’ peste rîu,
La magazia de grîu
Şi vezi de este închis,
Că m-am turburat d-un vis,
Nu cumva ieri am uitat
Lăcatul ei descuiat ?“
Plecînd dar nepotul său
Ca un sec și nătărău,
Unchiul p-ascuns să uita,
Să vază de-i va lua.
Nepotul neprocopsit
La punte dac-a sosit,
Ce îi veni lui prin gînd,
Zise întru sine stînd :
„Astă punte pîn-acum,
Fiind tot în al meu drum,

S-a ros pe dînsa trecînd
    Cu ochii deșchiși căutînd,
Dar astăzi o să mă cerc
    Să văz mijind o s-o trec."
Şi ca un fără noroc
    Trecu lăsînd banii-n loc.
Unchiul său aste văzînd
    A luat punga zicînd :
- „Dacă ești neprocopsit
    N-ai parte nici de găsit."

NEPOTUL ÎMPRUMUTAT

Unul, avînd un nepot
    Sărac și lipsit de tot
Vine într-o zi la el
    Şi să roagă-ntr-acest fel :
- „Unchiule, bine mă știi
    Că n-am coprins, nici moșii,
Bani nu mi-a dat Dumnezeu,
    Să negustoresc și eu.
La multe mă cam pricep,
    Dar n-am cu ce să încep,
Nădejdi a m-ajuta
    N-am decît la dumneata ;
De aceea, unchiul meu,
    Mă rog ca la Dumnezeu,
Să-mi dai cinci sute de lei,
    Ca să fac negoț cu ei,
Ş-în jumătate de an
    Ţ-îi răspunz pîn' la un ban.
Unchiul său s-a indurat
    La vorba ce l-a rugat
Și mîna sa ardicînd
    Îi arată sus, zicînd :
- „Vezi acea oală din cui ?

Eu ce am acolo pui.
Caută și cîți găsești
Numărați să-i priimești."
Nepotul său bucuros
A dat pe loc oala jos
Şi numărînd a găsit
Tocma cîți i-a trebuit.
Deci, luîndu-i, a plecat
De unchiul său ajutat
Şi, umblînd în sus, în jos,
Să negustorea frumos.
Dar la numitul soroc
Nu s-a dus să-i dea la loc.
Nici unchiul său nu-i cerea,
Lăsînd să-i dea cînd va vrea.
Multă vreme a trecut,
Unchiul său tot a tăcut.
Deci nepotul socotind
C-a uitat, nepomenind,
Să duse la dînsul iar,
Cu aceleași vorbe chiar,
Văitîndu-se și plîngînd,
Multe nevoi arătînd,
Cu rugăciuni pîn' la cer,
Ca și alți săraci cum cer.
Unchiul său cel înșelat
Şi d-al doilea rugat,
N-a zis nimic, a tăcut,
C-a uitat s-a prefăcut
Şi, iar spre cui căutînd,
Arată oala, zicînd :
- „Acolo orcîți găsești,
Ia-i și să negustorești."

Nepotul iar bucuros
A dat oala pe loc jos,
Dar dacă a căutat,
Nimic în ea n-a aflat.
Şi cu părere de rău
A zis către unchiul său :
- „Unchiule, iar o ardic,
Că nu e în ea nimic.“
Deci unchiul său n-a ascuns,
Ci-îi dete acest răspuns :
- „Apoi de cînd ai luat
Într-însa ai mai băgat,
Şi ai venit iar să cei
Ca să găsești și să iei ?"

PLUGARUL ŞI CĂRĂMIDARUL

Un sătean copii crescînd
Şi două fete avînd,
Pe una o au măritat
După un plugar din sat.
P-a doua a dat-o iar
După un cărămidar.
Deci a plugarului (zi),
Viind la el într-o zi,
O întrebă : ce mai fac ?
Cum trăiesc și cum să-mpac?
Ea răspunse : „Prea frumos,
Că am bărbat inimos
Şi mereu a semănat
De' cînd s-a primăvărat.
Numai, tăicușorul meu,
Ploi de ar da Dumnezeu,
Apoi nu avem habar,

Punem destul în hambar.“
Alta, ce a dat-o iar
La bărbat cărămidar,
Într-o zi și ea viind,
Între altele vorbind,
O întrebă : cum trăiesc ?
Cum să țin ? cum să hrănesc ?
- „Prea bine, taică, a zis,
Cîți bani aveam i-am închis
La oameni lucrători dînd
Şi cărămidă făcînd,
Numai Dumnezeu acum
De n-ar ploua nicidecum,
Apoi, cum nădăjduim,
Avem cu ce să trăim.“
Tatăl aste ascultînd
S-a uitat la ea, zicînd :
- „Nu știu ce să zic și eu,
Cum va voi Dumnezeu,
Dar or tu, or soru-ta,
Va fluiera or cînta.“

TEMEREA

Unul, temîndu-și muierea,
Tot îi zicea lui părerea
Că ea din drum să abate
Şi nu ține în dreptate.
Muncit fiind d-așa gînduri
Îi zicea în multe rînduri :
- „Nevastă ! ce o să fie
De-mi tot zice gîndul mie
Că mai ai pe oarecine ?
Nu ții dreptate cu mine
Iar ca zicea : - „Vai de mine!
Nu cobi, că nu e bine.“

Cu aste vorbe, adese,
Glumea fără să le pese,
Dar nu trece multă vreme
Şi bărbatul ce o teme
Cu alt în pat o găsește
Ş-într-acest chip îi vorbește :
- „Ce este această, dragă ?
Ai pus moașă să te tragă ?“
Nevasta-ncepu la dînsul,
De frică trecînd-o plînsul :
- „Nu-ți ziceam eu, vai de mine !
Nu cobi, că nu e bine ?
Acum ce sînt eu de vină ?
Gura ta e de pricină,
C-așa faptă blestemată
Nu-mi pocnea-n gînd niciodată !"

MORTUL ÎNECAT

P-un țigan mort cu paradă
Cum îl ducea toți grămadă
Ş-a vrut să treacă o punte,
Să meargă la schit pe munte,
Purtătorii cînd pîșiră,
Picioarele își greșiră
Şi cu mort cu tot îndată
Căzură în rîu dodată :
Cei vii sta să se cufunde
Şi mortul sălta prin unde.
Iar cei din apă afară
La vii nici nu să uitară,
Ci-ncepură guri să facă :
- „Săriți, că mortul să-neacă !“
Toți după mort alergară
Şi pe cei vii îi lăsară,
Carii ca glonțul căzură

Şi nici nu să mai văzură.

*

Cîți șăraci sînt ce n-au pîine,
Cît să dea nici la un cîine,
Şi vînd sculele din casă
Să facă pentru morți masă,
Las pe cei vii să postească,
Ca pentru morți să-mpărțească.

SCUMPUL

Peste un rîu foarte mare
Şi repede curgător,
Vrînd să treacă oarecare
Scump, de argint iubitor,
Mergînd pe pod, cum să pare,
Und-a călcat n-a văzut,
C-atît s-a-mpiedicat tare,
Cît drept în rîu a căzut.
Ş-începu să strige-n apă :
- „Aoleo ! mă înec ! mor !
Vino, lume, de mă scapă,
Dă-mi mînă de ajutor."
Un pescar din întîmplare
Care aci s-a aflat
Spre a acestui scăpare
Degrab'- în rîu s-aruncat,
Şi cu multă osteneală,
Spre el tare înotînd,
L-a ajuns ca-ntr-o clipeală
Coraj dîndu-i și strigînd :
- „Dă-mi mîna încoci mai tare,
Întinde-o mai în grab',
Să te scap de înecare.
Fii cu coraj, nu fi slab."
Pe „dă-mi" auzind prin unde,

Scumpul mult s-a supărat :
- „Nu-ți dau nimic“, îi răspunde
Ş-în , adînc s-a cufundat.

DOFTORIA DE PĂDUCHI

Un leneș șiret, odată,
Ia cărămidă pisată,
O pune într-o cutie
Ş-o numește doftorie.
Deci cu dînsa la tîrg pleacă,
Negustorie să facă,
Ş-începu să strige tare :
- „Aide ! Ia leac de vînzare !“
Auzind un prost, în grabă,
Vine la el și-îl întreabă :
- „Ia ascultă, mă jupîne !
(Îi zicea și mînca pîine),
Leac mie îmi trebuiește
Dar ce boală lecuiește ?“
- „Tu dă ce îl vei să fie ?
De dicoft [63] or d-alifie ?“
Cumpărătorul îi zise :
- „Eu nu-nțeleg d-așa vise,
Mie-mi trebuie unsoare,
Care păduchi să omoare.“
- „Bravo ! zise vînzătorul,
Pentru asta mi-e prăfșoru!.
Dar de cîte-ți trebuiește ?
Ai, mai curînd poruncește !“
- „Dă-mi, cu voia dumitale,
Aicea de cinci parale.“
După ce-i dă puțintică,
Prostu începu să zică :

[63] Dicoft – decoct, medicament obţinut prin fierberea în apă a unei plante medicinale.

- „Acum, jupînele, spune :
    La păduchi cum îl poci pune ?“
- „Prinde-l, zise vînzătorul,
    Şi, căscîndu-i botișorul,
Cum îi vei presăra-n gură,
    Moare ca de lovitură.“
Prostul cu gura căscată
    Îl mai întreabă o dată :
- „Dar, jupîne, cînd îl prindem
    Nu-i mai bine să-l ucidem ?“
- „O ! zise, atît mai bine,
    C-atunci faci cum să cuvine.“
*
Şiretul, fără greșală,
    Pe prost lesne-l înșală.

PLANUL SIMIGIULUI

Un simigiu oarecînd,
    Covrigi, simiți[64] încărcînd,
A umblat din sat în sat
    Şi schimbînd pe oau i-au dat :
Deci tabla-n cap dacă ia
    Cu acele oau pe ea,
Să întorcea la oraș
    Ca și un negustoraș.
Dar pe drum cînd să ducea,
    Să gîndea și plan făcea,
„Cum sînt, zise, aste oau,
    Tot bune, proaspete, nuoau,
Care-s cinci sute, să zic,
    De vor prisosi nu stric,
D-oi sta la cloșci să le pui,
    Tot oul o să-mi dea pui.
Să zic acum c-a crescut

---

[64] Simit - covrig.

Şi găini mari s-au făcut,
Aste-ntr-o zi peste tot,
Cinci sute de oau îmi scot,
Să le vînz la un sărac
Ceva părăluțe tac.
Cinci sute de găini, dar,
Clocind o să-mi dea pui iar,
Fiecare douăzeci,
Ho ! ho ! Stane, unde pleci ?
Stăi să vedem cîte fac,
Apoi cum o să mă-mbrac !
Socoteală prea nu au,
Cinci sute de cloșci îmi dau
O sută de sute-n cap,
Hait ! de sărăcie scap."
Cînd zise „hait", bucurat,
Își uită că e-ncărcat.
Şi sărind sus ca un țap
Dete tabla peste cap,
Oule pe jos turti
Şi planul își izbuti.
*
Mulți mari lucruri socotesc
Şi nici mici nu isprăvesc.

VÎNĂTORUL

Un vînător în pădure,
Văzînd pe urs mîncînd mure,
Pușca la dînsul întinse,
Dar bine nu i să prinse ;
Așa făcu judecată
Ca să vie altă dată,
Fiindcă, cum trebuiește,
Văzu unde lăcuiește.
Asfel gîndind aci-l lasă

Şi să duce trist acasă.
Deci într-o zi să-ntîlnește
C-un cojocar ce cârpește
Şi fără nici o-ndoială
Să apucă la tocmeală,
Zicînd : - „Frate cojocare !
Am o piele de vînzare
Bună de tot, nestricată,
Tocma prin șale-mpușcată.“
Cojocarul îi vorbește :
- „Dară, frate, trebuiește,
De lup e, or de ce treabă ?“
- „E de urs“, răspunse-n grabă.
- „Aici o ai; or acasă ?“
- „Ba, zise,-n pădurea deasă,
Că-i știu vizuina bine ;
De vei, poți merge cu mine. “
- „Ce ceri pe ea ? Este mare ?
Îi făcu iar întrebare,
Este ca cea de berbece ?“
- „Ba, zice, d-un stînjin trece.“
Ursul în pădure șade,
Ei să tocmesc cum să cade.
După ce i-a dat arvună,
Şi bea-ldămașu-mpreună,
Să apucă vînătorul,
Vrînd să-și împlinească dorul.
Umple pușca, o gătește,
Cu glonțuri o-nțepenește,
Cînd’pe umăr s-o ardice,
Atunci cîrpaciului zice :
- „Ai, frate, acum cu mine,
Să vezi cum ți-l culc de bine.“
Necăjit, cu crează-n frunte,
Pleacă către urs la munte
Ş-ajungînd pădurea deasă,

Ursul unde vrea să iasă,
Cojocarul îl oprește
Şi, stînd, cu el să-nvoiește,
Că el aci să s-ascunză
La vreun copaci în frunză,
Şi d-acolo să privească
Pe urs cînd o să-l lovească.
Deci vînătorul pîndește,
Gîndește, să socotește,
Cum și unde să-l lovească.
Pielea rău să nu-i găurească.
Tocma cînd își făcea planul,
Iacă și ursul, dușmanul,
Ieșea trosnind din pădure
Şi să ducea după mure.
Pușcașul, cum îl zărește,
Să spăimîntă, înlemnește,
Stă și tremură de frică,
Perii-n cap i să ardică,
Să dea fuga e rușine,
Că cîrpaciul vedea bine.
Slobozi pușca în grabă,
Dar nu făcu nici o treabă,
Că nu căzu ursu-ndată
Cu o pușcătură dată.
Să mai umple vreme n-are,
Ursul venea spre el tare.
Neavînd altă ce face,
Cade jos, ca un mort zace.
Ursul după ce sosește,
Peste dînsul să trîntește
Şi să pune de ascultă
La urechea-i vreme multă,
Ca să vază dacă suflă.
Iar el săracul se umflă,
Era moartea să-l apuce,

Ursul pînă a se duce.
Şi văzîndu-l că nu mișcă,
Nici nu-l mușcă, nici nu-l pișcă,
Ci să pune de-l impute
Şi merge-n pădure iute.
Apoi pușcașul să scoală
Galben, ca zăcut de boală.
Iar cîrpaciul vine-n grabă
Şi începe de-l întreabă :
- „Măi nene ! măi frățioare !
Spune-mi drept, te jur pe soare,
Ursul ce vorbă îți spuse
La urechea-ți cînd se puse ?“
Iar pușcașul zise : - „Frate !
Îmi spuse lucruri ciudate :
Cum că de azi înainte
Ţine, zise, bine minte
Şi nici un lucru nu vinde,
În mîini pînă nu-l vei prinde,
Nici bea cu tocmeală bună
Aldămașu împreună.“

TALERUL CU DOUĂ FEȚE

Oarecare nfeșteraș
A trimis un băiețaș
Cu un taler rudăresc.
Cu două fețe, prostesc,
Ca să ia de la băcan
Icre roșii de un ban.
Îi mai dete și alți doi,
Să ia icre negre moi.
Băiatul, cam prosticel,
Cerînd icre de un fel,
Le-a pus pe taler aci
Şi altele porunci.

Băcanul daca i-a dat,
    - ,,Unde le pui ?“ l-a-ntrebat.
El talerul întorcînd
    Şi icrele răsturnînd,
- „Pune-le aici“, a zis,
    Ş-a mers d-unde l-a trimis.
Acolo cînd s-arătat
    Stăpînul său l-a-ntrebat :
- „Celelalte unde sînt ?
    Or nu-nțelegi de cuvînt ?“
Copilul iar întorcind,
    Şi : „Iacătă-le“, zicînd,
Căzură ș-acele jos,
    Nimica fiind din dos.
Stăpînul său necăjit
    Îndată l-a pălmuit,
Zicînd: - „Vezi minte să ții
    Şi păzește să nu fii
Cu două fețe și tu,
    C-ast taler ce te bătu.“

TOPORUL ŞI VĂCŞOARA

Un țigan meșter fierar,
    Vecin fiind c-un plugar,
Şi certîndu-se în vînt
    Pentru un colț de pămînt,
Face-ndată un topor
    Plocon la judecător
Şi ducîndu-l la piept strîns,
    De acel plugar s-a plîns,
Zicînd : - „Cocoane, fă-mi drept,
    Dumneata ești înțelept,
Pravila o știi de rost,
    Nu ești ca d-alde noi prost.
Un rumîn azi a venit

Şi șatra mi-a necinstit.
Ce mi-a zis d-aș înșira
Mă tem că te-oi înjura,
Mi-a zis : «Mă ! tu ești un hoț
De n-ai de potrivă-ți soț.
Ești un țigan răpitor,
Şiret și înșelător,
N-a rămas un om în sat
Care să nu-l fi pișcat.»“
- „Mă ! mă ! n-auzi tu, mișel,
Zapciul strigă la el,
Aste cîte mi le spui
Mie le-a zis el, or cui ?"
- ,,Ba, ba, coconașul meu,
Zicea el cum că sînt eu.“
- „Cînd dar bîrfești «lo, lo, lo»,
Să zici «mie acolo».“
- „Așa, cocoane, făcea,
Mie acolo zicea.“
- „Mergi dar, nu te necăji,
Cum știu eu voi îngriji.“
Ţiganul dac-a ieșit,
Rumînul n-a zăbovit.
Pe loc o văcșoară ia,
Merge la zapciu cu ea,
Jalbă pentru țigan dînd
Şi dreptate iar cerînd.
Zapciul, vaca văzînd,
Porunci cît mai curînd
Ca s-aducă pe țigan
Să stea față la divan.
Deci dacă s-a-nfățișat,
Ş-amîndoi s-a judecat,
Cel cu vaca ieși drept
Ş-a zis că-n zădar să cert.
Ţiganul, dac-a văzut

Că judecat-a pierdut,
Şi socotind c-a uitat
De toporul ce l-a dat,
Zise : „Cocoane ! apoi,
Fie-ți milă și de noi.
Și ia un topor încai
Dreptatea-n două să tai.“
Judecătorul, rîzînd,
Îi dete răspuns zicînd :
- „Așa e, țigane, dar
Toporul este murdar,
Că o vacă l-a călcat
Şi coada i-a băligat,
De nu poci nici într-un fel
Să mai pui mîna pe el.“

CIOBANUL ȘI MĂGARUL

Cum dormea un biet cioban
La umbra unui tufan,
Măgarul își pășuna
Şi de căpăstru-l ținea.
Doi hoți vin cu vicleșug
Şi fac acest meșteșug :
Unul zise : - „Să iau eu
Căpăstrul în capul meu,
Precum și al său samar
Şi să mă prefac măgar,
Iar tu, măgarul luînd,
Mergi undeva mai curînd,
Că eu lesne poci scăpa
Cînd el să va deștepta.“
Precum a zis făcînd dar,
Şi hoțul stînd drept măgar,
Omul cînd s-a deșteptat
Şi asupra-i s-a uitat,

Începu a să cruci,
Zicînd : - „Fugi, drace, d-aci."
Iar hoțul, privind la el,
Îi zise într-acest fel :
- „Stăpîne, eu drac nu sînt,
Să mă păzească cel sfînt,
Ci sînt chiar al tău măgar,
Poți să cunoști pe samar."
- „Lucru ciudat, zise el.
Eu nu mă pricep ce fel !"
Zise hoțul către prost :
- „Stăpîne, eu om am fost,
Şi la părinți cînd eram
Totdauna supăram,
Așa într-o zi pe loc
Cum m-a blestemat cu foc
În măgar m-am prefăcut
Ş-am plecat după păscut.
Umblînd pe cîmpul întins,
Unul îndată m-a prins
Şi ca un măgar pierdut
La dumneata m-a vîndut.
Acum, precum văz curat.
Părinții mei m-au iertat
Şi iar m-am schimbat în om,
Cum pășteam supt acest pom."
Omul zise: - „Fătul meu !
Da'c-așa vru Dumnezeu,
Şi de mine slobod ești,
Dar vezi să nu mai greșești.
Deci ceva vreme trecînd,
Ciobanul la bîlci mergînd,
Şi fiind cumpărător,
Văzu măgaru-n obor,
Îl cunoscu că e el
Şi îi zise acest fel :

- „Sărace, ce-ai greșit iar,
De ai ajuns tot măgar !“

HOTĂRÎTUL DE MOARTE

Mai demult în alte veacuri,
Doftorii, deși da leacuri,
Dar n-avea c-acum știință
Pentru orce neputință.
Atuncea dar oarecare
Doftor cu diplomă mare
Pe un tînăr bolnav foarte
L-a fost hotărît de moarte
Şi, părăsindu-l îndată,
Nu s-a mai dus altădată.
Dar tînărul d-acea boală
Însănătoșat să scoală
Ş-în tîrg, mergînd voinicește
Doftorul îl întîlnește.
Să uită la dînsul bine
Şi să-l întrebe nu-i vine,
Zise întru sine : „Oare,
Să scoală omul cînd moare?
C-acest prea seamănă foarte
Cu cel hotărît de moarte.“
Şi prins fiind de mirare,
Zicînd îi făcu-ntrebare :
- „E ! domnule, ce mai veste ?
P-ailaltă lume ce este ?“
Iar el : - „O, domnule ! zise,
Sînt lucruri mari, iar nu vise
La iad văzui niște rele,
Vai de păcatele mele !
Că să certa dracul mare
Cu moartea și striga tare
Zicînd : dă ce nu grăbește ?

Ce face de zăbovește
Şi nu omoară, să care,
Să umple iadul mai tare ?
Iar moartea-ncepu să zică :
«Eu nu stric, doftorii strică,
Că omul cum cade în boală
Ei merg ș-îndată îi scoală.»
Aceasta auzind dracul
Mult s-a necăjit săracul,
Ş-începu să se gîndească
În ce chip să-și izbîndească.
Alt drac ce-i sta înainte,
Zicînd, i-a adus aminte
Cum că întîi să omoare
Pe toți doftorii sup soare,
Ș-atunci, din necăutare,
Lesne moare fiecare.
Așa dracul să împacă
Şi poruncește să facă
Catagrafie[65] anume
De cîți doftori sînt în lume.
Ş-apucînd cu d-amăruntul
Însemna pe toți cu puntul.
Cînd unul, cînd altul zise,
Logofătul mereu scrise,
Dar cînd am auzit bine
Că a pomenit de tine,
Strigai vorbele aceste :
«Nu, nu, el doftor nu este.
Eu dau pentru el dovadă,
Cu marturi buni o grămadă.»
Apoi dînd iscălitură
Te-a lăsat, nu te trecură.“

---

[65] Catagrafie - listă.

CÎNTĂREŢUL ŞI BABA

Oarecînd un cîntăreț
    Atît să ținea măreț,
Cît gîndea de sine el
    Că-ntrece pe Cucuzel[66].
În biserici cînd cînta,
    La toți de rînd să uita,
Să vază care obraz
    Mai mult îl va face haz.
Asfel cum și el cîntînd
    Şi gura la toți căscînd,
Zărea p-o babă plîngînd
    Ş-adesea ochii ștergînd ;
Şi fiind caprițios
    Gîndi căci cîntă frumos
Inima babii rănea
    Şi spre jale o pornea.
D-acest gînd să-nfomura
    Ş-încă mai tare zbiera,
Cît celor ce-l auzea
    Urechile însurzea.
Şi vrînd a-și încredința
    Părerea ce-l înălța,
Într-adins el într-o zi
    Mătușii vreme păzi,
La un loc mai singurel
    Şi o-ntrebă acest fel :
- „Mamă ! te jur pe cel sfînt
    Să-mi spui, dă ce eu cînd cînt,
Tu începi să lăcrămezi
    Şi de plîns nu încetezi ?"
Baba nimic n-a ascuns,
    Ci oftînd i-a dat răspuns :
- „Of ! of, dragul maichii pui !

---

[66] Ioan Cucuzel (sec. al XII-lea), vestit cîntăreț și compozitor cesc, la mănăstiiea Lavra de pe muntele Athos.

Fiindcă mă-ntrebi, să-ți spui :
Am avut un măgărel,
De ne hrăneam, biet, cu el,
Şi de cînd s-a întîmplat
De lupii ni l-a mîncat
Orcînd te auz cîntînd,
Plîng cu jale ascultînd,
Că parcă-l auz pe el,
Cu glasul cel frumușel."

FECIORUL MOŞTENITOR

Unul avînd opt feciori,
Tot mari, ajunși negustori,
În pat bolnav cum ședea
Şi sufletul vrea să-și dea,
Fără să lase înscris,
Numai atîta a zis :
- „Al meu mult-puțin rămas
La un fecior tot îl las."
Dar n-a numit ; la Coman, Vîlcan,
La Stan, la Bran, or la Nan.
După ce dar l-a-ngropat,
De ceartă s-a apucat,
Vrînd fiecare fecior
Să fie moștenitor ;
Trăgea tot în partea sa
Ş-altor nimic nu lăsa.
Daca văd că nu să-mpac,
Ci mai mult gîlceavă fac
La judecață să duc
Şi să arate apuc,
Că de către răposat
Diată nu s-a lăsat.
Ci-a zis : - „Tot al meu rămas
La unul din voi îl las. "

Judecata a răspuns :
    - „Aci e sicret ascuns,
Ci mergeți de odiniți
    Şi dimineață veniți
Toți cu cîte un ciomag
    (Să vază cui a fost drag).“
Deci a doua zi viind
    Şi în mîini bîte țiind,
Județul cum i-a văzut
    Să ardică din șezut,
Şi își dă al său cuvînt,
    Zicînd : - „Aideți la mormînt.“
Dacă au ajuns aci,
    Să-l dezgroape porunci
Şi dînd cu bîtele-n el
    Să-l întrebe-ntr-acest fel :
- „Taică ! pe care fecior
    Ai lăsat moștenitor ?“
Ei porunca ascultînd
    Şi precum a zis făcînd,
Unul privea și plingea
    Ceilalți cînd îl ciomăgea.
Judecătorul văzînd
    S-a răstit la el zicînd :
- „Pentru ce și tu nu dai ?
    Ce te uiți așa și stai ?“
El răspunse : - „Ce fel, eu
    Poci să bat pe tatăl meu ?
Nu dau în el d-aș ști[67] chiar
    Că nu iau nimic măcar.“
Județul strigă atunci :
    - „Ajunge, nu-i mai dați munci.
Iată, mortul a vorbit
    Ş-a spus cin’ l-a fost iubit,
Acest dar al său fecior

---

[67] În original : d-ași.

Va fi și moștenitor.“

CÎINILE

Cîinile pe gerul tare,
Cînd ningea zăpada mare,
Să-ncovrigase cu totul,
Vîrîndu-și sup coadă botul
Ş-într-a lui tremurătură,
Clănțănindu-i dinții-n gură
Zicea - „O, cît e de bine vara !
Că doarme omul afară
Şi de nici un frig nu-i pasă,
Fuge de purici din casă.
Dar acum casă-i e dragă,
Aleargă-ntr-însa să bagă,
Şi pe mine-n vînt mă scoate
Să-i păzesc din curte toate.
Dar vezi cap sec și la mine !
C-astă-vara fuse bine,
Şi era destule oase
Prin curte de mine roase.
N-am strîns să le fac grămadă,
Ci au rămas sup zăpadă.
Numai cu ce-mi da din masă
Puteam să-mi zidesc o casă.
Că după cum mi să pare
Nu trebuie așa mare,
Uite-mi capul, uite-mi coada.
Mai să împreună cu noada.
Dar lasă, d-acu nainte
Patima mă-nvăță minte,
Cum va sosi vara-ndată.
Precum a mai fost o dată,
S-apuc să strîng oase goale
Tot ciolane de rasoale.

Şi cînd le roz să-mi zic mie :
«Mă ! vezi, fă iconomie,
Nu roade peste măsură,
Mai oprește de la gură
Şi îți fă și tu o casă,
Ştii că la iarnă îți pasă.»
Apoi după ce-mi voi face,
Vie gerul cît îi place.“
Așa cîinele sirmanul
Făcîndu-și, cum am zis, planul,
Dacă sosi primăvara,
După aceea și vara,
Începe oase s-adune,
Merge, la un loc le pune.
Nu le roade așa tare,
Le ține supt paza mare,
P-alți cîini să le ia nu lasă,
Că-i trebui să-și facă casă.
După ce-a strîns puțintele,
S-a întins pe lîngă ele,
Ş-începu să se privească
Ca s-apuce să zidească.
Dar uitîndu-se-n lungime,
La toat-a lui întregime,
Şi nădușindu-l căldura,
Zise : - „U ! a ! căscînd gura, Und-așa oase mulțime
După toat-a mea-ntregime ?
Aș ! o să-mi mai fac eu casă,
Să-ncep să zidesc, or lasă,
Că iarna trecută-mi pare
Nu era frig așa tare,
Cum va fi fost nu țiu-minte,
Voi vedea d-acu nainte.“
Ş-aceasta zicînd în sine,
S-a pus să le roază bine.
*

Mulți cînd dau peste nevoie
Să frîng și să încovoie
Zicînd : - „De azi înainte,
Asta mă învață minte,
Apoi răul dacă trece
Ş-în ceva bine petrece,
La trecut nu mai gîndește,
D-următor nu să ferește.

CÎINILE LĂTRĂTOR

Un filosof pe un cîine
L-a întrebat, dîndu-i pîine,
Dă ce latră totdauna
Aiurea-n vînt și la luna ?
El zise : - „Eu latr-aiure
Ca să sperii lupii-n pădure.“
- „Bine, îl întrebă iară,
Cînd latri, căci pîrțăi dară ?“
Cîinele-ncepu să zică :
- „Vezi că și mie mi-e frică.“
*
Cîinele spuse tot dreptul
Cînd l-a-ntrebat înțeleptul.
Mulți sînt cînd zic : - „Eu n-am frică“,
Tot trupul li se furnică.
La o armie, odată,
Începînd toaba să bată,
Un ostaș tremurînd tare.
Îi zise alt oarecare :
- “Tu văz că tremuri de frică.“
- „Ba ! începu el să zică,
Inima război îmi cere
De nu poci sta pă picere.“

CÎINELE BĂTUT

Un filosof oarecare
    Întîlnind p-un cîine mare
I-a zis : - „Jupîn latră-gură,
    Astăzi cîți inși te bătură ?“
El a răspuns : - „Mă loviră
    Cîți nebuni mă întîlniră,
De ești și tu din ei unul,
    Bate-mă ș-îmi taie drumul.“

RĂZBOIUL CÎINILOR CU LUPII

După potopul lui Noe,
    Şi după acea nevoie,
Hiarele cîte scăpară
    Ş-în pustii să-mprăștiară,
Iară multe să făcură
    Şi tot pămîntul umplură ;
Mai vîrtos cîinii și lupii,
    Carii să prăsesc ca stupii,
Să-nmulțise-n așa sume,
    Încît nu-ncăpea în lume,
Nu le mai ajungea poame,
    Murea, mulțime de foame.
Şi dintr-această pricină
    (Cum povestea o vecină)
S-a ațîțat o gîlceavă
    Între cîini și lupi grozavă,
Unii ș-alții vrea să fie
    Singuri numai în pustie,
Să lătra, să mușca foarte
    Şi să bătea pîn’la moarte.
Trăind dar ei în nepace,
    Gîndiră război a face.
Ca or cîinii să rămîie
    Înfingînd triumf mămîie,

Or lupii să stăpînească,
Şi ei să se prăpădească.
Așa cîinii-ntr-a lor parte
Trași fiind de lupi departe
Au pus pristav[68], s-adunară,
Să gătiră, să-narmară.
Întîi însă-n rînd șezură
Ş-între dinșii sfat făcură.
Ca ce fel să-i împresoare
Şi mai lesne să-i omoare.
Dezlegîndu-și dar tăcerea,
Începur-a-și da părerea,
Unul una, altul altă,
Făcea chibzuire naltă.
Hotărîră-ntr-o clipeală
Ca, dînd cu toții năvală,
În deal la lupi să se urce,
Şi regula să le-ncurce.
Apoi mereu să trîntească,
Tăind oștire lupească.
Dar un dulău fără coadă,
Ce fusese și iscoadă,
Arătîndu-se în față,
Zicînd le dete povață :
- „Planul dumneavoastră-mi place
Şi lesne să poate face.
Dar însă îmi este frică
Că oastea noastră e mică
Şi de le vom cădea-n gheară,
Pe toți ne face papară ;
Ci fiindcă nu să știe
Învins cine o să fie,
Să lăsăm, găsesc cu cale,
Supt coadele-n astă vale,
Şi d-om vedea în bătaie

---

[68] Pristav - crainic.

Că ei ne-nving și ne taie,
Să fim ușurei la fugă,
Să nu poată să ne-ajungă,
Că fuga e rușinoasă
Dar este și sănătoasă.“
Deci toți planu-i lăudară
Şi, așa făcînd plecară.
Cu cozile ardicate
Ş-încovrigate pe spate,
C-urlet, cu lătrătură,
Strigînd „ura !" toți din gură,
Îndată în deal suiră
Şi peste lupi năvăliră.
Lupii nu s-au putut teme,
Că s-au fost gătit din vreme,
Ci, clănțăind dinți la dînșii
Săriră pe loc într-înșii
Ş-asupră-le puind mîna,
Le vîntura pe sus lîna.
Cîinii corajul pierdură,
Mai mult nici nu să bătură,
Ci îndărăt apucară,
Lupii la goană-i luară,
Fugă grămadă în vale
Să-și ia sub-coadele sale.
Toți cîte unul repede,
Al său, strein, nu îl vede,
N-au pas cînd să le aleagă,
Lupii după ei aleargă.
Ş-așa de mult îi goniră,
Pînă-ncît îi risipiră,
Băgînd pe unii-n cetate,
Pe alți afară prin sate.
Bieții cîini dacă scăpară,
La supt-coadă să uitară
Ş-au văzut fiștecare

Că supt-coada nu și-o are,
Ci le-au luat tot schimbate
Unul l-altul strămutate.
Necăjiți foc pleacă-n grabă,
Să întâlnesc, să întreabă,
În alt chip nu să încrede,
Cu ochii pînă nu vede.
Şi d-atunci au luat modă
Să se caute supt coadă.

ŢIGANUL ŞI CĂLĂTORUL

Ţiganul supt cort șezînd
Şi tutun nemaiavînd,
Văzînd pe un călător
Care era trecător,
Începu a alerga
Şi după el a striga :
- „Jupîne, jupîne ! stăi !
Mînca-ț-aș nădragii tăi."
Călătorul auzind,
A stătut la el privind,
Să vază ce s-a-ntîmplat,
Ce are de arătat.
Ţiganul dac-a venit,
Îi zise bun întflnit.
Şi calul supt el privind,
Îl întreba cam zîmbind :
- „Asta e iapa de an
Ce-a murit în Bărăgan ?"
Iar călătorul, rîzînd,
Scuipă asupră-i zicînd :
- „Ce spui, cioară de țigan ?
Trăiește ce-a murit an ?"
Ţiganul îi zise : - „Ba.
D-aceea vrui a-ntreba.

Vorbă să fie, ești bun,
    Dă-mi o liulea de tutun."
        *
E un proverb ce îl zic :
    „Aideți să vorbim nimic."
Mulți la nimicuri vorbesc
    Cînd în folosu-și privesc,
Căii unii trăiesc muncind
    Ș-alți cu vorbe potrivind.

ŢIGANUL POCĂIT

- „Vedeți, zise un țigan,
    Ăl gard după ăl curcan ?
D-acolo nici să-l luați,
    Dar nici iară să-l lăsați.
Eu nu voi să am păcat
    Să ziceți c-am îndemnat.
Dar împărțind ca-ntre frați
    Partea mea tot să o dați,
Şi fiindcă sînt jurat
    Să nu mănînc de furat,
Să mergeți să o schimbați
    Şi pe pește să o dați,
Că sînt bătrîn, mă păzesc,
    Şi voi să mă pocăiesc."
        *
Cîți sînt așa pocăiți
    Şi de rele părăsiți,
Ei ca de foc să păzesc.
    Dar pe alți povățuiesc
A face rău nencetat,
    Gîndind că nu e păcat,
Dar, vai ! cînd se dovedesc
    Dopotrivă pătimesc.

MAŞTERA

O văduvă oarecînd
      Un mic copilaș avînd,
A luat iarăși bărbat,
      Văduv și el c-un băiat,
Crescînd ea p-acești copii
      Tocma ca pe niște fii.
Ş-într-o zi pîine tăind,
      La amîndoi împărțind,
Întinse la al său, dînd
      Un codru bun și zicînd :
- „Na, mojic și mascara,
      Doar te vei sătura,
Aoleo ! mult ești urît !
      Mucos și posomorît !"
Apoi celuilalt a-ntins
      O felioară ș-a zis :
- „Na ție, dragul meu fiu,
      Să-ți dea mama cilibiu,
Pupa-te-aș, mult ești frumos,
      Curățel și drăgăstos."
Iar el a zis către ea,
      Pe cînd așa-l mîngîia :
- „Mamă ! aș fi vrut și eu
      Să fiu ca și frate-meu,
Mojic, urît, cum ziceai,
      Şi codru mare să mi dai."

SLUGA OSÎNDIT

L-alt cinci sute de nuiele,
Lesne cînd nu guști din ele.
Un aga[69] se necăjise
      Pe sluga-și ce îi greșise

[69] Agă - ofiţer în armata otomani : titlu de politeţe turcesc (folosit mai ales pentru militari).

Şi a poruncit îndată
Aci naintea-i să-l bată,
Strigînd : - „Puneți-l jos iute
Şi îi dați la tălpi cinci sute.“
- „Aman, aga ! zise sluga,
Ascultă-mi puțintel ruga.
Judecata dumitale
Este prea foarte cu cale,
Dar eu sînt la îndoială
Şi am mare bănuială
Că or n-ai mîncat bătaie,
Să știi durerea cum taie,
Sau nu știi număra bine
Şi poruncești cum îți vine ;
Sute-s ale de nuiele,
Nu-s ceva mai puțintele !“
Agaua, fâcînd haz mare,
Îi dete, atunci, iertare.

DE CÎND PLOAIA CU CÎRNAŢII

Demult în vremea uitată,
O muiere cînd dregea,
De bărbatul ajutată,
Cele de lipsă-n argea[70],
Săpînd ei din întîmplare
La iepe[71] să facă loc,
Au dat peste o căldare
Plină cu gălbinet foc.
O scot d-acolo îndată,
În casă sup pat o duc ;
Fiind și o groapă gată,
Aci iară o astrunc[72].

---

[70] Argea - mică construcție de scînduri în care se așază, vara, războiul de țesut.
[71] Iapă - fiecare dintre cele două scîndurele așezate sub războiul de țesut, pe care țesătoarea pune picioarele.

Zicînd bărbatul muierii :
- „Să taci, nevastă, cît poți.
Că de vor afla boierii,
Ni-i ia îndată pe toți.“
Ea fiind cam într-o parte,
Fără de creieri în cap,
Că tot așa seci au parte,
Alți mai cu minte nu sap.
Să tacă mijloc nu fuse,
Taina inima-i rodea,
Ş-apucînd, sori-sei spuse :
Că ea o tăcea gîndea.
Soru-sa și ea îndată
La bărbatul său a spus,
Și el fără judecată
De frate-său n-au ascuns.
Frate-său la altul iară
Să o spuie au putut
Şi așa mai toți aflară
Şi tot satul au știut.
Deci cel ce găsește banii,
Trăgînd c-urechea prin sat,
Văzînd că știu și dușmanii
De ceea ce s-a-ntîmplat,
Pricepu că vestea asta
De la altul n-a ieșit,
Ci chiar proasta lui nevastă
Ar fi spus-o negreșit.
Şi atuncea cum fusese
La un bîlci cu alți bărbați
Şi cu sine adusese
În traistă niște cîrnați,
Vine în grabă acasă,
Să face speriat nespus,
Strigă nevastă să iasă,

[72] A astrunca - a îngropa.

Îi arată un nor sus,
Zicînd : - „Luai la tîrg veste
De la oameni învățați
Că norul ce vine este
Plin de ploaie cu cîrnați.
Şi cum că vin le e teamă
Niște păsări după el
Cu aripile d-aramă
Şi cu ciocul de oțel,
Şi dau toți cu socoteală
Că de mulțime ce sînt
Viind într-a lor iuțeală,
Vor face rău pre pământ.“
Nevasta-ncepu să zică :
- „Ce spui ? așa să trăiești !
Aoleo ! eu mor de frică,
Tu, frate, să mă păzești.“
El necăjit îi răspunde :
- „Ce să păzesc mai întîi ?
Tu mai bine te ascunde
Şi eu singur să rămîi.“
- „Unde ? unde, frățioare ?“
Zicea ținndu- de brîu.
El zicea să se pogoare
Aci-ntr-o groapă cu grîu.
Aceasta ea o și face.
Puind o scară curînd,
Intră-nlăuntru și tace,
Speriată tot tremurînd.
Bărbatul său c-o prăjină
Gura gropii-ncrucișînd,
Aruncă o rogojină,
Peste ea mei presărînd.
Găini, curcani năvăliră
La meiul cel răsipit,
Ciocăniră, bocăniră,

Pînă cînd s-a isprăvit,
Făcînd pe biata muiere
Să crează că au plouat.
Începu el să și zbere,
Ca cînd ceva l-a mușcat.
Ş-alergînd cu grabă mare
Scoase căldarea pe loc
Ş-îngropînd-o-n depărtare,
Lipi pămîntul la loc.
Deci după ce trecu norul,
Mergînd, groapa a deschis
Şi în mînă cu toporul
Către nevasta a zis :
- „Ai, acuma, ieși afară,
Că eu făcui ce făcui,
Mă luptai pînă zburară
Şi apucai ce putui."
Ea, ieșind îngălbenită,
L-a-ntrebat că l-a mușcat ?
El i-a zis : - „Fii odihnită,
Cu securea am scăpat "
Îl mai întrebă ea iară :
- „Dar vrun cîrnat ai răpit ?"
- El i-a răspuns : - „Dară, dară,
Vro cinci am căpătuit."
- „Unde-s, neică ? mai sînt încă ?
Veselă îl întreba,
Dar ce-o să-i faci ? să mănîncă ?
Să frig vreunul, au ba?"
- „Frige, frige, zise, puică,
Sînt buni ca orce cîrnați,
D-am avea să bem și țuică,
Ar fi și mai minunați."
Mai scoase el din desagă
Şi o lipie pe loc,
Zicînd : - „Şezi, nevastă dragă,

Să mîncăm pe lîngă foc.“
Ea mîncînd întrebă : - „Neică !
Dar și lipii a plouat ?“
El îi zise : - „Ba nu, leică,
Altă potcă s-a-ntîmplat,
Ispravnicii azi bătută
Pe zapciu pentr-o belea
Tot cu lipii peste gură
Şi înapoi le-azvîrlea.
Eu, văzînd că toți luară
Care-n mînă le cădea,
Abia și într-a mea gheară
Asta o putui vedea.“
După ce făcu el asta
Bazagonie atunci
Şi își fermeca nevasta,
Cum momim și noi pe prunci,
Trecu vro cîtăva vreme
Şi la zapciu fu chemat.
El iar fără a se teme
Îndată s-a-nfățișat,
Căruia-ncepu să-i zică
Cu un ton foarte răstit :
- „Cum tu de n-ai nici o frică
Să ții ceea ce-ai găsit ?
Nu știi că de slăpînire
Avem strașnice porunci
Pentru așa tăinuire
Ca să pedepsim cu munci ?
De aceea nu ascunde,
Ci scoate tot la maidan,
C-apoi de nu, vei răspunde
În cazne pîn’ la un ban.“
Iar el de aste cuvinte
Fără a se-nfricoșa,
Cu coraj stînd înainte,

Urmează a zice așa :
- „Boierule ! mie năpaste,
Poți să-mi faci orice urît,
Eu pentru vorbele aste
Cu greșală sînt pîrît.
Că de găseam vro comoară
Era altfel să mă port,
Iar eu nu ani nici de moară,
Umblu de foame mai mort,
Cine m-a văzut în viață
Vrodată să găsesc bani ?
Să vie să stea de față,
Să văz, care-mi sînt dușmani ?
Pîra cere și dovadă
Oameni buni de crezămînt,
Că așa pot o grămadă
Să vorbească numa-n vînt."
Atuncea zapciul pune
Pe pîrîșul la mijloc
Şi către el zise : - „Spune,
Cum l-ai văzut ș-în ce loc ?"
- „Eu nu-l văzui, el răspunse,
Ci numai am auzit.
Vecinul Ion îmi spuse
Cum că că l-ar fi zărit."
El dar să vie în pripă
La slujitori porunci,
Pe care numa-ntr-o clipă
Îl aduseră aci:
I s-a făcut întrebare,
Şi el iară a răspuns
Că l-a văzut i să pare
Alde nea Stan pe ascuns.
Viind Stan, spuse pe altul,
Altul p-altul arătă,
Pînă cînd strînse tot satul.

Şi pe toți îi cercetă.
În sfîrșit, dar vorba asta
Din om în om s-a-nfundat,
Şi află că chiar nevasta
Sori-sii au arătat.
Deci pe ea dac-o aduse,
Afară pe toți a dat,
Şi la-ntrebare o puse
Cu un mijloc delicat,
Zicînd : - „Eu aflai prea bine
De banii ce i-ați săpat,
Dar voi ca și de la tine
Să auz cuvînt curat.
Bărbatul tău o căldare
Arată c-ar fi găsit
Şi alții fac arătare
Că două sînt negreșit.
Tu dai spune adevărul
Şi nimica nu feri,
C-apoi te trîntesc ca mărul,
De nu vei descoperi."
Nevasta, de spaimă mare,
Cu gînd a se apăra,
Începu cu tremurare
Înaintea-i a jura
Cum că numai o căldare
Au fost scos ei din pămînt ;
De mai mult ea știre n-are
Şi să nu dea crezămînt.
Zapciul îi zise : - „Bine,
Şi el tot așa mi-a spus,
Eu mă-ncredințez pe tine.
Dar acum unde l-ați pus ?"
- „La noi supt pat", ea răspunse.
Şi zapciul trimețînd,
Peste tot locul străpunse

Cu sapele căutând.
Şi negăsind, chemă iară
Pe bărbatul ei aci,
Zicînd : - „Te voi pune-n fiară
Şi așa te voi munci ;
Nevasta ta dreptu-mi spuse
Şi tu tot tăgăduiești ?“
Omul, zicînd, îi răspunse :
- „Coconule, să trăiești.
Muierea mea e nebună
Şi rău cu ea te-nțelegi.
Că măcar o vorbă bună
Vrodată ei nu-i alegi.
Ea noaptea orce visează
Ziua spune c-a văzut,
Şi face pe om să crează
La ce nu e de crezut.“
Fiind ea aci afară,
Fără să aibă habar,
De fată-n grab-o chemară
Ca să o întrebe iar.
- „Dragă ! i-a zis, nu te teme,
Tu nu încapi în nevoi,
Numai spune în ce vreme
Ați găsit acești bani voi ?“
Ea gîndindu-se în sine
îi dete răspuns zicînd :
- „Nu țiu minte așa bine
Ca pe ce vreme și cînd –
Cînd cu norii... și cîrnații,
Parcă era... da, da, da,
De cînd ploaia cu cîrnații
Mai-nainte cu ceva.“
Se umflă de rîs îndată
Zapciul cînd auzi
Ş-începu-n palme să bată

Întrebînd : - „Cînd ? cînd ? mai zi."
Ea poftori[73] vorba iară
Cu un chip nerod și prost,
Alt fără să i să pară,
Zicea cum c-așa a fost.
- „Neroado ! zapciul zise,
Gîndești că sînt fermecat ?
Ce-mi spui tu mie de vise,
Cîrnați cînd zici c-au plouat ?"
Zise ea : - „Cînd te bătură
Ispravnicii cu lipii
Pentr-o vină peste gură
Şi le-arunca la copii."
În sfîrșit, el rîzînd iară
Şi prostia-i ocărînd,
O dete pe loc afară
Că e nebună crezînd.

*

Nu știu aceasta poveste
Adevărată de este,
Dar în vremile aceste
Nu găsești așa neveste.

SUPĂRAREA LUI MUŞAT

- „Bună ziua, măi gușate !"
- „Foarte îți mulțumesc, frate."
- „Ce ai în sîn ?" îl întreabă.
- „Pere, îi răspunse-n grabă.
Ia-ngădui să-ți dau o pară
Şi te rog rău să nu-ți pară,
D-un'știi că Mușat mă cheamă ?"
L-a-ntrebat luîndu-i seamă.
- „Eu nu îți zisei *Mușate".*
- „D-apoi cum ?" - „Ţ-am zis *gușate."*

[73] A poftori - a repeta.

Îi smulse din mînă para,
Zicînd : - „Fire-ai de ocară !
Dă ce cu vorbele tale
Poroclești pe omu-n cale ?“
Iar cellalt biet o sfeclise
Şi stînd în loc, „Mă ! își zise,
Bine-mi este și atîtă,
De nu-mi trînti și vro bîtă.“

*

Nicidecum nu să cuvine
A porocli pe oarecine.
După cusurul ce-l are,
Căci supără pe om tare.
Ci de este, zic, neștine
Făcut întru toate bine,
Cerului să mulțămească
Și pe alți să nu mîhnească,
Dar om, orcum, întru toate
Fără cusur nu să poate.

FABULE ŞI ISTORIOARE
CARTEA A II-a

NOROCUL ȘI MINTEA

Să pricea odată Norocu-n cuvinte
Cu prealăudata și-nțeleapta Minte,
Zicînd că el este ce pricinuiește
Binele și răul la cine voiește.
Mintea zicea iară că : - „Fără de mine
Nu să poate omul să aibă vrun bine ;
Cînd sînt eu cu dînsul d-ar avea și rele,
Le trece-n răbdare, nu i să par grele.“
Norocu-mprotivă-ncepe iar să zică,
Mintea d-altă parte nu să lasă mică,
Din vorbă în vorbă Norocul îndată
De necaz și ciudă vru Mintea să bată.
Dacă văzu Mintea că nu se-nțelege
Ş-o s-ajungă treaba pînă la ciomege,
Zise : - „O, Noroace ! ce trebuie ceartă
S-avem ca nebunii și vorbă deșartă ?
Noi un om s-alegem și, intrînd într-insul,
Vrednicia-n faptă s-arătăm cu dînsul.“
Așadar d-această amîndoi voiră
Ş-un om să găsească să călătoriră.
Mergînd împreună întîlnesc în cale
Un om păzind capre în jos pe o vale.
Văzîndu-l, Norocul stă în loc, vorbește :
-„Să mergem departe ce ne trebuiește ?
Iată domnișorul care mă așteaptă
Să-mi arăt cu dînsul vrednicia-n faptă.
Şi te uită numai că nu-n vreme lungă
Îl voi face însumi ș-împărat s-ajungă.“
Şi zicînd aceasta, Norocul s-apucă
Cu mijloace-n stare pe cioban s-aducă,
Iar Mintea să trase, lăsînd pe Norocul,

Şi rămase prostul mai ca dobitocul.
Dobitocul însă, deși nu vorbește,
Dar are în sine simțire firește,
își cunoaște slujba la care se pune,
Simte ș-înțelege stăpînul ce-i spune.
Iar omul, zic, care e lipsit de minte
Este ca o piatră ce de loc nu simte.
Așadar, ciobanul cu caprele sale
Mergînd mai-nainte pe această vale,
O pivniță vede veche, dărîmată,
Curgînd înaintea-i o apă curată,
Stă în loc, să uită, în păreri îi vine
Că aci să-și facă colibă e bine.
Ş-începu să sape, vrînd cu el Norocul,
Să mai îndrepteze în pivniță locul.
Săpînd dar, găsește o lespedă rasă,
Lucrată în colțuri tocma ca o masă.
Hotărî îndată, nu lasă de mîine,
Acum vru pe dînsa să mănînce pîine.
După ce cu caznă și cu silă mare
O scoase din locu-i, ca un ghigant tare,
S-a deschis sup dînsa o gaură adîncă,
Ca de vro doi stînjini și mai ceva încă.
Care avînd scară ca de pivnicionră,
Pe trepte-nlăuntru pe loc cum coboară,
Vede, grijit bine, ce nu mai văzuse,
Şi patruzeci chiupuri frumos în rînd puse.
Ardică la toate capacele grele,
Să uită și vede niște pietricele,
Adică : într-unul era diamanturi,
Într-altul robinuri, ș-într-altul zmaranturi,
Cu un cuvînt toate era, cum am zice,
Pline cu tot felul de pietri antice.
L-aceste ciobanul ochii cum aruncă
- „Pfiu-iu ! păcat, zise, de atîtă muncă !
Barem nici într-unul nu-i de băutură,

Măcar rachiu numai să-mi arunc în gură.“
Apoi ia-n căciulă din mărgăritare
Ş-înșirînd ca-n ață pe iarbă d-a mare,
Le puse la capre ca niște mărgele
Şi, lăsînd comoara, a plecat cu ele.
Iar Norocul, care silința-și pusese
Pe nebun să-l facă precum să prinsese,
Aduce îndată prin această vale
Negustori să treacă cu marfă pe cale,
Ce venea atuncea c-o sută cămile
Dintr-o depărtare d-o lună de zile,
Şi fiind cam seară au vrut să rămîie
Aci cu ciobanu-mpreună[74] să mîie.
Așa descărcară cămilele sale,
Dînd drumul să pască p-acea lungă vale.
Dup-aceea merse din negustori unul,
Vrînd ca să vorbească ceva cu nebunul.
Şi, vorbind cu dînsul, la capre zărește
Un osebit lucru, care cam lucește.
Vine mai aproape, mărgăritar vede,
Îi pare că este, dar nu să încrede,
Aleargă îndată, domnului său spune,
Vine și-el, privește ca la o minune.
După care-ncepe cu el să vorbească
Cam pe de departe, ca să-l ispitească,
Zicînd : ce sînt ale ? De unde le are ?
Şi întrebă dacă îi sînt de vînzare,
Iar nebunul zise : - „Pietri de aceste
O pivniță plină aci-ntr-un loc este.
De-mi veți da din ploscă să cinstesc o dată,
Eu vă duc la dînsa acuma îndată.“
Văzînd negustorii că e prost în formă,
Nu caut mîncare, nu vor să mai doarmă,
Prețuiesc comoara fără să o vază,
De părere bună nu putea să șează.

---

[74] În original : ciobanul 'npreună.

Dau să bea ciobanul, alerg la comoară,
Ajungînd cu toții, într-însa coboară,
Ş-acea bogăție dacă ei văzură
Fără socoteală și peste măsură,
Avuta lor marfă pe loc lepădară
Şi d-acele pietri scumpe încărcată,
Alegînd ei numai cele mai frumoase,
Care socotiră că sînt mai prețioase,
Nici nu așteptară să se lumineze,
Ci plecară-ndată să se depărteze,
Lăsînd pe ciobanul cu plosca în mînă
Şi privind la dînșii răzimat p-o rînă.
Iar Norocul, care să necăjea tare
De a lui cu totul neghiobie mare,
Cînd domnul cu marfa puțin ochii-nchise
Să arâtă-ndată în vis și ii zise :
- „Întoarce-te și ia pe ciobanul cu tine.
Ce zic mă ascultă, că nu-ți va fi bine,
Fiindcă această multă bogăție
Prostului aceluia e dată, nu ție."
Atunci negustorul oprește chervanul[75],
Să întoarce-n grabă să ia pe ciobanul,
Îi zice, îl roagă cu dînsul să vie,
Dar el de aceasta nici nu vrea să știe.
În zadar mult bine îi făgăduiește,
El caprele sale nu le părăsește.
Văzînd că cu bine nu-l poate supune,
Îl ia cam cu sila și cu-nșelăciune.
Zicîndu-i că drumul dintr-un loc abate
Şi să nu greșească el să le arate.
Mergînd dar cu toții, într-o depărtare,
La prînz conăciră[76] la un oraș mare,
Unde negustorul a croit îndată
Ciobanului haine scumpe din bucată,

---

[75] Chervan - car mare pentru transportul mărfurilor ; caravană.
[76] A conăci - a poposi.

O giubea[77] frumoasă cu samur de moscă[78]
(De putea mojicul ce e să cunoască),
O scurteică lungă cu cacom[79] blănită
(Tocma pe[80] nerodul bine nimerită),
Anterii de stofă, cămăși ca tulpanul[81]
(De știe ciobanul ce este șofranul).
Scumpă-mbrăcăminte îi făcu destulă,
Păpuci în picioare și în cap căciulă.
Apoi fiu de suflet dacă îl numește
Apucă-l învață și îl sfătuiește :
În ce chip în lume trebui să trăiască,
Ce fel să se poarte și cum să vorbească,
Îi da-nvățătură în zilele toate,
Dar să-l mai cioplească vedea că nu poate,
Ca cînd oarecine ar lua bușteanul
Să-l împodobească, să-i puie caftanul[82].
Deci d-acolo dacă să călătoriră,
La marginea mării în scurt timp sosiră.
Aci iar găsiră corabie gată
Ş-încărcînd avutul plecară îndată.
La Constandinopoli cum ei dezbărcară,
Şi vameșii iată, viind, întrebară :
D-unde l-e venirea ? ce au de vînzare ?
Şi văzînd avutul i-au coprins mirare.
Privesc în tăcere, din umeri ardică,
Şi în urma unul începu să zică :
„Domnule ! ascultă, eu nu sînt în stare
A-ți prețui marfa ce-o ai de vînzare,
Nici mîna-mi pe dînsa îndrăznesc a pune,
Ci la împăratul mergînd îi voi spune,
Ca, viind el singur, să vază ce face,

---

[77] Giubea - manta largă de postav, adesea îmblănită.
[78] De moscă - rusesc.
[79] Cacom - hermină.
[80] În original : de.
[81] tulpan - pînză foarte subțire și străvezie.
[82] A pune (cuiva) caltanul - a-l așeza într-un rang de boierie.

Şi s-o vămuiască după cum îi place.“
Atunci negustorul o batistă scoate
Şi puind într-însa din pietrile toate,
Zise către vameș : - „De vreme ce este
Să mergi la-mpăratul, îi vei da ș-aceste.“
Vameșul îndată, tot cu alergatul
Ducîndu-se, zise către împăratul :
- „Slăvite stăpîne ! azi veni pe mare
Marfă d-acest fel o corabie mare."
Văzînd împăratul pietrile acele
Ca care văzuse foarte puțintele,
Ocări pe vameș, zicîndu-i : - „Nebune !
Visuri d-ale tale ai venit a-mi spune ?
Tu nu-ți ești în fire, vorbești din beție,
Să poate o asfel de marfă să vie ?
Şi mai vîrtos, cum zici, corabie plină,
Bine zice vorba : de nebun te-nchină !“
Vameșul răspunse : - „Slăvite-mpărate !
Lasă aste vorbe nencuviințate
Şi scoală să mergem acum mai în grabă,
Să nu pierdem vremea la asfel de treabă.“
Atunci împăcatul, cu simțirea dusă,
Aleargă în grabă la corabia spusă,
Deșchide toți sacii, precum i-a spus vede.
Şi abia atuncea ochilor săi crede,
Începu să-ntrebe : de unde veniră ?
Ş-asta bogăție unde o găsiră ?
Negustorul zise : - „Înălțimea-voastră !
America Nuoua e patria noastră,
Neam de-mpărat sîntem, venim spre primblare.
Luînd docamdată aste spre vînzare,
Şi de să vor vinde cu bun preț aceste,
S-aducem mai bune scoposul ne este.“
Împăratul zise : - ,,Dragul meu prieten !
Un asfel de lucru nu poate fi ieften.
Şi crez că nici sfertul d-a ta bogăție

Nu să poate vinde l-a mea-mpărăție.
Cu toate acestea dați-mi cît vă place
Ş-în urmă, cu dînsa ce veți vrea veți face."
Iar ei i-a dat voie, zicînd : - „Nu ne cere,
Ci poftim alege singur pe plăcere."
Luînd împăratul și, cînd vru să plece,
Pe lîngă ciobanul cu-ntîmplare trece.
Şi lungit îl vede unde-i era patul,
Făr-a băga-n seamă de loc pe-mpăratul.
Întrebîndu-i zise : - „Dar acest ce are
De șade-n pat asfel lungit pe spinare ?"
Răspunse îndată, zicînd negustorul :
- „Acesta-mpărate, îmi este feciorul,
Ci dați iertăciune pentru c-așa șade
Nedîndu-vă cinste după cum să cade,
Căci la noi el unde creșterea își are
Nu cunoaște p-altul decît el mai mare.
Eu, tot fiind iară în călătorie
Şi umblînd prin lume cu negustorie,
C-obiceiuri bune nu l-am putut crește
Să se poarte-n lume precum trebuiește.
Acu-ntîiași dată l-am luat cu mine,
Ca să-l port să vază cum e-n țări streine
Ş-am nădejde bună, după a sa minte,
A-l învăța toate d-acum înainte.
N-am vrut să-l las prea mult să învețe carte
Numai să dea cerul s-am de dînsul parte.
C-atît am în lume, după bogăție,
Ca să moștenească a mea avuție."
Pe cînd d-alde aste vorbea negustorul
Ş-își lăuda asfel pe moștenitorul,
În gînd împăratul își făcu și planul
Cum că d-a sa fiică este bun ciobanul.
Că avea o fată foarte înțeleaptă
Şi ca ea frumoasă nu să putea altă.
Plecînd dar îndată la palat să duse

Şi împărătesii despre toate spuse,
Își arătă încă gîndul său și dorul
Pentru încuscrirea cea cu negustorul.
Şi împărăteasa n-a fost mai cu minte,
A găsit cu cale aceste cuvinte,
Şi mai vîrtos zise că această treabă
Fără-ntîrziere să se facă-n grabă,
Ca nu cumva asta mare norocire
S-o scape din mînă cu vro prelungire.
Deci la prinz poftiră pe neguțătorul
Ca să-l ospeteze și să-și spuie dorul.
Mîncînd dar la masă cu toți împreună,
Păzi împăratul vremea cea mai bună,
Ş-începu îndată, după cuviință,
Scoposul să-și spuie și a sa voință.
Iar neguțătorul, l-acea veselie,
- „Bucuros, îi zise, poate și să fie,
Numai să am voie pînă mă voi duce
Să-ntreb de voiește și fiu-mi cel dulce."
Ş-în prînzul acesta după ce cinstiră
Pe neguțătorul și îl omeniră,
Cînd vru să se ducă îl petrec grămadă
Şi-l duce la mare cu mîndră paradă.
Aci cum sosește, la fiul său spune
De va să se-nsoare și să se cunune.
El, nerodul, fuse la vorba lui gată
Ca să se însoare, să ia așa fată.
Deci dar negustorul, văzînd că voiește,
Şade lîngă dânsul și îl sfătuiește :
Ce fel să se poarte către împăratul,
Cum cu a sa fiică, cum cu tot palatul.
Le zice o dată, iar le poftorește,
Din prînz pînă seara tot îl procitește[83].
Iar el, bleojdind ochii cu buze deșchise,
Asculta la toate ca la niște vise :

---

[83] A prociti - a dăscăli pe cineva.

Era lui acestea ca cînd pui să scrie
Pe dasupra apei vreo istorie.
Cu toate acestea, după cuviință,
Răspunsul să-l ducă făcea trebuință.
Nici nu să făcuse ziua încă bine
Şi de la-mpăratul văzură că vine
Cu aceeași cinste iară să-l poftească
Ca să bea cafeaua-n sala-mpărătească,
Şi vrînd-nevrînd merse la palat în grabă
Cu toată parada, ca un om de treabă.
Unde împăratul ca și mai-nainte
Îl priimi iară cu pompoasă cinste,
Apoi șezînd zise către dînsu-ndată :
„E ! ce mai zici, cuscre ? că noi sîntem gată,
Şi de vei vrea, încă bine o să-mi pară
Să săvîrșim nunta chiar și astă-seară."
Văzînd negustorul că-mpăratul are
Pentru acest lucru pornire prea mare,
Nu-i stătu-mprotivă, și el zise iară :
„Fie, împărate, măcar ș-astă-seară."
Trimit dar la mire să-l aducă gloate,
Viind îl dezbracă de hainele toate,
Care era pline, peste - tot pătate,-
De noroi și seuri de jos pîn' la spate,
Ca cel ce șezuse și să tăvălise
Chiar ca dobitocul pe unde-i venise.
Aduc haine scumpe, îl îmbrac cu ele,
Îi pun și în dește galante inele.
Iar cînd îl băgară și văzu palatul,
Nici nu-și plecă capul către împăratul,
Ci șuierînd numai sta în nemișcare,
Precum fac toți proștii la vreo mirare.
Dar avutul, care face între unii
Să se socotească înțelepți nebunii,
Le închise ochii și nici nu văzură
Lipsirea-i de minte cea peste măsură ;

Ci într-acea seară îi și cununară
Şi, șezînd la masă, cu toți ospătară.
După veselie și scularea mesii,
Duseră pe mire-n iatacul miresii.
El în cap cu vinul și lipsit de minte,
În loc să dea fetii cuvenita cinste,
Îi dă două palme și trei pumni pe spate,
Gîndind c-o mîngîie așa cînd o bate.
Iar mireasa, carii nu i să-ntîmplase
Așa mîngîiere cu pumni și palmi trase,
Începu cu țipet a răsuna casa
Cît sări-mpăratul și împărăteasa.
Alerg într-un suflet și intrînd îndată
Găsesc pe mireasa de tot leșinată.
Pe ginere-ntreabă : ce este pricina ?
Pentru ce o bate ? să-i arate vina.
El răspuns le dete, cu obrăznicie,
Niște vorbe proaste ca din mojicie,
De care-mpăratul, năsprindu-se foarte,
A jurat că îl va pedepsi cu moarte,
Atîtă pe dînsul cît și p-al său tată,
Cum ș-a dat poruncă să-i închiză-ndată.
Dimineața dară după ce pornește
Şi marfa lor toată o pecetluiește,
P-amîndoi scoțîndu-i de la închisoare,
Legați îi trimise la spânzurătoare.
Cînd însă pe dînșii îi ducea la moarte,
Mintea, care este milostivă foarte,
Privind cu durere reaua lor osîndă,
Către Noroc zise cu vorbire blîndă :
„E ! vezi tu, Noroace, în ce fel de stare
Aduseși p-aceștia prin a ta purtare ?
Unde sînt acuma laudele tale ?
Nu simți ceva milă ? nu-i privești cu jale ?
Nu era mai bine să fi fost ciobanul
Într-a sa colibă unde sta, sirmanul,

Şi cu al său fluier umblînd p-acea vale
Să se veselească cu caprele sale ?
Cum și negustorul asemenea iară,
Decît acum asfel amîndoi să piară ?“
„O, soru-mea Minte ! răspunse Norocul;
Mai mult ce poci face și-eu cu dobitocul ?
Dacă nu au creieri, așa să le fie,
Că destulă ciudă îmi este și mie.“
Iar Mintea îi zise : - „Te știu eu, Noroace
C-ai nemilostive și rele mijloace,
Multe ori te bucuri, ca de niște glume,
Să pierzi, să dărapeni pe oameni în lume.
Dar eu pe aceștia ce îi duc la moarte
Nu-i las niciodată relei tale soarte.
Ci te uită numai acuma la mine
Şi vezi ce plătesc eu cînd sînt cu orcine !“
Zicînd ea aceasta, îndată se duse
Ş-întrînd în ciobanul, în capu-i să puse.
Atuncea ciobanul să deșteptă-ndată
Ca dintr-un somn de vreme-ndelungată.
Ş-întorcîndu-și ochii către cel mai mare,
Care îl ducea la locul de pierzare :
„Urîtule, zise, și om făr’ de lege !
Tu ai dat poruncă asfel să ne lege ?
De unde ai voie ș-atîta-ndrăzneală
De-mpărătesc sînge să nu ai sfială ?
Nu știi că-mpărații și a lor neam mare
Nu să osîndește la așa pierzare ?
De ar avea încă și vină de moarte,
Tot e-n cinste neamul cel strălucit foarte.
Cît mai vîrtos unul fără de pricină,
Ce nu să cunoaște c-a făcut vro vină.
Aveți voi în știre că pe urmă noastră
Vin oștiri milioane împotrivă voastră ?
Dezleagă-ne, nu sta, gîdeo, spurcăciune,
Şi cazi în genuche să-ți dăm iertăciune. “

Tremurînd, gelatul îi dezlegă-ndată
Şi ceru să-l ierte cu vorbă rugată.
Şi vestind aceasta pe loc la-mpăratul
A luat îndată poruncă gelatul :
Să nu săvîrșească hotărîrea dată,
Ci să se întoarcă cu dînșii îndată,
Carii cum veniră ș-au suit palatul,
S-a-ntrebat ciobanul de către-mpăratul :
- „Fiul meu ! ne spune și dreptul arată,
Nu te mai preface, dă-mi vorbă, curată,
Eu taina-vă nu poci de loc înțelege,
Că este un lucru ce nu să alege."
- „Cu vreme-mpărate, ciobanul răspunse,
Ne vei înțelege tainele ascunse.
Iar deocamdată vă spui num-atîtă
C-ați avut asupra-mi purtare urîtă.
Ieri mă cununarăți cu o grabă mare,
Ş-azi nejudecat m-ați trimis la pierzare."
Împăratul zise : - „Da ! fără-ndoială,
Eu cunosc prea bine c-am făcut greșală.
Dar și înălțimea-ți nu să cădea iară
Să te porți cu fiica-mi așa rău aseară."
- „Negreșit, el zise, făcea trebuință
Să mă port cu dînsa după cuviință,
Dar e o vorbă foarte înțeleaptă,
Cum că, «după cinste, cinste să așteaptă».
Înălțimea-voastră, precum să cunoaște,
V-ați purtat cu mine ca c-un om de obște,
Precum mă ținurăți, așa și eu iară,
Ca c-o fată proastă m-am purtat aseară.
Şi ascultați numai să vă spui pricina,
Ca să vedeți bine a cui este vina.
Aici cum vă țineți înălțimea-voastră,
Așa și noi sîntem în patria noastră.
Cînd doi împărați dar intr-un loc s-adună,
Spuneți, așa-nsoară și asfel cunună ?

Nu să cădea nouă cel puțin o lună
Să fi ținut nunta cu regulă bună ?
Nu era cu cale l-astă veselie
Ca să se poftească ș-alți domni mari să vie ?
Am avut noi muzici ? au fost luminații,
Cum e obiceiul să facă-mpărații ?
Unde s-au dat tunuri ? Unde s-au dat focuri ?
Und-a fost teatruri, comedii și jocuri ?
Unde vă e zestrea ? Unde mi-ați dat foaie ?
Ce mi-ați dat supt mînă ? la ce mi-ați dat voie ?
Cum dar socotirăți persoanele noastre,
Așa și eu fiica înălțimei-voastre.
D-o aveați pe dînsa-n dragoste fiiască,
Urma ca să-i faceți nuntă-mpârătească.
Ci rău vă purtarăți chiar înșivă dară,
Şi eu de aceea făcui mai rău iară."
Atunci împăratul îl îmbrățișază,
Cere iertăciune, din ochi lăcrămează,
Zicînd către dînsul aceste cuvinte :
- „Eu, iubitul meu fiu, de azi înainte
Cu toat-a mea voie îți dau tronul ție,
Tu ocîrmuiește a mea-mpărăție.
Iată îți dau schiptrul, stăpînește-n pace
Şi fă-ți acum nunta după cum îți place.
După ce dar multe de bine-i urează,
Pe ciobanu-n locu-și îl încoronează.

LEUL ŞI OMUL

Leul, împăratu-ntre viețuitoare,
De carele tremur toate de supt soare,
Odată-n primblare mergînd p-o livede,
Pentru-ntîia dată un armăsar vede,
Adică : cu șaua pe spatele sale,
La oblînc cu frîul atîrnînd la vale,

Pofilul[84] supt coadă, închingat strîns tare,
Legat de căpăstru la un copaci mare.
Picioarele toate băgate-chiostece[85],
Şi abia să pască putea să se plece.
Privindu-l dar leul foarte cu mirare
Au început asfel să-i facă-ntrebare :
- „Prietine, zise, care vrăjmaș mare
Te-au adus pe tine-n asta tristă stare ?
Ce sînt aste lucruri ce le văz pe tine ?
De ce ștreangul ăla de capu-ți să ține ?
Ce piele e aia ce-o porți în spinare ?
Care o grămadă de legături are ?
Ia te uit-acuma ! dar asta prinsoare
Ce e încurcată la tine-n picioare ?
Tu ai intrat singur în toate aceste
Or cel ce te puse altcineva este ?“
Atunci armăsarul cu lungă oftare :
- „O, stăpîne ! zise, nu-ți fie mirare,
Ci Dumnezeu sfîntul zi să te ferească
Să nu-ncapi vrodată-n mîna omenească.
Dar ce-ai văzut încă ? aste-s ușurele,
Pe lîng-alte multe ce-mi face mai grele:
Ia numai atuncea să te uiți la mine
Cînd omului cheful dodată îi vine,
Că îmi pune frîul, mă strînge-n zăbale,
Încît de durere curg din gură-mi bale.
Apoi să aruncă-n spinare-mi îndată
Ş-apucînd, cu biciu[86]-ncepe să mă bată,
Să joc, să dau fuga, din scări ma-mboldește,
La deal și vale tot mă răsucește.
Ş-atît mă frămîntă, atît mă muncește,
Încît nădușala ca apa-mi pornește.“
Iar leul răspunse : - „O, vai, ticăloase[87] !

---

[84] Pofil - curea a hamului care trece pe sub coada calului.
[85] Chiostec - piedică cu care i se leagă calului piciorul dinainte cu cel dindărăt.
[86] În original : piciu.

Îmi stai ș-îmi spui mie lucruri fabuloase !
Asfel să supuie este omul vrednic
Un armăsar mare ca tine puternic?
Ce fel este omul ? făcu întrebare,
Cu ce îl asemeni ? este la trup mare ?
Că-ntîi de la tine aud acest nume,
Nici nu știu de este undeva în lume.
- „Stăpîne ! el zise, omul nu e mare,
Îi este mic statul și putere n-are,
Dar drăcii mari are, de să duce veste
Şi la meșteșuguri alt ca el nu este.
Şi să te ferească Dumnezeu de dînsul,
Ei vedea atuncea ce scoate dintr-însul.
Cînd ei cădea-n mîna-i, ca un miel te face
Ş-apucînd te joacă după cum îi place.
Măcar că-mpărat ești și ne-nchinăm ție,
Dar el de aceasta nici nu va să știe."
Leul dac-aude aceste cuvinte,
P-armăsar îl face prost și fără minte,
Zicînd că bîrfește și nimicuri spune,
Şi că nu e vrednic, d-aceea-l supune.
De, acolo pleacă să meargă la vale
Şi către pădure văzu-ntr-a sa cale
O pasăre prinsă în laț de picioare,
Carea plîngea jalnic dînd din aripioare.
Şi privind cu milă îi făcu-ntrebare
Pentru ce să vaită ? ce pricină are ?
- „Stăpîne ! ea zise, bine era dacă
Nu sta Dumnezeu om în lume să facă.
Că noi biete păsări rău fără a-i face
Nu avem de dînsul niciodată pace.
Mii de meșteșuguri născocește-ntinde
Ş-în feluri de chipuri umblă și ne prinde.
Apoi or ne ține cîte una vie
Pe toată viața pusă-n colivie,

[87] Ticălos - nenorocit.

Or pe loc ne taie fără îndurare
Şi prînzul își face cu plăcere mare.
Precum și eu iată, cătînd semincioare,
Mă pomenii prinsă în laț de picioare.“
Leul cu mirare începu să zică :
„O, vai, sărăcuță zburătoare mică !
Dar tu, ticăloasă, n-ai nici o dreptate
Să te plîngi că-ți face omul răutate !
Că precum de dînsul am înțeles bine,
N-are de loc aripi, ci umblă ca mine.
Cum dar putu prinde de jos, din picioare,
Pasăre ca tine pe sus zburătoare ?
Eu că sînt leu mare și fiarele toate
Tremură de mine, ș-orce mi să poate,
Şi măcar o dată nu m-am putut tinde
Dintre zburătoare un flutur a prinde.
Ci aceasta-ți este, cum îmi pare mie,
Din prostie mare și din lăcomie.
De aceea dară, pătimești cu cale,
Dacă ești nebună-n umbletele tale.“
Pasărea răspunse, lăcrămînd cu jale :
- „Stăpîne ! stăpîne ! nu judeci cu cale.
Dacă dar n-ai milă de trista mea stare
Şi mă defaimi încă dîndu-mi imputare,
Nu te blestem altfel decît dar-ar domnul
Să cazi și tu-n mîna-i, să vezi ce e omul,
Să cunoști atuncea că ești în greșală
La acestea care le-ai în socoteală.“
Amin ! zicînd leul, plecă mai nainte,
Supărat cu totul, socotind în minte :
„Cum ar putea omul pe sus să se-ntinză
Şi o zburătoare pasăre să prinză ? !“
Mergînd mai departe pe acea livede,
La un copaci mare un urs legat vede,
Cărui era nara cu fierul împunsă
Şi petrecut lanțul prin gaura pătrunsă.

Această cu totul streină vedere,
De necaz pe leul a umplut de fiere.
Şi luîndu-i seama d-aproape la toate,
Începu să-i zică : - „Acum și tu poate
Vei zice că omul ț-a sfrederit nara
Şi te-au legat asfel, mai mare ocara !“
Iar ursul cu lacrămi răspunzîndu-i, zise :
„Dumnezeu, stăpîne, poate te trimise,
Că am, vai de mine ! să mă plîng de multe,
Dacă ar sta numai urechea-ți s-asculte,
Să ți le-nșir toate de tind cîte una,
De la om ce patimi sufer totdauna[88]
Dar uite-l că doarme dup-ăst copaci mare
Şi să nu se scoale mă tem foarte tare,
Ci-ți dau sfătuire să te duci mai bine,
Să nu dai de potcă zăbovind cu mine.“
Leul însă tare necăjit venise
Şi om nu văzuse, nici nu pătimise,
Fiind și firește viteaz cu mîndrie,
Să umple îndată de multă mînie,
Să repede-n grabă a-ncunjura pomul,
Ca să vază unde este culcat omul.
Ş-începe din gură să răcnească tare,
Cît răsuna locul de a sa strigare.
De aceasta omul din somn să ridică
Plin de amețeală și coprins de frică.
Cum vede pe leul, căciula își scoate,
Şi i să închină smerit cît să poate,
După cuviință îl hiretisește
Şi cu toată cinstea asfel îi vorbește :
- „Mă-nchin la picioare-ți, slăvite-mpărate.
Şi rog să-ți dea cerul zile-ndelungate.
Fie bucuroasă astăzi astă vale
De bună-venirea strălucirii-tale.“
Leul la acestea nevrînd să asculte

[88] În original : totduna.

Şi la-nchinăciunea-i fără să se uite
Cu-nfruntarea-i zise : - „Tu ești acea hiară
D-a căruia mînă toată firea zbiară ?
Tu ești acel tiran ce-i zic om anume ?
Tu atîtea rele faci la toate-n lume ?
De nu pot nici vite, nici peștii în ape,
Nici păsări în aer de rău-ți să scape ?
Iar omul răspunse : - „Mult mă ia mirare,
Căci eu auzisem că leul e tare
Şi viteaz, ca dînsul nu este sup soare,
Dintre toate cîte sînt viețuitoare,
Şi știu că vitejii iubesc să se poarte
Cu toți totdauna politicoși foarte :
Iar dumnata-ndată mi-ai dat înfruntare
Făr-a băga-a seamă data-mi salutare.
Dar de ai plăcere să-nveți de la mine
Politică-n lume precum să cuvine,
Poftim pe verdeață, șezi ca cei cu minte,
Să vorbim aicea amîndoi cu cinste.
La toată-ntrebarea eu îți voi răspunde,
Ce-mi va fi la știre nu îți voi ascunde.
Auzind acestea s-au mai muiat leul,
Şezu lîngă dînsul blîndișor ca mielul,
Începu să-ntrebe pe om pentru multe,
Şi sta pentru toate răspunsuri s-asculte,
Îi răspundea omul însă prea cuminte
Şi cu mare frică la orce cuvinte.
După ce dar asfel ceva ei vorbiră,
Şi amîndoi bine să-mprieteniră,
Urmînd zise leul : - „Prietene ! pace,
Nu mai am cu tine vro ceartă a face,
Deși vreme este să mă duc acasă,
S-apropiat ceasul să-ngrijesc de masă,
Dar întîi cu tine să mă lupt îmi place,
Şi nu plec d-aicea pînă n-o voi face.“
Iar omul răspunse : - „Bucuros, prea bine,

Şi eu am dorință să mă lupt cu tine,
Dar nu poci acuma, căci sînt fără coadă,
O lăsai acasă, fiindcă să-nnoadă ;
Dumneata cu coadă și eu fără coadă
Să m-apuc la luptă nici nu este moadă[89]
L-acest cuvînt, leul uită prînzul, somnul,
Vrînd să știe ce fel poartă coadă omul.
Şi să rugă foarte, ca d-un lucru mare,
Mergînd, să-și aducă coada ce o are.
Omul zise : - „Bine, pe loc mă voi duce
Şi acum îndată o voi și aduce,
Dar îmi este teamă c-ai fugi în grabă,
Nu mă aștepți poate, ș-o aduc degeabă.“
Leul totdodată l-aceste cuvinte
Cum că îl așteaptă făcu jurăminte.
Iar omul îi zise : - „E ! e ! frățioare !
Nu-ți crez jurămîntul, să-l faci chiar pe soare ;
Dar de vei vrea coada să-mi aduc d-acasă,
D-ăst copaci aicea să te leg te lasă.“
Așadară leul să lăsă, mișelul[90],
Ca de gît să-l lege, cum leg mielușelul.
Care și legîndu-l lîngă urs strîns tare
Plecă după coadă tot în alergare.
Nici nu trecu sfertul, ș-omul veni-ndată
În mînă c-o bîtă groasă, măciucată.
Iar leul, văzîndu-l, i-a zis cu mirare :
- „Asta a ta coadă prea ciudată-mi pare !
Dac ce-o porți în mînă și n-o ai la noadă,
După cum sînt toate cele ce au coadă ?“
Iar el cu ciomagul, fără să-i vorbească,
Porni după lege să-l ispovedească.

---

[89] Moadă - chip.
[90] Mișel - nenorocit.

LEUL AMUREZAT

Un leu oarecare într-o zi umblînd,
La o parte ș-altă, vînat căutînd,
Zări deodată aproape d-un sat
O fată frumoasă cu chip minunat,
Își răni îndată simțirea de ea
Şi lui-și nevastă hotărî s-o ia.
Merse după dînsa cu totul robit
Şi la tatăl fetii asfel a vorbit :
- „Omule, eu astăzi, cum mi s-a-ntîmplat,
Ieșind la plimbare pe lîngă ăst sat,
Ţ-am zărit copila, pe cît am putut,
Ş-îți spui adevărul că prea mi-a plăcut.
D-aceea la tine pe loc am venit,
S-o cer de nevastă ca un om cinstit.
Tu mă vezi prea bine că nu sînt vrun prost,
Poate-mi știi și neamul cine ce au fost.
Mulțămește dară înaltului cer
Că ai avut parte eu să viu s-o cer.
Căci, fiind cu mine, va fi al ei trai
Prea cu mulțămire, ca în sîn de rai.
Să va nunii doamnă, toți o vor cinsti,
Slava ei în lume să va povesti.
Tu asemeni iară vei fi-ndestulat
De orișice bunuri dintr-al meu palat.
Gîndiți-vă dară și vă socotiți
Şi a-mi da răspunsul mult nu zăboviți.
Eu aș putea lesne să o iau pe loc
Cu a mea putere și prin alt mijloc,
Dar e mult mai bine cu cinste s-o dați,
Decît în necazuri să vă cufundați.
M-aș mulțumi foarte cînd ar voi ea
Cu toată iubirea de soț să mă ia.
De ce ? O nevastă luată cu zor,
Fără să pornească de bărbat amor,
Nu este dulceață, ce venin amar,

Cînd unul iubește ș-alt n-are habar.
Dar tu, ca un tată, pe fata s-o iei
Cu cuvinte blînde, binele de-i vei,
S-o sfătuiești dulce, cine sînt să-i spui,
Fericiri și alte multe să-i propui,
S-o faci să voiască chiar de sine ea
Cu dragoste-ntreagă de soț să mă ia.
Iată, dimineață la tine iar viu.
Ca să-mi dai răspunsul, ce să fac să știu.
Dacă pleacă leul, el stătu-nlemnit,
Rămase-n mirare chiar ca un uimit.
Spuse și nevestii, gîndesc amîndoi,
Să tem să nu-ncapă în niscai nevoi.
Nu dorm noapte-ntreagă, tot să socotesc
Ş-abia pîn'la ziua un plan născocesc ;
Atuncea și leul pe loc au ajuns,
Precum le zisese să ceară răspuns.
Cum îl văzu omul că-n curtea-i veni,
Ieși înainte ș-îi să pocloni,
Îl pofti să șază pe prispă aci
Ş-o pernă să-i puie fetii porunci.
Atuncea și omul lîngă el șezînd
Își începu planul în asfel zicînd :
- „Noi am spus copilii, precum ne-ai vorbit,
Ş-a-i face-ntrebare nu am zăbovit.
Ea ne spuse dară că îi ești plăcut
Şi că te iubește de cînd te-a văzut.
Dar un lucru-ți cere, foarte bagatel,
Şi de ți-l voi spune vei rîde de el,
Căci prea cu lesnire vei putea să-l faci
Şi, făcînd aceasta, mai mult o să-i placi.
Adică, ea zice că, de o iubești,
A-ți reteza colții să binevoiești,
Ca la sărutare, cînd va fi să-ncepi,
Nu cumva cu dînșii fața să-i înțepi.
Şi ghearele iarăși să ți le retezi,

Ca să nu o zgîrii cînd o-mbrățișezi.
Cum și acea coadă de prisos o ai,
Ţ-ar sta mult mai bine de tot să o tai,
Mai vîrtos la nuntă, cînd vei vrea să joci,
Rău o să te-ncurce valsul cînd întorci.
Astea ea te roagă acum să le faci
Şi nu cumva, zice, hatîrul să-i calci."
Leul pus pe gînduri sta și să uita,
Acestea propuneri cînd le asculta,
Ciudate-i părură, dar fiind rănit
Şi asupra fetii foarte planisit[91]
Hotărî îndată voia a-i plini,
Într-atît amorul îl înnebuni.
„Ei bine, el zise, dacă așa-i plac,
Iată-mă, sînt gata toate să le fac.
Apucă-te dară, taie-mi cu ce poți
Unghiile, coada, cum și dinții toți."
Deci văzîndu-l omul supus l-al său plan
Aduce îndată un brici ș-un ciocan,
Întîi îi apucă de la mai ușor,
Ghearele îi taie, fiindcă nu dor,
Apoi cu ciocanul ia dinții de rînd,
Pe leu la răbdare tot încurăjînd,
În sfîrșit și coada i s-a retezat,
Ş-așa-și pierdu toate cel amurezat.
Atunci mergînd omul și numaidecît
Aduse o zgardă ș-îi puse de gît.
- „Dar ce e aceasta ?" leul l-a-ntrebat.
Omul îi răspunse : - „Obicei de sat.
Nu e alt nimica decît o gevrea[92],
Poți și sangulie[93] să-i zici de vei vrea.
Ginerii la nuntă d-a fi osebiți
Lumea îi cunoaște așa-mpodobiți."

---

[91] Planisit – sedus, robit.
[92] Gevrea - batistă brodată.
[93] Sangulie - maramă făcută dintr-o pînză foarte fină.

Deci de leu în asfel bătîndu-și el joc,
Îl puse la slujbă ca p-un dobitoc.
*
Iată cum amorul fermecă pe om
Şi cum îl preface-n nesimțitor pom.
Leul, cel mai tare între cele vii,
Care cu putere biruiește mii,
Au ajuns să-l facă mai blînd decit miel,
Ş-asfel joc să-și bată amorul de el.
Cînd își veni-n minte prea tîrziu i-au fost,
C-atunci rămăsese un dobitoc prost.
Unghiile, coada i s-au fost tăiat
Şi dinții din gură i s-au fost muiat.
Nu avea putere de a mai scăpa,
Decît de căință inima-i crăpa.
Nu vă răniți dară, tinerei băieți,
Cînd vedeți vrodată niscai frumuseți,
Nu vă pierdeți mintea în deșert ș-în vînt,
Căci fără de vreme veți cădea-n mormînt.

ŞOARECILE

Un șoarece mare, anume Gherlan,
Peste toată gloată fiind căpitan,
Atît să mândrise, precum povestesc,
Încît își uitase neamul șoricesc.
Şi vrînd să se-nsoare el nu gîndea alt,
Decît să ia fată de neam mai înalt.
Cugetînd aceasta și tot cercetînd,
Pe bătrînii șoareci mereu întrebînd,
Află că mai mare, dintre cîte sînt,
E soarele singur slăvit pre pămînt.
Şi precum să vede frumos, strălucit,
Şi fată întocmai are negreșit.
Auzind Gherlanul nu stă nicidecum,
Ci cît mai în grabă s-au gătit de drum,

Luă oaste multă, întocmi alai,
Poruncind să poarte zaherea[94] malai.
Plecă către soare, împompat asfel,
Şoareci ca lăcuste zbura după el.
Mergînd zi și noapte sfera au pătruns,
Şi la naltul soare s-au văzut ajuns.
Soarele îndată pe mîndrul Gherlan
L-au priimit tocma ca p-un căpitan.
I-a vorbit cu cinste și l-a întrebat :
Să vie la dînsul cum s-a întîmplat ?
Gherlanul atuncea, compliment făcînd,
Către el răspunse în asfel zicînd :
- „Luminate soare al naltului cer,
De-ți fac supărare, iertăciune-mi cer.
Eu sînt, cum știi bine, marele Gherlan
Care peste șoareci sînt azi căpitan,
Şi am bogăție, trăiesc fericit,
Numai despre una sînt nemulțumit.
Că nu găsesc fată după placul meu,
Cu neam de potrivă-mi să mă-nsor și eu.
Doresc să am socru de neam mai de sus.
Puternic în lume, la alți nesupus.
D-aceea la tine dintr-atît loc viu,
Că toți de mai mare pe tine te știu.“
Soarele răspunse la al său cuvînt :
„O, mare Gherlane ! precum ziseși, sînt
Înalt și puternic, de toți mă slăvesc,
De nimeni n-am frică, precum voi trăiesc,
Dar cum să ivește un nor cît de mic,
Eu atunci îndată tot cheful îmi stric.
Căci să pune-n dreptu-mi, fără a-i păsa,
Şi mă-ntunecează cu puterea sa.
Mă face să nu poci vedea pre pămînt,
Lui fără de voie-mi ca un supus sînt.“
Auzind Gherlanul pe soare asfel

[94] Zaherea - provizii pentru armată.

Cum că se supune de un nuor și el,
De a-i cere fata nici nu pomeni,
Ci-ndată să-ntoarse și la nuor veni.
Pe carele nuorul dacă l-a văzut
Şi îi făcu cinste cum i s-a căzut,
L-a-ntrebat zicîndu-i : cum s-a întîmplat
Să vie la dînsul din loc depărtat ?
Gherlanul îi zise : - „O, slăvite nuor !
Am venit la tine că voi să mă-nsor,
Şi caut copilă de neam mai de sus,
Să nu fie-n lume nimunui supus.
Tu dar mai puternic decît alții ești,
Că și chiar pe soare poți să-l biruiești.
Cum te pui în dreptu-i, îl întunecezi,
Pe loc îl acoperi ș-îl nimicnicezi."
„O, mare Gherlane ! norul a răspuns,
Ceea ce se vede nu e de ascuns.
Drept, eu sînt puternic, după cum ziseși,
De sting și pe soare cu aburii-mi deși,
Dar cum să ivește un cît de mic vînt,
Eu trebuie-ndată să fug d-unde sînt.
Suflă, mă gonește să nu-i stau în drum,
Şi mă răsipește tocma ca p-un fum."
Auzind Gherlanul că și nuorul chiar
Altuia mai mare este supus iar,
Să pogorî-ndată la marele vînt,
Care atunci groaznic -sufla pe pămînt.
Priimindu-l vîntul într-al său palat
Şi d-a lui venire fiind întrebat,
Începu Gherlanul și la dînsul iar .
Să-i zică întocma ca și la nuor chiar,
Îl făcu că este puternic în duh,
Încît răsipește nuorii din văzduh.
Vîntul îi răspunse : - „Așa este, sînt
Tare și puternic, dup-al tău cuvînt.
Eu răsipesc nuorii în aer cînd zbor,

Cutremur pămîntul, copaciuri dobor ;
Dar e o cetate, lîngă ea c-un plop,
Ce este zidită mai de la potop,
Fiind pustiită de niște tirani,
O bat și eu de sînt două mii de ani,
Şi nu am ce-i face, nu o poci da jos,
Puterea-mi supune, deși sînt vîrtos."
Auzind Gherlanul și pe vînt asfel,
Fără de zăbavă plecă de la el,
Zicînd întru sine mai bine să ia
Pe fata cetății, că-i mai tare ea.
Mergînd dar la dînsa fu iar priimit,
Ca și pîn-acuma întocma cinstit,
Apoi între vorbe la-ntrebări fu pus :
Ce vînt ? ce-ntîmplare aci l-au adus ?
El cu plecăciune pe loc a răspuns
Şi ș-a spus tot dorul, nimic n-a ascuns.
Mai zicînd cetății că ea, c-un cuvînt,
Este care n-are habar nici de vînt.
Căruia cetate răspunzînd a zis :
- „Într-adevăr, vîntul de loc nu m-a-nvins,
Şi d-acu nainte nu-mi pasă de el,
Că pe lîngă mine e mult mititel,
Dar să încuibară pe supt temelii,
O groază de șoareci, vro cîteva mii,
Ş-atît mă găuriră tot săpînd de rînd,
Încît dintr-aceasta crez că caz curînd."
Auzind, Gherlanul zise : - „Așadar,
Toat-a mea umblare a fost în zadar.
Cum văz eu, șoarecii într-adevăr sînt
Neamul cel puternic pre acest pămînt.
O cît făr' de minte și prost am fost eu !
Să nu iau eu fată chiar din neamul meu !
Ci mă duc la soare, la nuor și la vînt,
Şi la cetăți slabe, pe toți să-i descînt ! "

PÎN’ Ț-O IEŞI PĂRUL PRIN CĂCIULĂ

Un bogat din întîmplare
Fiind la o adunare,
Tot des udînd cu vin gura,
Nevrînd, au trecut măsura.
Să culcă, doarme, să scoală,
Simte în capul său boală.
Stă, să miră ce să facă !
Ce leac să ia, ca să-i treacă !
Să rușina l-alți să spuie,
Să-l învețe ce să puie.
Să uda cu apă rece,
Dar vedea că tot nu-i trece.
Așa el nu pierde vreme,
Trimite pe loc să cheme
Pe un bețiv oarecare
Ce bea cu necumpătare
Şi umbla beat în tot ceasul,
Răsunîndu-și vesel glasul,
Fără să se bolnăvească,
Or să se posomorească.
Viind dar acesta-n grabă,
El să pune de-l întreabă,
Zicînd : - „Frate, ia ascultă,
N-am cu tine vorbă multă,
Decît am o întrebare
Ce tu-i poți da dezlegare.
Te cinstesc, numai îmi spune,
Că voi să știu a minune !
Tu cînd bei la vreo masă
Şi te întorci beat acasă,
A doua zi-ți este bine ?
Ești zdravăn cum să cuvine ?
Or simți la cap vro durere,
Sau vro altă neplăcere ?“
- „Ba, răspunse el îndată,

Eu nu simț păs niciodată.
Că deși mă culc beat seară,
Dar a doua zi beau iară
Şi mă dreg așa de bine,
Încît nici un rău nu-mi vine.“
Bogatul cu mulțămire
Priimind de sfătuire,
Bețivul dacă să duse
Cu ceea ce-n mîna-i puse,
Începu și el să tragă,
Cum l-a-nvățat, să se dreagă.
Bînd dar cîteva pahare,
Îi fură ca un leac mare.
Îi trecu capul îndată,
Greața-și văzu curățată,
S-au cunoscut foarte bine
Şi vesel cum să cuvine.
Așa el bînd pînă seară
Şi îmbătîndu-se iară,
A doua zi dimineață
Simți tot aceeași greață,
Părea că-i făcuse leacul
Capul tocma cît dovleacul.
Cheamă, trimite pe slugă,
Să alerge tot în fugă,
Cît mai în grabă să vie
Cu doftorul de beție,
Vrun leac să-i orînduiască,
Mai bun, ca să-l folosească,
Căci rețeta de ieri dată
I s-au părut prea ciudată.
Bețivul, netezind barba,
Veni să-i auză jalba.
Bogatul atunci să puse
Ş-asfel zicîndu-i îi spuse :
- „Eu ieri dup-a ta urmare

Băui cîteva pahare
Şi în minuturi puține
Mă simții că-mi este bine,
Dar văz astăzi, frățioare,
Că capul iară mă doare.“
Bețivul trînti piciorul
Ş-îi zise : - „Umple ulciorul,
Cui pe cui scoate afară,
Trebuie să mai bei iară.“
Ucenicul o sfeclise
Şi întrebîndu-l îi zise :
- „Ei bine, asta beție
Pînă cînd așa să ție ?“
Îi râspunse-nvățătorul :
- „Pîn’ ț-o trece din cap dorul
Şi pîn’ ț-o ieși și ție
Păr prin căciulă ca mie.“
*
Hoțu-nvață la hoție
Şi bețivul la beție,
Înțeleptu-nțelepciune,
Şi cinstitul purtări bune.
Orcare ce lui îi place
Te și învață a face.
De aceea înțelege
Şi om din oameni alege,
Prejudecă-i întîi fața
Ş-îi priimește povața,
De vei să dobîndești minte
Şi în lume să aibi cinste.

DASCĂLUL ŞI UCENICUL

Un dascalaș oarecare
Făcuse o predicare,
Cum o fi fost nu să știe,

Destul c-a putut-o[95] scrie,
Ş-a putut să o-ncondeie
Din singura lui idee.
Ş-acum alt nu rămăsese,
După ce o compusese,
Decît un copil să puie
Ş-în biserică s-o spuie,
Ca s-o auză norodul
Şi să-i cunoască toți rodul.
Deci ia un școlar îndată
Îl învață, îi arată
Să-l spuie meșteșugește,
Cu shime[96], ritoricește,
Din gînd, de rost, făr' de carte,
Privind în locuri deșarte.
După ce-l învăță bine
Şi știu cum să cuvine,
La biserică îl duse
Ş-în amvon să-l zică-l puse.
Şcolarul, privind dodată
La mulțimea adunată,
Rămase cu gura mută,
Pierdu leția știută.
În zadar îi făcea semne
Să-i dea coraj, să-l îndemne,
Că el de tot o tăcuse,
Ca cînd de loc n-o știuse.
Dascălul crăpa într-însul
Şi copilu-ngîna plînsul.
Merge-n școală,-l cercetează,
Ce e pricină să vază.
Copilul îi spuse bine
Că de oameni i-e rușine.
Şi vrînd să-l facă s-o spuie,

---

[95] În original : put-o.
[96] Shimă - figură de stil.

A bătut prin pereți cuie
Ş-atîrnă la toate oale
Cumpărate-nadins goale,
Zicînd : - „la seam-acum bine
Şi simte ce fac cu tine : închipuiește-ți în minte
Că-ți stau oameni înainte,
Socotind aceste oale
Că sînt tot capete goale,
Şi să nu aibi zăticneală,
Ci zi fără de sfială.“
Începînd școlarul dară,
O zise predica iară
Frumos, curat, cu glas tare,
Făr’ de nici o-mpiedecare.
Dascălul ce-l auzise,
- „Vezi așa, bravo ! îi zise,
Deșchide-ți dar ochii bine
Şi să nu-mi mai faci rușine.“
După aceasta predare,
Viind iară o zi mare,
La biserică să duse
Şi pe școlarul îl puse
În amvon sus să o zică
Cu coraj, fără de frică.
Școlaru,-ncepînd dodată,
Stătu cu gura căscată.
Dascălul, tăcînd văzîndu-l
Şi privind la toți d-a rîndul,
Îi zise : - „Zi, zi nainte,
De la școală ține minte.“
Copilul ce să roșise :
„Apoi, dascăle ! îi zise,
Vezi că aici nu sînt oale,
Ci sînt tot capete goale.“
Iar unui, ce-i dă prin minte,
Cum sta aci înainte,

Şoptind dascălului zise :
„Să vede că cele scrise
Nu sînt întocmite bine
Şi d-aceea i-e rușine.“

NU E NIMIC FĂRĂ CUSUR

Un împărat oarecare,
Prin grădina sa umblînd
Pe răcoare în primblare
Şi un trandafir rumpînd,
Atît cumplit deodată
Degetul ș-au înghimpat,
Încît îl lepădă-ndată
De durere supărat,
Zicînd : „Ce nepotrivire
La acest frumos răsur,
Ar fi făr’ de prețuire
Cînd n-ar avea și cusur !“
Şi chemă cu grabă mare
Un grădinar iscusit,
Căruia cu întrebare
Într-acest chip i-a vorbit :
- „Aș vrea să știu : nu să poate
A să altui-ntr-un fel
Şi trandafirul, ca toate,
Ca să n-aibă ghimpi pe el ?“
El răspunse cum că știe
Ş-îl va face în scurt timp
După cererea-i să fie
Curat fără nici un ghimp.
Şi lăsînd jos altă treabă,
Altui un trandafir
Care ș-înflorind în grabă
A rupt dintr-însul un fir.
Şi la palaturi ducîndu-l

Împăratului l-a dat,
Care în mînă luîndu-l
Foarte mult l-a lăudat.
După aceasta îl puse
La nasul său bucuros,
Dar cîtă mirare-i fuse,
Vâzînd că n-are miros !
Şi îi făcu' întrebare
Zicînd : - „Asta e ciudat !
Dar de ce și miros n-are
Acum dacă s-a schimbat ?“
El răspunse : - „Împărate,
Eu nicidecum nu mă mir,
Că pilde nenumărate
Ne dă acest trandafir.
Adică : în lume toate
Ca și trandafirul sint,
Fără cusur nu să poate
Nici un lucru pre pămînt.
Or ghimpi pe dînsul să n-aibă
Fără de nici un miros,
Or, ca întîi, ghimpi să aibă
Şi să miroase frumos.
Asemenea dar și omul
E zidit cu acest dar
S-aibă ca floarea sau pomul
Un dulce și un amar...!“

CEREMONIA PROSTEASCĂ

O săteancă lenevoasă
Din fire și țermonoasă,
Iarna pe un viscol mare
Cu ninsoare și ger tare,
Nu-i venea să se îndemne
Să-și aducă la foc lemne.

Ş-auzind ea-n bătătură
Viind o tropoitură,
Strigă, șezînd pe cenușe :
- „Oricine vine pe ușe
S-aducă și lemne-n casă,
D-o fi degerat ș-îi pasă."
Cînd văzu că intră-ndată
Nașa cu lemne-ncărcată,
Sărind începu să zică :
- „Aoleo ! Tu ești, nășică ?
Să mă ierți, rău să nu-ți pară,
Du-le, du-le-n grab-afară.
Ce ocară ! ce rușine !
Să ostenești pentru mine !"
Şi așa ea cu adusul
Ş-îndărăt cu la loc pusul,
A fost silită săraca
Două osteneli să facă,
Numai ca să împlinească
Ţermonia-i cea prostească.

CALUL STĂTUT

Un cal slab, stătut de cale,
Căzut zăcea într-o vale,
Neavînd nici o putere
Ca să mai stea în picere.
Să scula cîteodată
Şi iar să culca îndată.
Care văzîndu-l un cîine,
Leșinat, flămînd de pîine,
Şezu lîngă el aproape
Așteptînd[97] ca să-l îngroape.
Calul, gîndul pricepîndu-i,
Oftă, supărat zicîndu-i :

---

[97] În original : Aştept.

- „Ce-ți pierzi vremea lîngă mine
Nu mor, nu, du-te mai bine."
Cîinele gura căscîndu-și
I-a răspuns, coada mișcîndu-și :
- „Poci ședea eu și degeabă,
Că[98] și acasă n-am treabă."

STĂPÎNUL SCUMP

Doi boi la treierătură
Din lucru dacă stătură
Începură să mugească
Ş-între dînșii să vorbească,
Zicînd unul : - „Slab timp, frate,
Nu s-au prea făcut bucate,
Şi la iarnă, cum bag seamă,
Să nu murim îmi e teamă.
Că în alți ani, cum știi bine,
Nu era așa puține
Şi numai cît-o copaie
Ne da la amîndoi paie,
Încît în spatele mele
Vedeai oasele prin piele,
Încai tărîțe firește
Să dea nu obicinuiește
Şi mai de cînd nu mîncarăm
Gustul de tot le uitarăm.
Dar estimp, precum vezi bine
Că paiele sînt puține,
Gîndești să ne scăpăm viața
Pîn' va răsări verdeața ?"
Cellalt vorba ce-și oprise
Răspunzînd către el zise :
- „Eu am o nădejde mică
Şi c-om muri nu mi-e frică,

---

[98] În original : Ca.

Că, deși-s paie puține,
Dar sînt cu grăunțe pline.
Şi colea, colea prin ele
Găsești spice mititele.“
Vorbind ei, stăpînul vine
Şi privind paiele bine
Vede prin ele și spice
Şi către fiul său zice :
- „Bre, bre, ce galantomie !
Straf[99] făr’ de iconomie !
Ce, aste sînt treierate ?
Așa să treier bucate ?
Murir-ar lenea să moară !
Pune-le a doua oară !
Şi le treieră mai bine,
Nu vezi că-s cu spice pline ?
Eu poci jura fără frică,
Cum și alți poate să zică,
Că d-aci, din aste toate,
Măcar doi pumni tot s-ar scoate.“
Deci întinzîndu-le iară
Şi dacă le treierară,
Boii, carii ostenise
Stînd, unul din ei iar zise :
- „Acum, frate, cum îți pare ?
Poți zice că trăim oare ?“
Pe cellalt vorba-l împunse
Şi către dînsul răspunse :
„Deși n-o muri neștine[100],
Dar nu-i va fi nici vrun bine,
Şi orcum la primăvară
Ştiu că cu noi nu mai ară.“

---

[99] Straf - pagubă.
[100] Neştine - cineva.

CUCUL ȘI PRIVIGHETOAREA

Privigătoarea micșoară
Stînd veselă pe tufșoară
Își răsuna cîntecelul
Întorcîndu-l în tot felul.
Cucul, ce abia tăcuse
Şi din cucuit stătuse,
N-a mai putut să-i asculte
Sfărămăturile multe,
Ci necăjindu-se tare
Îi zise cu supărare :
„N-auzi tu, pasăre sură !
Proastă, farfara de gură,
Ce te fârîmi într-atîtă
Cu cîntarea-ți cea urîtă ?
Astîmpără-te mai bine
Şi stînd ascultă la mine,
S-auzi o dată cîntare
Dulce și cu răsunare,
Iar nu supțiri gheonghenele[101]
Ce n-au nici un haz în ele.“
„Jupîn cucule, ea zise,
Aieve-mi vorbești, or vise,
De îmi tot defaimi cîntarea
Şi îți lauzi răsunarea ?
Într-adevăr, ai glas mare,
Dar cine la gust îl are ?
Cîntarea-ți e monotoană
Toată, toată o broboană.
«Cucu, cucu» o ții una,
Atîta zici totdauna.
Ca să mai faci vro figură
Nu poți să o frîngi în gură,
Că nu ți-e dat din natură,
N-ai talent în căscătură,

---

[101] Gheonghenele – fasoane, floricele fără rost.

De cîntare nu ți-e glasul,
Ești bun numai să ții basul."
- „O, tu, pasăre neroadă !
Zise el mișcînd din coadă,
Nu te ținea-nfumurată
Că cînți mai bine vrodată :
Ale tale cîntecele
Sînt ca niște jucărele,
Că începi cu piuita
Şi sfîrșești cu ciripita :
«Piu, piu, piu» ciocu-ți deșiră
Şi «cir, cir, cir» o ții șiră.
Cu asta tu, vai de tine !
O să mă râmîi pe mine ?
Părerea-ți este deșartă
Ş-în zadar te ții de ceartă :
Ci cere pardon mai bine
Şi te închină la mine."
- „Eu, cucule, niciodată,
Zise ea nesupărată,
Nu mă las supusă ție,
D-o fi dreptul să se ție :
Iar cîntarea-mi de nu-ți place,
Te rog să mă lași în pace."
- „Ba, zise el, voi acuma
Să-ți spui că nu iubesc gluma.
Voi, zic, acuma îndată
Să mergem la judecată,
Ş-acolo spuind pricina
Să ni se aleagă vina,
Să vedem care pe care
Va râmînea la cîntare,
Şi din noi amîndoi cine
Va lua în nas rușine."
Zise ea : - „Cucule dragă,
Dar cine să ne aleagă ?

Cine socotești că are
Auz mai bun la cîntare ?“
Iar el, privind în tot locul
Zise, arătînd cu ciocul :
- „Uite, acel ce să vede
Păscîndu-se prin livede
Cu urechi mari ardicate
Şi poartă samar în spate
Încărcat cu alte multe,
Acela să ne asculte.“
Atunci zburară dodată
Ş-ajungînd la el îndată
L-au făcut să înțeleagă
Că este pus să aleagă
Pe cel ce cîntă mai bine,
Ascultînd cum să cuvine.
Zicînd aceasta-ncepură
Care cum să pricepură,
Cîntară, se frâmîntară
Şi sfîrșind îl întrebară
Care din doi i să pare
A avea dulce cîntare ?
Măgarul, ce ochi zgîise
Şi urechile-și ciulise,
Își deșchise grabnic botul
Ş-îndată își dete[102] votul,
Zicînd : - „Eu drept vă voi spune.
Cucul cîntă de minune !
Ei strigă cu răsunate
Şi glasu-i mai mult gust are.“
Săraca privigătoare !
Îi venea să se omoare,
Văzîndu-se defăimată
Şi de magar rușinată.
Dar însă ciobanul, care

[102] În original : de.

Să afla în ascultare
Stînd răzimat pe o coastă,
Văzînd alegerea proastă
Ce magarul o făcuse
Şi lui cucul îi plăcuse,
Începu cu vorbă mică
Privigătoarei să zică :
- „O, tu, pasăre frumoasă !
Cu glăsuire duioasă,
Inimă rea nu-ți mai face,
Ci cîntă veselă-n pace.
Lasă pe cuc să rămîie
De magar să se mîngîie :
Iar tu vin' de-mi cîntă mie,
Că nu te dau pe o mie.
De multe ori în viață
Cîntarea-ți cea cu dulceață
M-a făcut să stau din fluier,
Nevrînd nici la oi să șuier,
Şi nici să mă duc nu-mi vine,
Numai să ascult la tine."
Acestea zicînd ciobanul,
Să-ntristă cucul sirmanul !
Iar dulcea privigătoare
N-a mai vrut să se omoare,
Ci de cioban mîngîiată
Mulțămindu-i zbură-ndată.

PRECUM FACI AŞA TRAGI

O muiere vinovată,
Fiind supt grea judecată,
S-a hotărît : cu cap rasă
Să fie pe magar trasă
În uliți, prin tot orașul

Publicînd[103] -o trîmbițașul.
După ce dar o purtară
Cum am zis, și o lăsară,
Împrejuru-i s-adunară
Prietene ș-o pupară,
Zicînd una : - „Vai de mine,
Soro, ce mare rușine !“
Alta, căind-o iară,
Îi zise : - „Tiu ! ce ocară !“
Ş-alta, stîndu-i înainte,
Zise : - „Bre, bre, ce necinste ! “
Iar ea cum privea la ele
Răspunse la cîtetrele :
- „Rea pedeapsă, sorioare,
Destul, prea destul mă doare,
Dar însă tot trebuiește
Să ziceți : Doamne ferește
D-altă pedeapsă mai mare.
După vreo rea urmare,
Că fapta rea cînd să face
Cu pedeapsa să desface.
Păziți-vă dar, zic, bine,
Să nu pătimiți ca mine.“

CALENDARUL

Un dascălaș oarecare
Făcător de calendare,
Într-o zi de sărbătoare,
Fiind timp frumos și soare,
El silința își pusese
La ceea ce mai scrisese
Mai curînd să isprăvească
Ca să-l dea să-l tipărească.
Scriind dar cîteva rînduri

---

[103] A publica - a face cunoscut.

Şi oprindu-se pe gînduri
În ce zi ce timp să puie
Şi ce minciuni să mai spuie,
Atunci nevasta gătită
Intră la el necăjită
Şi îi zise : - „Frățioare !
Că lasă-te de scrisoare
Şi ai și noi la plimbare,
Că astăzi este zi mare
Şi toată lumea să plimbă,
Merge și aeru-și schimbă,
Numai noi ședem în casă.“
El răspunse : - „Şi ce-mi pasă
Meargă cine n-are treabă
Că eu azi de scris am grabă,
Plimbarea nu ne dă pîine,
Dar asta-l tipăresc mîine
Şi nădejdea mi-e într-însul
Să iau ceva de la dînsul :
Iar vremea lui dacă trece
Bea-l atunci cu apă rece,
Că trei parale nu face
Să-ți cumperi pe ele ace.“
- „Ba, ba, îi zise ea, lasă,
Pune băiatul, de-ți pasă,
Să scrie, să mîzgălească
Și treaba să-ți isprăvească.“
- „De unde știe băiatul ?
Zise către ca bărbatul,
Asta nu e jucărie,
Precum ți să pare ție,
Că trebuie-n el să puie
Timpul zilelor, să spuie
Adică : cînd nuor, cînd soare,
Cînd ploaie și cînd ninsoare.
Precum și vînt, ceață, pîclă,

Ş-alte cîte să întîmplă.“
Își urmă ea iar cuvîntul,
Cu cerul și cu pămîntul
Făcîndu-i rugăciuni multe,
D-o iubește s-o asculte,
Şi copilului să-i spuie
În ce loc ce timp să puie.
El, văzînd că n-are pace,
În sfîrșit, așa și face.
Cheamă copilul să vie
Şi îl așază să scrie,
Zicînd : - „Uite-te la mine,
Ce-ți zic să ții minte bine,
Iarna prea rar să pui soare,
Mai mult tot nuor și ninsoare.
Pune și cîteodată
Viscol, vreme turburată.
Să nu te înșeli a pune
Călduri mari și zile bune.
Primăvara iarăși trece
Vînt, ploaie și vreme rece.
Scrie ceață, scrie bură
Şi mai rareori căldură.
Vara iar, adesea pune
Zile senine și bune.
Scrie căldură de voie
Şi rareori nuor și ploaie.
Toamna iarăși să arate
Timpuri neastâmpărate.
Scrie brumă, scrie soare
Ş-alteori vînt și răcoare.
Cum și ține minte bine
În sărbătoarea ce vine
Să pui nuor și ploaie mare,
Asculți ? să nu-ți faci uitare.“
Şi cum zise el aceasta,

Pe loc începu nevasta
Cu rugăciune, cu plînsul
Şi să se roage de dînsul.
Zicînd : - „Nu, nu frățioare !
Te rog, pune atunci soare,
Că e sărbătoare mare,
Şi să mergem la plimbare.“
„Ba, zise el cu mînie,
Voi atunci ploaie să fie,
Şi de plimbare nu-mi pasă.
Putem ședea și acasă.“
Îi zise ea iar cu bine :
- „De am trecere la tine.
La o vorbă dintr-o mie,
Fă-mi atît hatîr și mie,
Într-altă zi ploaia multă,
Ş-atunci scrie zi plăcută.“
- „E ! dar iacă-ți fac pe voie,
Zise el, și nu pui ploaie.“
Întrebă băiatu-ndată :
- „Ce să pui atuncea, tată ?“
- „Să scrii, răspunse el, soare,
Frumos, nici cald, nici răcoare.“
Așadar ei să-mpăcară
Şi la plimbare plecară.

JUMĂTATE FRIPT ȘI JUMĂTATE PRĂJIT

Spun că un judecător
Nu prea era băutor,
Dar își făcuse nevrînd
Un obicei de curînd,
Adică : cînd să scula
Şi după ce să spăla,
Cîte un răchiu trăgea,
Ş-apoi la postu-și mergea.

Așadar, într-o zi, el
Bînd, cum zic, un păhărel,
Şi plecînd la al său post,
S-a întîlnit cu un prost
Ce ducea un pește viu
Prins atunci din eleștiu.
Plăcîndu-i a-l cumpăra,
Plăti pîn' la o para
Ş-îndreptă cu el pe prost
Ca să i-l ducă la cost[104].
Viind și însuși aci,
Birtășiții porunci
Să i-l gătească frumos,
Fără zeamă, fără sos,
Făcînd jumătatea fript
Şi jumătatea prăjit.
Deci el, d-acolo plecînd
Şi la slujba sa mergînd,
Îndată să pomeni
Că birtășița veni
De mînă cu un vecin
Ce-o-njurase, beat de vin.
El, amețit precum sta
Şi pe scaun dormita,
Altele n-au auzit
Din cîte ea au vorbit,
Ci ochii săi i-au deșchis,
Tocma atunci cînd i-au zis :
- „Domnule, nu îmi vorbești
Spune-mi ce îmi hotărești."
El, privind-o necăjit,
Pe loc la ea s-a răstit,
Zicînd : - „O dată ț-am zis,
Nu o să-ți dau și în scris.
Mergi, îți zic, ce îmi mai stai ?

[104] Cost - birt.

Curînd în două să-l tai,
Jumătatea să-l faci fript
Pe țeapălugă înfipt
Şi jumătatea prăjit,
După treaba lui grijit."
Pîrîtul, ce aci sta
Şi la dînsul asculta,
Începu a să ruga,
A plînge și a striga :
- „Domnule, fii milostiv
La vina unui bețiv,
Că așa rău n-am greșit,
Să mor tăiat și prăjit."
Atunci de rîs s-au umflat
Toți cîți aci s-au aflat.

CE NAŞTE MOARE

Un orășan oarecare
Ceru de la-nvecinare
Un cazan la a sa treabă
Şi să i-l întoarcă-n grabă.
Trecu luna, trecu anul
Şi nu-î mai duse cazanul,
Cînd iată-l văzu pe ușă,
În mînă c-o căldărușă,
Zicîndu-i : - „Ştii ce, vecine?
Cazanul cît fu la mine,
Îngrecînd[105] din întîmplare,
Fătă această căldare,
Şi ți-o adusei acasă ;
Te rog, însă, mi-l mai lasă."
El, cu buze bucurate,
Îi zise : - „Prea bine, frate,
Numai bine o să-mi pară

[105] A îngreca - a rămîne însărcinată.

Daca ar mai făta iară.“
Așa lăsîndu-i cazanul,
Îi mai fătă și la anul,
Şi la al treilea vară
Făta asemenea iară.
Stăpînul, fără mirare,
Lua cîte o căldare.
Dar așteptînd să mai fete
Şi văzînd că nu-i mai dete,
Mergînd l-a-ntrebat cu pace :
- „Frate, cazanul ce face ?“
- „Cazanul, răspunse, frate,
Ţ-a lăsat ieri sănătate,
Şi căldărușelor zi-le
Că mîine-i fac de trei zile.“
- „Glumești, vecine, îi zise,
Şi stai de-mi spui așa vise ?
Or umbli cu viclenie
Să-mi mănînci cazanul mie ?“
Zicînd aste, merge-ndată
Ş-arată la judecată.
Aci dacă îl chemară
Şi de cazan întrebară,
El cu răspuns gata fuse
Şi tot asemenea spuse.
Iar cei ce îl ascultară
Pe loc de rîs se umflară,
Zicînd : - „Auzi nebunie !
Auzi proastă viclenie !
Măi, om fără judecată !
Arama moare vrodată ?“
El zise : - „Rog de iertare
Să vă fac o întrebare :
Ceea ce naște au fată
Nu răposează vrodată ?“
- „Da, da, i-au răspuns, să poate,

Cîte-n lume nasc mor toate.“
- „Așadar, zise el iară,
De rîs să nu vi să pară,
Căci a fătat și cazanul
Vreo trei căldări, sirmanul,
Şi le-au luat de la mine
Părîndu-i de ele bine.“
- „Așa e ?“ îl întrebară,
Şi el le răspunse : - „Dară.“
- „E, dar, ț-este mort cazanul,“
Îi răspunse tot divanul.

ORBUL ȘI COJOCARUL

În Ţarigrad oarecînd
Un cojocăraș plecînd
Cu un galben de schimbat,
Mai pîn’ la prînz au umblat,
Şi să schimbe nu găsea,
Că parale cam lipsea.
Zarafii[106] lua mai jos,
Pentru schimb cerînd folos,
El, iar sărac cum era;
Să-l dea jos nu să-ndura.
Așa îi veni în gînd
Şi la un orbeț mergînd
I-a zis : - „Ascultă, mă rog !
Tu, fiindcă ești milog,
Strîngi după unde te plimbi
Şi crez c-ai putea să-mi schimbi.
Orbul pe loc l-a-ntrebat :
- „Dar ce ai pentru schimbat ?-
- „Un galben, el a răspuns,
Este prea bun, nu e tuns.“
- „Ia adu-l, i-a zis, aici,

---

[106] Zaraf - cămătar.

Să-l văz, e după cum zici ?
Cojocarul cum l-a dat,
El în gură l-a băgat
Şi, la locu-și cum ședea,
Cerea iar milă să-i dea.
Negustorul să uita
Şi să-l schimbe aștepta,
Dar lui nici nu îi păsa,
Îngrijea de treaba sa.
- „Ce faci ? Nu-l schimbi ?“ îi zicea.
Iar el cerea și tăcea.
- „N-auzi tu ? ! l-a-mboldit iar,
Dă-mi încoaci galbenul dar.“
- „O, omu lui Dumnezeu !
Ce tot îmi ceri să-ți dau eu ?
De vei să-mi dai o para,
Dă-mi și nu mă supăra.“
- „Mă ! dă-mi galbenul, îți zic,
Cerșetor orb și călic !“
- „Jupîne, ia fugi d-aici.
Eu nu știu ce galben zici,
Or vei să te ciomăgesc
Şi beleaua să-mi găsesc ?“
Săracul om, de necaz,
Vărsa lacrămi pe obraz,
Şi d-ar fi fost vrun bogat
Negreșit l-ar fi lăsat,
Dar n-avea a-și cumpăra
Măcar pîine d-o para.
Ş-așa, de lipsă silit,
A mers de s-a jeluit.
Care îndată, pe sus,
La judecată fu dus
Şi l-a-ntrebat : de i-a dat
Vreun galben de schimbat.
Orbul să zic-a-nceput :

- „Este, boieri, de crezut,
Cum zice, galben să-mi dea,
Cerșetor cum mă vedea ?
Vă uitați la chipul meu,
De seamăn la zaraf eu,
Or la vreun negustor
Şi de marfă vînzător,
Ca viind la vro mădea[107],
Să aibă să ia, să dea.
Eu sînt un întunecat
Ce trăiesc cu căpătat,
Cînd mîncat, cînd nemîncat,
Cînd gol și cînd îmbrăcat.
Nu-mi ajunge mai vîrtos,
Dar încă să am prisos
Să mă fac natrapazan[108]
Şi să schimb cuiva vrun ban,
Ci aceasta, cum vedeți,
Să o-nțelegeți puteți
Că nu e adevărat,
Ci urdu-belea curat."
Judecata ascultînd
Şi pe orbețul crezînd,
Săracul cojocăraș
Râmase bun păgubaș.
Deci orbul iară șezînd
La locul său și cerînd,
Cojocarul cam pitit
Pînă seara l-a păzit,
După ce a înserat,
Unul ș-altul au plecat.
Orbul pîșea singurel,
Păgubașul după el,
S-așa frumos l-a-nsoțit

---

[107] Mădea - împrejurare.
[108] Natrapazan - bancher.

Încît de loc n-a simțit.
Acasă dac-au ajuns,
Cojocarul cam ascuns
Intrînd, doparte tăcea
Şi îl privea ce făcea.
Orbul, habar neavînd
Şi ca un singur șezînd,
Borcanul ș-au desfăcut
Şi să vorbeasc-a-nceput :
„Azi, slavă lui Dumnezeu
C-a vrut cu borcanul meu !
Acest galben a-mplinit
Dintr-o mie ce-a lipsit.“
Şi, aruncîndu-l în el,
Îi răscoli puțintel
Vorbind ca un ticălos :
„Of, cum îmi luciți frumos !“
Apoi, capacul puind
Şi locul acoperind,
Mai la o parte s-a dus
Şi să mănînce a pus :
Cojițe de căpătat
Şi friptură de ficat.
Așa cînd ospăta el,
Cojocaru-ncetinel[109]
Borcanul a ardicat
Ş-afară s-a strecurat.
Acasă cînd s-au văzut,
Că e al său a crezut,
Nu-i venea nici a mînca,
Ci tot cînta și juca.
După ce a ostenit,
Să se culce i-a venit
Şi, fiind în așternut,
Mii de planuri a făcut,

---

[109] În original : Cojocarul ’ncetinel

Cum a să negustori
Ş-unde a călători.
Deși el nu prea a fost
La înțelepciune prost,
Dar și banii-l învăța
Cum a-i întrebuința.
Ş-în curîndă vreme el,
Din cojocar mititel,
Au ajuns un negustor,
Toptangiu cumpărător.
Banii-ndoind ș-întreind
Şi prea regulat trăind.
Orbul cînd a căutat
Şi borcanul n-a aflat,
Destul s-a văitat ș-a plîns
Că pentru alții a strîns,
Dar n-a scos cuvînt cumva
Că l-a furat cineva,
Ci umbla din birt în birt
Cerșind și bînd cît-un spirt
Şi cu urechea trăgea
Cînd vorbea cei ce sugea,
Doar îi va suna din vînt
De banii săi vrun cuvînt.
Cîțiva ani tot s-a trudit,
Dar nimic n-a dovedit.
Acum cojocarul meu,
Fiind un toptangiu greu,
S-a dus la birt într-o zi
Cu cîțiva inși a prînzi
Şi, tocma cînd s-așezat,
Iată orbul a intrat,
Şi viind unde ședea,
A cerut milă să-i dea.
Cojocarul ce-a gîndit,
La birtaș a poruncit

Ca orbului ce-a venit
Să-i puie deosebit.
Pîine, bucate și vin,
Ca unui sărac creștin.
Orbul, dacă auzi,
Spre glasu-i să repezi,
Şi în genuche căzînd
Îi da mulțămiri zicînd :
- „Bogdaproste, domnul meu,
Să-ți dea bine Dumnezeu,
Dă-ți mînușița, mă rog,
S-o sărute un milog."
Cojocarul i-a răspuns :
- „Lasă, lasă, că sînt uns ;
Mergi, mănîncă sănătos,
S-o săruți e de prisos."
- „Ba, cinstite negustor,
Voi să fiu cunoscător,
Că de cînd sînt cerșetor
Măcar nici un negustor
Nu s-a putut îndura
C-un prînz a mă bucura :
D-aceea, precum văz eu,
Ești om a lui Dumnezeu
Şi voi într-acest minut
Mînușița să-ți sărut."
Auzindu-l dar asfel
Şi vrînd să scape de el,
Mîna pe loc cum ș-a-ntins,
Orbul de ea strîns l-a prins
Şi să strige a-nceput :
- „Hoțule ! te-am priceput,
Tu, tu bani! mi-ai furat,
Tu inima mi-ai luat,
Dă-mi galbenii-ntr-acest ceas
Că din mînă nu te las."

Auzind toți cînd striga,
Începur-a alerga,
Să adun, să grămădesc,
De ce aud să crucesc.
Fiind aci și neferi[110]
Îi duseră la boieri.
Unde orbul iar striga
Şi cu lacrămi să ruga,
Zicînd : - „Aga ! acest drac
M-a lăsat de tot sărac,
Asta e unul den hoți
Ce îmi luă banii toți.“
Agalele, ascultînd
Şi p-amîndoi cunoscînd,
L-a-ntrebat zicînd : - „Ce fel
Zici ț-a furat banii el ?
Acum trei ani arătai,
Cu el cînd te judecai,
Că ești un sărac pierdut,
De unde dar ai avut ?
Ieși afară la nevoi !“
Ş-îi goniră p-amîndoi.

TĂCEREA E CA MIEREA

O muiere rea, limbută,
Otrăvită, netăcută
Nu înceta cu certatul,
Tot își judeca bărbatul.
El, iar cu firea neghioabă,
De bătăi o făcea toabă.
Așa ea ce să gîndește,
Într-o zi nu zăbovește,
Merge, la o vrăjitoare,
Vestită fermecătoare,

[110] Nefer - ostaș cu însărcinări polițienești.

Să roagă cu bună plată
Să-i facă să nu o bată.
Baba, fiind pricepută,
Cunoscu că e limbută,
Şi îi zise : - „Fii în pace,
Eu cererea-ți o voi face,
Numai, draga mamii fată,
Du-mi-te în tîrg îndată,
Şi vreme fără a pierde,
Cumpără un ulcior verde.
Apoi mîine des-de-noapte,
Fără vorbe, fără șoapte,
Mergi la fîntînă tăcută
Şi ia apă nenceputǎ,
Care, iar tăcînd în tine,
S-o aduci aici la mine,
Ca s-o pui seara la stele
Cu descîntecele mele."
Așa femeia să duse
Şi toate-n faptă le puse.
Luă ulcior, luă apă,
Tocma ziua cînd să crapă,
Îl duse la vrăjitoare,
Şi ea îl puse la soare.
Stătu pînă dimineață,
Cu astupuș de verdeață.
Muierea cea îngrijată
Veni la ulcior îndată.
Baba cum o văzu-l scoase
Cu niște vorbe șoptoase,
Zicînd : - „Dragă, iată-ți leacul,
Numai dă babii colacul,
C-am descîntat-o de pace
Şi să vezi ce minuni face.
Atît numai, mamușoară.
Are o pază ușoară,

Adicăte : mă pricepe,
Cînd vezi că bărbatu-ncepe
Să te mustre, să te certe,
Nevrînd greșala să-ți ierte,
Tu atuncea ia îndată
D-astă apă descîntată,
Şi o ține strîns în gură,
Să nu-ți pice picătură,
Pînă cînd vezi că el tace
Şi de ceartă chefu-și face.
Ş-așa cum zic făcînd, mamă,
Scapi de rău cu bună-seamă."
Deci ea asfel învățată
Luînd ulciorul îndată
Şi ducîndu-se acasă,
Veni bărbatul la masă.
Care d-o mică pricină
Începu să-i bage vină.
Ea ceva fără să zică
Merge, ulciorul ardică,
Ţinu apă nenceputӑ
Şi rămase nebătută.
A doua zi așa iară,
Ş-începu bine să-i pară.
Trecu asfel săptămîna
Şi n-o atinse cu mîna.
Într-acestea oarecine
Din rude la dînsa vine,
La care ea să plînsese,
Şi traiul rău își spusese.
Întrebă că ce mai face,
Are cu bărbatul pace ?
Ea răspunse bucuroasă :
- „Sînt, leica mea, sănătoasă,
De bătăi acum nu-mi pasă.
Am toată pacea în casă,

Că îmblînzii pe bărbatul,
I-a lipsit acum turbatul.“
Ruda ei, vrînd s-o-nțeleagă,
O-ntrebă : - „Cum făcuși, dragă
Atunci pățita să puse
Şi toate de rînd le spuse,
Cum, ce fel făcu ea treabă
Ducîndu-se la o babă
Şi, în scurt, acum, în gură
Cum ia acea băutură,
Pe loc bărbatul său tace
Şi ceartă nu să mai face.
Iar ruda ei cu zîmbire
Zise la a sa vorbire :
- „Nu, draga mea, acea apa,
Cum zici, de bătăi te scapă,
Ci tăcerea ta te face
Să aibi cu bărbatul pace.
Că țiind, cum zici, în gură
Din acea descîntătură,
Vezi tu bine că, ferește,
Orcum să taci trebuiește :
Fii dar d-acum înainte
Cum te-a-nvățat baba minte ;
Că tăcerea este miere
La cea mai amară fiere,
Tăcerea ț-a-ndulcit traiul
Şi a contenit vătraiul.“

ÎMPRUMUTUL

Pînă la cheful bogatului
iese sufletul săracului.

Unul, avînd trebuință
Să ceară bani în credință,
C-un prieten să-ntîlnește,

Îl roagă, i să jelește,
Mergînd p-alături cu dînsul,
Suspină, îl trece plînsul,
Îi propune vorbe multe
Ca să-l plece, să-l asculte.
Prietenul gros în burtă
Da cîte o vorbă scurtă :
Că acuma n-are vreme
Şi cum că să-i dea să teme,
Poate cumva nu-i plătește,
Or că mult îl zăbovește.
Să făcu că are treabă,
Şi să depărtă în grabă,
După dînsul cu un cîine,
Zicîndu-i : să vază mîine.
Bietul om iară se duce
La casa lui să-l apuce.
Bogatul, cum îl zărește,
De plecare să gătește.
Pînă a suit pe scară,
El a și ieșit afară.
S-a-ntîlnit față în față,
I-a dat bună dimineață.
El cum i-a dat mulțămire,
Cam cu chiorușă privire,
Nu stă, pleacă să se ducă,
Cellalt după el apucă,
Silește-n rînd să se puie,
Nevoile să-și mai spuie.
Acesta ținea cărarea,
Cellalt cu împiedecarea,
Călca noroaie și gloduri,
Înghițind destule noduri ;
Iar el, fără a-i răspunde,
Intră pe loc oareunde
Acestalalt biet rămase,

Dar tot n-a vrut să se lase.
A treia zi merse iară,
Stătu la ușă afară.
Văzînd că sluga nu-l lasă,
Îl așteptă ca să iasă.
El ieșind plecă ca vîntul,
Necăjit călcînd pămîntul.
Acest după el iar pleacă,
Rugăciune să-i mai facă,
Asemenea călcînd gloduri
(Nefiind p-atuncea poduri),
Îi puse vorbe nainte
Cîte-i veniră prin minte.
El ca un sătul de pîine
I-a zis iar : să vază mîine.
În următoarea zi, dară,
Să duce la dînsul iară.
Acesta iar cum îl vede
(Sătul la flămînd nu crede)
De ciudă-i venea să crape,
Să mira iar cum să scape,
Plecă pe loc de acasă.
Cellalt iară nu să lasă,
Mergînd p-alături să plînge,
Giubeaua la piept își strînge.
Calcă noduri și noroaie
Ş-îi spuse a sa nevoie.
El, văzînd că n-are pace,
În sfîrșit face ce face,
Îi dă cu întăriri bune,
A-i plăti soroc îi pune.
Şi așa de dînsul scapă,
Bînd de necazu-i o apă.
Deci la acest făcut bine
Sorocul după ce-i vine,
Trece o zi, trece două,

Văzînd că trece și nouă,
Pe loc la dînsul să duce
Să-ntrebe căci nu-i aduce.
Acesta, cum îl zărește,
Acasă nu zăbovește,
Pleacă pe poartă în grabă
Ca după o mare treabă.
Creditorul după dînsul,
Crăpînd de necaz într-însul,
Calcă gloduri să-i vorbească
Şi să ceară să-i plătească.
Iar el, mergînd pe cărare.
Ii zice că acum n-are,
Dar mîine nădăjduiește
Că de dînsul să plătește.
A doua zi dacă merse,
El d-acasă iar o șterse.
A treia zi așa iară
Îi fu cererea-n zadară.
Zi după zi soroc puse
Şi acesta tot să duse,
Pînă cînd îi zise : - „Frate !
Asta este nedreptate,
Mult o să mai calc eu gloduri
Înghițind de necaz noduri
Şi să umblu după tine
Pentru că ț-am făcut bine ?“
- „Nu, nu, el îi zise, frate,
Nu-ți fac nici o strîmbătate,
Ci precum mi-a fost cerutul
Voi să-ți întorc ș-împrumutul.
Ia adu-ți aminte bine
Cum umblam eu după tine
Cu pălăria în mînă
Mai bine d-o săptămînă,
Călcînd gloduri și noroaie,

Smerindu-mă ca o oaie,
Umblă dar și tu acuma
Şi te rog îmi iartă gluma,
Că nu-ți este spre osîndă,
Ci priimești cu dobîndă.“

*

De poți cuiva să faci bine,
Fă-i cînd să roagă de tine,
Nu-l purta cu azi, cu mîine,
Cu vorbă ca pe un cîine.

IARNA, VÎNTUL ŞI COJOCUL

Iarna, ca muierea rea,
După cum i să părea,
Cu vîntul să disputa
Şi zicînd îl descînta
Că : - „Tu ești un ăla mic,
Cum am zice - un nimic,
Cum mă vezi, începi te umfli,
Mergi, ostenești, îmi sufli,
Bombănești și vîjîiești,
Te nalți sus, jos te tîrești,
Ca cine te va vedea
De frică cinste să-ți dea.
Ş-în zadar aste le faci.
Mai bine ar fi să taci,
Pentru că eu sînt ce sunt,
Eu stăpînesc pre pămînt.“
Vîntul răspunzînd i-a zis :
- „Ţie asta-ți este vis,
Căci eu nu sînt de nimic,
Ci cum vezi sînt un voinic.
Eu cu putere cînd zbor,
Garduri, case jos dobor.
Eu fac pe cei lenevoși

Să umble mai inimoși,
Fac pe toți să-mi dea respect,
Strîngîndu-și haina la piept.
Pe ăi de nu să smeresc..
Eu pe loc îi căciulesc,
Şi la orcine voiesc
Pîn’ la piele îi răzbesc,
Tremur, tremur c-un cuvînt
Toți de mine pre pâmint.
Iar un petic de cojoc,
Stînd azvîrlit într-un loc
Şi acestea auzind,
A răspuns pe loc, zîmbind :
- „Ce zici ? ce zici, jupîn vînt,
Că ai fi tu pre pămînt ?“
El zise : - „Ia, ce voiesc,
Eu cu tine nu vorbesc.“

ŢAPUL CU CORNUL FRÎNT

Un surd caprele păzind
Şi la umbră adormind,
După ce s-a deșteptat
Şi împrejur s-a uitat,
Nici o capră n-a văzut
Şi crezu că le-au pierdut.
A le căuta plecînd
Şi din loc în loc umblînd,
Zări p-un plugar cioplind
Şi la un gard împletind.
Să duse a-l întreba
De i le-au văzut, au ba ?
El, iarăși tot surd fiind
Şi ce zice neștiind,
Socoti că l-a-ntrebat
De mai are de lucrat.

Şi nasu-n sus ardicînd,
Arătă cu el, zicînd :
- „Iată, mai am puțintel,
Pîn' la acel copăcel,
Apoi isprăvesc, mă duc
D-amiaz ceva să îmbuc."
Așadar el a plecat
Spre unde i-a arătat,
Socotind că i-ar fi spus
Că p-aci turma-i s-a dus,
Zicînd : - De le voi găsi,
Şi tu te vei folosi,
Că e în ele un țap,
Cu cornul drept frînt în cap.
P-acel îți făgăduiesc
Că pe loc ți-l dăruiesc."
Deci acel loc ocolind
Şi turma în crîng găsind,
S-a-ntors către lucrător,
Zicînd cu chip zîmbitor :
- „Iată, mă țiu de cuvînt,
Na țapul cu cornul frînt."
Plugarul cum s-a uitat
Îi răspunse supărat :
- „Să ferească Dumnezeu,
Nu, nu i-am frînt cornul eu.
Ciobanul îi zise iar :
- „Te necăjești în zadar,
Nu-ți dau altul sănătos,
Dar p-acesta bucuros."
Plugarul, țapu-mpingînd,
Să uită urît, zicînd :
- „Mă ! o, omule nătîng,
Cum eram cornul să-i frîng
Cînd eu nici nu l-am văzut,
Nici să mă uit am șezut."

Fiind aceștia acum
La marginea unui drum,
Văd pe o fată trecînd
Şi la cînepă torcînd.
O opresc, o chem pe loc,
O aduc aci-n mijloc,
Şi unul ș-altul se pun
Şi cearta-ntre ei își spun.
Ea, întîmplîndu-se iar
Surdă ca și dînșii chiar,
Gîndi că o-ntreb pe ea
Pe cine-i place să ia,
Şi le zise : - „De vreți voi,
Eu iau pe unul din doi,
Apoi fii tu, fie el,
Mie-mi plăceți tot un fel.“
Pe cînd aceasta spunea,
Iată ș-un popa venea,
De bătrîn să cocoșa
Şi călare făr’ de șa.
Ei pe loc cum l-au zărit,
Şi pe dînsul l-au oprit
Şi ca să-i spuie s-au pus
Toți, cum ziserăm mai sus.
Preotul surd fiind iar
Şi ce zic navînd habar,
Cînd la unul ascultă,
Cînd la altul să uită
Şi, sărind jos după cal,
Zise : - „De e ăl tău, na-l,
Că la treaba mea mergînd
Îi găsii colea păscind,
Şi pe el m-am aruncat
Să mă duc pîn’ la ăl sat.“
Deci ei cum s-o fi-nțeles,
Nu poci să vă spui ales,

Că cu toții au plecat
Ş-au mers la zapciu în sat,
Să-i împace la un fel,
Că doar n-o fi surd și el.
Zapciul în acea zi,
Cînd a vrut a-i auzi,
S-a-ntîmplat a-l nemeri
Cînd nu-i putea suferi
Şi vorbă cînd nu-i plăcea.
Fiindcă cură făcea :
Că umblase cam zarif[111]
Şi era puțin zaif[112].
Venise atunci la el
Ş-un meșter c-un cojocel
Şi să necăjise foc
Că nu-l încăpea de loc.
Surzii grămadă intrînd,
Fără a-și aștepta rînd,
Toți dodată s-au pornit,
Îi spun la ce au venit.
De părea că urlă lupi
Şi albinele la stupi.
Plugarul jura pe sfînt
Că el cornul nu i-a frînt.
Ciobanul striga înalt :
- „Ast țap îi dau, nu-i dau alt."
Fata arăta și ea
Că pe unul din doi ia.
Preotul spunea de cal,
Arătîndu-și al său hal,
Cum că el nu l-a furat,
Ci numai l-a-ncălecat.
Zapciul privind uimit
La lucru nepotrivit,

---

[111] A umbla zarif - a face chef
[112] Zaif - indispus, mahmur.

Fiind și supărat foc
De cură și de cojoc,
Să dezbrăcă-n acel ceas
Şi zise strîmbînd din nas :
- „Să n-am parte d-ăst cojoc
(Şi îl aruncă în foc),
Să se prefacă cărbuni,
De nu sînteți voi nebuni.“

L-așa oameni pătimași
Poate crede cinevași,
Cînd îi taie vrun cuvînt
Ş-îi rămîne vorba-n vînt,
Dar ț-e ciudă foarte mult,
Cînd aud și nu ascult.

LUPUL, ȚAPUL ȘI VARZA

Un țăran la tîrg plecase
Şi de vînzare luase
Un lup, un ied și o varză.
Nevrînd nici una să piarză
Şi nefiind nici călare,
Vrea să treacă un rîu mare,
Care era să-l înoate
Şi să le treacă pe toate.
Stînd în loc se socotește
Şi întru sine șoptește,
Cum și în ce chip să facă
Cîte una să le treacă,
Că fiind apa prea lată
Nu putea două dodată.
„Să trec întîi lupul, zice,
Capra varza o să-mi strice,
Să trec varza, ș-așa încă,
Lupul capra îmi mănîncă.“

Deci dacă-i veni în minte
Şi trecu capra nainte,
Stătu iar să se gîndească
Ca cum să o nemerească.
Gîndind, zicea întru sine :
„Trecui una, merse bine,
Pîn-aci toate scăpară ;
Acum care să trec dară ?
Trecînd varza și lâsînd-o,
O strică iedul rozînd-o,
Precum lupul și el iară îmi face iedul papară.
O, ce vită neunită
Şi marfă nepotrivită !“
Dar mai gîndind : „Ha ! el zice
Nevoia minte-mi trimise.“
Trecu lupul, clătind capul,
Ş-în toarse înapoi țapul.
Trecu și varza îndată,
Mereu făcînd judecată,
Şi mergînd a doua oară,
Trecu țapul supsioară.
Omul dacă să gîndește
Orce i să înlesnește.
Prejudecînd cele grele,
Le găsește ușurele,
Că pe cît el să gîndește
P-atît mintea-i sa tocește.
Şi orce, cu judecată,
Nu-l greșește niciodată.

ȚERMONIA UNUI BĂTRÎN

Un bătrîn trecut în zile,
Fiind foarte țermonos,
La dame și la copile
Era și mai cu prisos.

Într-o zi văzînd că vine
O damă a-l cerceta,
El, cu părere de bine
Vrînd ei a se arăta,
Ieșind să o-ntîmpineze,
Pe loc de brățet o ia,
Chip să o ajutoreze
Ca să suie scara ea.
Dama începu să zică :
- „Lasă, mă rog, n-osteni !
Că nu sînt vro mititică,
Poci și singură veni.“
El îi răspunse : - „Prea bine,
Te-aș lăsa, sufletul meu !
Dar să te ascult nu-mi vine,
Că mă tem să nu caz eu.“

*

Mulți sînt carii ne arată
Politică de prisos,
Dar țermonia cea dată
Privește-n a lor folos.

COPILUL ŞI HOŢUL

Un copil ieșind odată
Noaptea-ncepu a striga :
- „Am prins un hoț, tată ! tată !
Şi nu am cu ce-l lega.“
Tatăl său răspunse :
- „Bine, Adu-l la mine încoci.“
El zise : - „Apoi nu vine,
Ş-în circă să-l iau nu poci.“
„Lasă-l dar, și vino-n casă“,
A zis tatăl său, strigînd.
„Aș ! apoi el nu mă lasă“,
Răspunse pruncul plîngînd.

*

Adesea gîndim că prindem,
Şi noi înșine ne prindem !
Socotim că ne e-n mînă,
Şi pe noi ne are-n mînă,
Tocma cînd vrem să-l desținem,
Atunci vedem că ne ținem.

CÎTĂ Ţ-E PLAPOMA ATÎT TE-NTINDE

Unuia i-au fost rămas
De la moși-strămoși miras
Un petic de stofă mic,
Nefiind bun de nimic.
Şi destul căută el
Să mai găsească la fel,
Dar fiind, cum zic, de mult
Moada i s-a fost trecut.
El însă să facă va
Din acel petic ceva.
Așa viindu-i în gînd
Şi un plapomar chemînd,
Scoase acel peticel
Să-i dea plapomă din el.
Plapomarul a răspuns
Că nu este de ajuns.
Şi la alți dac-a trimis,
Tot asemenea i-a zis.
Pe urmă să găsi un
Cam într-o parte, nebun,
Şi i-a zis că face el
Plapomă din peticel,
Cu chenar jur-împrejur
Să n-aibă nici un cusur.
Deci el petecul luînd
Şi precum a zis făcînd,

Trei zile n-a zăbovit
Şi cu dînsa a venit.
Stăpînul, cum s-au uitat,
Scurtă i s-au arătat.
Pe loc pe sine o ia
Ş-întinzîndu-se supt ea,
Picioarele i-a rămas
Afară cale d-un ceas,
Ş-a zis privindu-l chioruș :
- „Ce fel de treabă făcuși ?
Că este scurtă de tot
Şi stau dezvelit d-un cot.“
Plapomarul cum privea
Şi c-un baston ce-l avea
Pe picioare cum l-a ars,
El supt plapomă le-a tras
Ş-a-nceput a-l întreba,
Zicînd : - „Nebun ești, au ba ?
Dar pentru ce mă lovești ?
Or vei ca să pătimești ?“
Plapomarul i-a răspuns :
- „Vezi acum cum ț-a ajuns ?
Nu te lungi pe cît n-ai,
Ci te-ntinde pe cît ai.“

CE ZIC OAMENII DE MINE

Un cardinal într-o casă,
Şezînd cu alții la masă,
Întrebă pe oarecine,
Ce vorbea cu nerușine
Zicînd : - „N-auzi vorbă multă,
Nu tot spori, ci ș-ascultă,
Tu vei fi știind prea bine
Ce zic oamenii de mine.“
- „O ! zice el, ai un nume

Cam prea defăimat de lume.
Te pun în rînd cu nebunii
Şi mai vîrtos te zic unii
Că ești un bețiv în formă,
Bei pînă să te adoarmă.
Alți te zic lup cu bărboaie,
Schimbat în piele de oaie.
Şi alți în versuri te cîntă
Că numa vorba ț-e sfîntă,
Iar încolo totdauna
Ești cu mireanul mai una."
Cardinalul știind bine
Ce vorbește fiecine :
- „Ha, ba, ha, rîzînd îi zise,
Aste crez că nu sînt vise.
Dar de n-ar vorbi neștine
De un cardinal ca mine,
De un ca tine, Pacală,
Flecar fără de zăbală,
Lumea o să se pornească
Ca să te ponosluiască !"

*

Asta, cum zice cuvîntul,
Este de cînd e pămîntul,
Cel slab pre cel cu putință,
Cel prost pre cel cu știință
A-l defăima totdauna,
Ca cîinii cum latră luna.

A ŞI Î

Grecul cînd ședea la masă
Cu slugă romîn în casă, îi zise :
- „Mo ! adu puine
Şi bucate de la cuine[113]".

---

[113] Cuine - bucătărie.

Iar sluga, fiind isteață
Şi cu firea cam glumeață,
I-a zis : - „Nu așa, jupîne,
Ce zi : «mă-ă ! ad’ pî-îine»,
Răspunde ă și î, bine.“
„Eu nu poț, zise, ca tine,
Grecu asa slova n-are,
Lingva pre supțire are,
Voi rumunii che țocoi
Vorbește tocma ca voi.“
Romînul atuncea tace
Ş-îl lăsă puțin în pace,
Apoi pe loc cum aduse
Ş-un fel de mîncare puse,
Carea era lui plăcută,
Mai deosebit făcută,
Cum a îmbucat o dată :
„Jupîne ! zise îndată,
Iți place asta mîncare,
Că e grecească îmi pare ?“
El fiind cu gura plină,
De pîine și de găină,
Umflîndu-și buzele unse
Îndată : - „I-î“ răspunse.
Atunci sluga zise iară :
„Jupîne, rău să nu-ți pară
Că ai mugit acum, iacă,
Ca un bou sau ca o vacă.“

*

Fiecare om firește
A sa limbă își slăvește,
Apoi fie orcum fie,
El mai mult nu va să știe,
P-altele le face rele,
Deși trăiește cu ele.
A sa mai bună îi pare

Că de la mumă o are,
Au deșchis ochii într-însa
Ş-au copilărit cu dînsa.

AMORUL NEROD

Un prostănac guguman
Băgat slugă într-un an,
La oarecare bogat
Pîrcălab bătrîn în sat,
Acest pîrcălab avînd
O fetică cu chip blînd
Şi cu cinstite purtări,
Necrescută-n răsfățări,
Sluga s-a robit de ea
Ş-au pus în gînd să o ia.
Cum și pe cîți întîlnea,
Că ea-l iubește spunea.
Pînă cînd un curios
Îl întrebă serios,
Zicînd : - „Mă ! eu înțeleg
Că tu ești un prost întreg,
Dar să uită ea la un
Ca d-alde tine nebun ?“
- „Vezi bine, el a răspuns,
Mi s-au uitat prea pătruns,
Şi din ochi clipea mereu
Cînd priveam la ea și eu.“
- „Cum și cînd (iar l-a-ntrebat),
La tine zici că s-a uitat ?“
- „Tu nu știi, răspunse el,
Dar să-ți spui să vezi ce fel :
Cînd am scos din groapă grîu
Ca să-l spăl atunci la rîu.
A intrat în groapă ea
Cu banița grîu să ia.

Şi eu la gură m-am pus
Ca să trag banița-n sus.
Ş-așa, cînd o trăgeam eu,
Ea ținea ochii mereu
Şi la mine să uita
De parcă mă săgeta."
- „Ha, ha, rîse acestlalt
Şi zise : Ascultă, halt !
Mă, om sec ! ea n-au privit
Pentru că te-a îndrăgit,
Ci ea, căci în groapă sta,
De frică-n sus să uita
Să nu-i cază ceva-n cap,
Precum mulți banița scap,
Şi tu pe loc te-ai robit
Socotind că te-a iubit."

*

Mulți sînt asfel de stricați,
La păreri proaste plecați,
Şi amor nerod pornesc,
De atît să-nnebunesc,
Încît nu peste timp lung
Pe la balamuc ajung.

VISUL ZUGRAVULUI

Odată mi-a povestit
Un zugrav bătrîn, cinstit,
Că el la un iad grozav
Cînd lucra ca un zugrav,
Noaptea îi veni în vis
Dracul mare și i-a zis :
- „Eu foarte de mult doresc
Un zugrav să-mbogățesc,
Numai de m-ar asculta
La ce îi voi arăta.

Așadar, tu de voiești
O comoară să găsești,
Te poftesc că cîțiva draci
Verzi și albaștri să faci,
Cu roșii amestecați,
Nu tot negri-ntunecați.
Şi de vei face cum zic,
Nu te păgubești nimic,
Ci ț-aș arăta pe loc
O comoară într-un loc.“
Zicînd această-l săltă
Şi din somn îl deșteptă.
El, gîndind în așternut
La visul ce a văzut,
S-a sculat îndată sus
Şi nevestii lui l-a spus.
Nevasta s-a bucurat,
Ca de un adevărat,
Ş-a zis : - „Zău, așa să faci !
Bine ar fi să-l împaci.
Ce știi ? poate va-mplini,
De-l vei împrieteni.
E un cuvînt bătrînesc
Care mai toți îl vorbesc :
Fă-te tovaroș cu dracul
Pînă treci cu dînsui lacul. (Sau)
Fă-te cu dracul un fel
Pînă treci puntea cu el.“
Acestea dar ea zicînd,
Şi bărbatul ascultînd,
S-apucat ș-a zugrăvit
Dracul cum i-a poruncit.
Deci a doua noapte-n vis
Arătîndu-se i-a zis :
- „Bravo că m-ai ascultat,
Făcînd cum te-am învățat.

Gătește-te dar de drum
Şi ai cu mine acum
Îndată, ca un năluc,
La comoară să te duc."
Aceasta dracul zicînd
Şi pe zugrav ardicînd,
Ca în zbor mergînd pe sus
La o cîmpie l-a pus,
Şi arătîndu-i un loc
I-a zis : - „Te cinstesc boboc,
Într-acest loc care-l vezi,
Tocma acum unde șezi,
De vei săpa pîn' la piept,
Găsești numai gălbinet,
Şi fiindcă-n ăst ocol
Este peste tot cîmp gol,
Şi nu găsești nici un lemn,
Or vro piatră să pui semn,
Eu pînă mă voi suci
Tu-n grab' pune-te aci
La locul ce-ți arătai
Ş-înfige pe el un pai,
Să-l poți bine nemeri,
Mîine cînd îl vei zări."
Așadar el ascultînd
Şi ca în cîmpie stînd,
Pîntecele-și deșertă
Ş-îndată să deșteptă.
Nevasta l-a întrebat :
„Frate, spune-mi ce-ai visat
El săracul amețit,
Pățind ce n-a mai pățit,
Începu a șuiera
Şi pe dracul a-njura.
Nevasta lui făcea haz,
Iar el crăpa de necaz,

Zicînd : - ,,Uite-te și vezi,
Vei visului să mai crezi ?“
„Ba, nevasta a răspuns,
Visul tău mi-e de ajuns.
Eu mă-nvățai să păzesc
Cuvîntul cel bătrînesc :
Nici să văz vrodată drac,
Nici cruce de el să-mi fac.“

Mulți ceva dacă visez,
Cînd să deștept să-ntristez,
Spun visul, îl tîlmăcesc,
În tot chipul îl sucesc.
Dar bătrînii bine zic
Că visul nu e nimic.
Şi mai au ei cuvînt
Care la copii îl cînt :
Flămînzii visez mîncînd
Şi sătoșii apă bînd.

GRĂDINARUL PĂGUBAȘ

Un grădinar oarecînd
La zapciu în sat mergînd
Cu poclon de zarzavat,
Într-acest chip l-a-ntrebat :
 - „Cocoane, ești înțelept,
Şi toate le judeci drept.
Rog, ca un supus ce sînt,
Să am parte de cuvînt :
Cînd în grădina cuiva
Va intra vrun bou cumva
Şi o va călca de rînd,
Răsadurile păscînd,
Acel sărac creștinaș
Să rămîie păgubaș,

Or să facă în alt fel,
Fiind păcat și de el ?“
- „Ba, ba, zapciul a zis,
În pravilă este scris
Ca, cînd vreun dobitoc
Va intra în vreun loc
Şi sadul îi va mînca,
Sau călcînd îl va strica,
Stăpînul acelui loc
Să prinză vita pe loc,
Ş-a cui va fi va plăti
Pe cît să va socoti.“
- „Dacă este așa dar,
Zise bietul grădinar,
Ca un drept judecător
Astăzi îmi ești bun dator :
Vaca dumitale chiar,
Mă mir cum n-a dat în par,
Că sărind gardul ș-întrînd
A păscut toate de rînd.“
- „Ce ? zapciul s-a răstit,
Vaca mea zici c-a sărit !
Şi cine ț-e vinovat ?
De ce nu faci gard înalt ?
Şi încă mai îndrăznești
Să vii să te jeluiești ?
Ieși afară d-aci-ți spui,
C-acum să te bată pui.“

CRITICA OAMENILOR

Un om bătrîn oarecînd
Tot numai un cal avînd,
Sui p-al său copilaș
Ş-așa ieșea din oraș.
Pe drum unii din norod

Striga zicînd : - „Ce nerod
Că el, bătrîn, n-are hal
Ş-a pus copilul pe cal,
Care este putincios
Să se ducă și pe jos
Şi să fi-ncălecat el,
Ce bătrîn prost și mișel !“
Iar bătrînul, auzind
Pe oameni asfel vorbind,
S-a rușinat oarecum
Şi puțin mergînd pe drum
Pe copilul jos a dat
Şi el a încălecat.
Ducîndu-se dar asfel,
Cu copilul după el,
Auzi pe alți rîzînd
Şi după dînsul zicînd :
„Mă ! ce bătrîn nătărău !
A lăsat pe pruncul său
Ca să alerge pe jos,
Mic și crud, neputincios,
Şi nu-l suie după șa,
Că nu este greu așa.“
Bătrînul, iar auzind
Acestea lumea vorbind,
Puțintel daca s-a dus,
Şi pe copilul a pus.
Deci pe drumul său urmînd
Auzi pe alți zicînd :
„Mă-ă ! mă-ă ! ia vedeți
Pe acești nevoiași beți !
Cum s-au pus doi cît un mal
Să deșele bietul cal !“
Bătrînul om, vai de el !
Vazînd că-l rîd și asfel,
După ce s-au depărtat

De tot au descălecat,
Şi pe jos calul trăgînd
Auzi pe alți zicînd :
- „Uită-te oameni neroși[114] !
Gugumani și ticăloși !
Că au cal voinic de drac
Şi de căpăstru îl trag,
Nu încalecă pe el
Încai bietul băiețel ?“
Deci ieșind el din oraș
Zise către copilaș :
- „E ! ai văzut, fătul meu,
Cît este-n lume de greu
Ca să umbli și să faci
La toți oamenii să placi ?
Căci tu ai încălecat,
Oamenii ne-au judecat.
Şi eu am încălecat,
Lumea iar ne-au judecat.
Şi doi am încălecat,
Tot iarăși ne-au judecat.
De tot am descălecat,
Şi așa ne-au judecat.

CĂTRE CITITORI[115]

Priimiți deocamdată
Acestea ce le citiți
Şi vă voi da altă dată
Şi mai multe, de poftiți.
Că d-alde aceste-n lume
De cîte s-au săvîrșit
Fabule, istorii, glume
N-au niciodată sfîrșit.

---

[114] Neros - necioplit.
[115] Această postfață nu figurează decît în ediția 1841.

Dar la orice cînd începem
Trebuie să contenim
Şi, din cîte ne pricepem,
Şi pentru noi să oprim.

NEZDRĂVĂNIILE LUI NASTRATIN HOGEA

ÎNVĂŢĂTURĂ DATĂ RĂU
SE SPARGE ÎN CAPUL TĂU

Nastratin era un hogea (dascăl sau învățător),
Care a rămas de basnu pînă astăzi tutulor,
Pentru că era din fire cam p-o ’reche, nezdravan,
Nu-l găsești însă în faptă să fi fost vreun viclean ;
El, șezînd odată-n școală, ce îi dete-n simplul gînd :
- „Ascultați, copii, le zise (cu-ntîmplare strănutînd),
- Să știți d-astăzi înainte că eu cînd voi strănuta,
Toți bătînd îndată-n palme să-mi ziceți hair-ola[116] !“

Cu-ntîmplare dar odată galeata în puț căzînd
Şi cu ce să scoață apă pentru școală neavînd,
Hogea porunci îndată ca din toți ai săi școlari
Să se lase-n puț s-o scoață vreunul din cei mai mari ;
Merg școlarii toți în grabă, pe lîngă puț se adun,
Dar privind ș-adînc văzîndu-l n-a vrut să intre nici un.

Deci văzînd că coraj n-are nici unul din cîți era,
Hotărî-n cele din urmă el într-însul a intra ;
Ş-așa dezbrăcat de toate, cu capul gol și desculț,
Legat cu un ștreang de mijloc, școlarii-l lăsară-n puț ;
După ce găsi galeata și după ce o legă,
Către școlari dete gură și să-l tragă le strigă ;
Ei pornind cu toți dodată să-l tragă în sus de jos
Şi tocma cam pe la gura puțului cînd fu el scos,
Razele luminii-ndată îl gîdiliră în nas
Şi începu să strănute una-ntr-altă-n acel ceas ;
Ei cum aud că strănută, aminte-n grab’ ș-au adus
De porunca lui cea dată (după cum am spus mai sus)

[116] Să fie de bine ! (n.a.)

Şi cu toții deodată funia din mîini lăsînd,
Începur-a bate-n palme și „hair-ola !“ strigînd.
Bietul Hogea cade-ndată ca un dovleac jos trîntit
Pînă-n fund, își sparse capul, de pereți fiind lovit.
După ce ieși în urmă d-acei nerozi copii tras,
Jupuit, ca vai de dînsul, la picioare, mîini și nas,
Zise : - „Nu e vina voastră, ci-a mea, că n-am judecat
Ş-asfel de cinste neroadă ca să-mi dați v-am învățat,
Care-n cele după urmă din pricina-i ajunsei
Cu picioare, mîini belite și cu cap spart m-alesei.

COPILUL SĂ-NVAŢĂ
CÎND NU SĂ RĂSFAŢĂ

Nastratin Hogea la apă vrun copil cînd trimetea,
Mai întîi d-a-i da ulciorul, el s-apuca ș-îl bătea.
Un prietin întrebîndu-l de ce bate pe băiat
Cînd îi da ulcioru-n mînă, fără a fi vinovat,
- „Îl bat, da, el îi răspunse, ca să ia seama, mergînd,
Să nu spargă-n drum ulciorul, niscai nebunii făcînd,
Că după ce îl va sparge pedeapsa e de prisos,
Cît de mult de îl voi bate, nu mai am nici un folos.“

PÎINE LA FOAME UDATĂ
E CEA MAI DULCE BUCATĂ

Nastratin Hogea odată pe fiul său l-a-ntrebat
Niscaiva zaharicale vreodată d-a mîncat.
Copilul său îi răspunse că n-a mîncat nicidecum.
Hogea îl întrebă iarăși : - „Dar ce mănînci tu acum ?‘!
„Pîine uscată cu apă.“ Hogea zise : - „Așadar,
Socotești tu c-ar fi-n lume vrun alt mai dulce zahar
Ca astă pîine uscată ce o uzi și o îmbuci,
Cu atîta gust și foame cît ș-altui poftă aduci ?“

ORCE ÎL NUMEŞTI AVERE
SĂ-L PĂSTREZI TOT ÎN VEDERE

Mestecînd odinioară Nastratin Hogea mastic[117]
(Care romînii de obște sacîz bun sau dulce-i zic)
Cînd vru să șază la masă, el în palmă îl scuipi
Ş-în vîrful nasului tocma potrivindu-l îl lipi.
Un prietin întrebîndu-l că de ce face asfel,
Hogea îi dete răspunsul, în scurt zicînd către el :
„Totdauna dator este omul lucrul a-și păzi
Şi să-l aibă în vedere în fieștecare zi."

CÎND SE GĂTEŞTE ÎN LATURI,
NUMAI DIN MIROS TE SATURI

Nastratin Hogea-ntr-o seară la fereastră cum ședea
Își lungea nasul aiurea, p-alții fără a-i vedea ;
Trecînd unul din prietini : - „Ce miroși ?" l-a întrebat.
- „Vecinul meu, el răspunse, gătește scumpe mîncări,
Şi d-al lor[118] miros mă satur, trăgîndu-l cu gust prin nări."

GRIJILE-S LA CREDITORI
MAI MULT DECÎT LA DATORI

Unul întîlnind pe Hogea s-a oprit a-l întreba
De ș-a plătit datoria. Iar el îi răspunse : - „Ba."
„Dar ce umbli fără grije, cînd te știi că ești dator ?"
„Grija, zise el, s-o poarte cel ce este creditor."

CÎND CERI ŞI NU ŢI SĂ TRECE
TE-NTORCI CU INIMA RECE

Într-o zi, viind la Hogea, un prietin i-a cerut
Să-i dea frînghia de rufe, numai pentru un minut ;

---

[117] În părțile Răsăritului toate femeile, fetele și copiii obișnuiesc să mestece în gură sacîz, ca vitele cînd rumegă (n a.). .
[118] În original : d-alor.

„De n-aș avea, Hogea zise, vro trebuință de ea,
Ţ-aș fi zis cu toată voia : poftim frate de o ia ;
Dar am să întinz pe dînsa, să usuc niște paspai[119]“
„Nu-mi spui, acela răspunse, că nu vei să mi o dai ?“
„Bine vezi tu, Hogea zise, că e vorba cam aci
Şi mai mult nu e de lipsă să stau a ț-o tălmăci.“

DACĂ N-AI SĂ MERGI CĂLARE,
NU UMBLA LA-MPRUMUTARE

Unul a venit odată ș-îndrăznind, ca un vecin,
A cerut să-i dea magarul pentru un ceas Nastratin ;
El răspunse, zicînd : - „Frate, bucuros ți l-aș fi dat.
Dar nu-l am acasă astăzi : altui l-am împrumutat.“
Magarul din grajd dodată a răcnit într-acel ceas.
„Spui că nu-i, zise vecinul, și na, iacă al său glas.“
Iar Nastratin îi răspunse : - „Ce ? tu nu crezi ce-ți spui eu ?
Mai mult crezi tu pe magarul decît chiar cuvîntul meu ?“

CASCĂ OCHII LA TOCMEALĂ,
IAR NU DUPĂ CE TE-NŞALĂ

Murind lui Nastratin Hogea magarul ce îl avea,
Socoti cum să mai scoață din paguba sa ceva ;
Şi așa tăind el capul măgarului celui mort,
L-a-nfășurat pe dasupra binișor cu niște tort[120] :
Apoi cu acest ghem mare în piaț’ să-l vînză mergînd.
Se puse și el cu dînsul cu alți vînzători în rînd ;
Stînd aci, veni îndată un ovrei cumpărător.

---

[119] Paspai — pulbere fină de făină care se depune, în timpul măcinatului, pe pereţii morii. Explicaţia frazei se găseşte în versiunea originală a anecdotei, unde amănuntul din acest vers este elementul umoristic principal. Un vecin vine la Nastratin Hogea şi-i cere împrumut o frînghie ; Nastratin îi răspunde că nu i-o poate da, deoarece a întins pe ea făină la uscat. La mirarea vecinului : „Se poate întinde făină pe frînghie ?", Hogea răspunde : „Cu cît doreşti mai puţin să împrumuţi frînghia, cu atît mai multă făină ai de pus la uscat pe ea.“
[120] Tort - fir tors

Carele de chilipire era-n piaț’ precupitor :
În vro cîteva cuvinte învoindu-se din preț,
Îi zise cumpărătorul (văzîndu-l prea greuleț) :
„Dar ce are ghemu-ntr-însul, de vine greu la cîntar ?“
Nastratin Hogea răspunse : - „Iacă, un cap de magar !“
Dacă-l mai întrebă încă ș-îi răspunse tot la fel.
Socoti cumpărătorul că îl face prost pe el.
Şi scoțînd îi dete-n mînă banii cît i s-a căzut,
Care Nastratin luîndu-i, se făcu-n grab’ nevăzut.
Pe cumpărătorul însă cugetele nu-l lăsa,
S-apucă, desfăcu ghemul cum a mers la casa sa.
Şi abia găsi pe dînsul numai o oca de tort,
Iar celelalte ocale capul măgarului mort :
„Mai mare daraua
Fu decît ocaua.“
Ce să facă ?! Pleacă iute să-l caute necăjit,
Dar Hogea cum luă banii la casa sa a fugit ;
El însă tot căutîndu-l prin piaț, de a-l mai vedea,
Abia la o săptămînă putu cu el ochi să dea,
Şi puind mîna pe dînsul judecății-n grab’ l-a dat.
Arătînd cu jeluire cum și ce fel l-a-nșelat.
Fiind dar Nastratin Hogea la judecată adus,
El totdodată de față și dovezile ș-a pus,
Cum că i-a spus adevărul, că e un cap de magar,
Cînd i-a făcut întrebare de ce e greu la cîntar.
Judecata pe temeiul dovezilor drept dînd dar,
Cumpărătorul rămase cu capul cel de magar.

UN NEBUN FĂGĂDUIEŞTE Ş-ÎNŢELEPTUL S-AMĂGEŞTE

Într-o zi, Nastratin Hogea, ceartă c-un vecin avînd,
Fuse tras la judecată, pentru dînsul jalbă dînd ;
Nastratin, plecînd să meargă spre a se înfățișa,
Băgă-n sîn un pietroi mare și se-nfățișe așa ;
Cînd pîrîtorul de dînsul spunea cîte îi plăcea,

Nastratin pe taină sînul își arăta și tăcea.
Judecătorul, văzîndu-l că își batea sînul plin,
Toată dreptatea o dete în partea lui Nastratin ;
După ce jeluitorul fu d-aci afară dar,
Zise lui Nastratin Hogea : - „Scoate ce mi-ai arătat“ ;
El, scoțînd îndată piatra, o puse cu cinste jos
Şi se trase la o parte cu chip prea politicos ;
„Dar ce este asta ?“ zise judecătorul bătrîn.
- „Este darul, el răspunse, ce ți-l arătam în sîn.“

NU VEDEA-N CHIP POCITURA.
CI VEZI CE-I VORBEŞTE GURA

Trecînd un pașe odată prin satul lui Nastratin,
Locuitorii îndată toți ca la un hogea vin,
Îl rog ș-îl poftesc să meargă la pașa ca diputat
Socotindu-l decît dînșii mai procopsit ș-învățat :
Şi pașii să-nfățișeze ca din partea tutulor
Supunerea și respectul, ca la un stăpînitor ;
Mergînd el să împlinească cererea ce l-au rugat,
Pașa la chipul și forma Hogii daca s-a uitat,
„Dar n-au mai găsit alți oameni, pașa către el a zis,
Şi pe un magar ca tine înainte-mi a trimis ?“
„Pe oameni, Hogea răspunse, la alți oameni îi trimit,
Dar eu ca să viu la tine toți cu cale au găsit.“

CA SĂ ASCULȚI, BINE ESTE
ŞI SFATUL UNEI NEVESTE

Nastratin Hogea la multe a se gîndi nu-i plăcea
Şi cam pătimea adesea, după cele ce făcea ;
Odată cirmuitorul al aceluia județ
Aci-n sat pentru o seară poposind ca un drumeț
Şi văzînd el că sătenii toți cu mari, cu mici alerg.
Care de care mai bune plocoane să-i ducă merg,
Socoti Nastratin Hogea mai jos a nu se lăsa,

Şi ca ce lucru să-i ducă-ntrebă pe nevasta sa.
El zicea gutui să-i ducă, ea, ba, smochine-i zicea,
Și părerea între dînșii unul altui nu-i placea ;
Disputîndu-se ei asfel ca la un minut de ceas,
Ca să ducă tot smochine nevasta lui l-a rămas.
Deci din pom cele măi coapte smochine el culegînd
Ş-în grab’ la cîrmuitorul cu dînsele alergînd,
Se uită cîrmuitorul și știindu-l cam bufon,
- „Dar tocma smochine, zise, găsiși să-mi aduci plocon ? “
Şi cum sta-n genuchi cu coșul ca fieștece supus,
Cîrmuitorul îndată pe slujbașii săi a pus
Să ia acele smochine și fiecare pe rînd
Să-l lovească-n cap cu ele, toți cu cîte una dînd ;
Cînd lui Nastratin aceasta slujitorii o făcea,
El la toată lovitura „bogdaproste“ le zicea.
După ce striviră toate smochinele-n capu-i gol,
Îi zise cîrmuitorul : - „Ardică-te de jos, scol
Şi îmi spune adevărul de ce, voi să știu și eu.
La fiece lovitură tu ai mulțămit mereu ?“
Răspunse Nastratin Hogea : - „Să-ți spui : eu, ca un sărac,
Neavînd nici o putere vreun plocon bun să-ți fac.
Am sfătuit cu nevasta să-ți aduc niște gutui,
Ea zicea s-aduc smochine, eu în contră îi sfătui,
Dar în cele de pre urmă de gura ei m-am supus
Şi aceste puținele smochine ți le-am adus ;
De aceea cînd în capu-mi smochinele moi simțeam,
De sfătuirea nevestii mulțămirile făceam,
Că de aduceam ploconul gutui, precum ziceam eu,
Atuncea era să fie vai de acest cap al meu !
De aceea este bine ca să asculți și să-nveți
Ş-o povață d-a femeii din patruzeci de poveți :
Că iată cu, cu-ntîmplare, prin povața ce mi-a dat,
Cu aceste moi smochine scăpai cu capul nespart.“

ŞI CU MINCIUNA NEŞTINE
POATE TRĂI-NTR-O ZI BINE

După cîtva timp iarăși cîrmuitorul umblînd
Ş-în județul său prin sate drumurile cercetînd,
Sculîndu-se iar sătenii pe Nastratin l-a rugat
Ca iar la cîrmuitorul să se ducă diputat ;
Însă ca să nu-l trimită fără nici un dar
În mînă îi deter-o rață friptă și două frumoase pîini.
Plecînd el să-ntîmpineze pe cîrmuitoru-n drum
Nu putu răbda mirosul raţii ce ieșea cu fum.
Şi șezînd jos la o umbră mereu rața învîrti
Şi ca din ce loc să taie tot stătu, se socoti,
Vorbind singur întru sine : „Ce știu ce să va urma.
Ca s-o gust și eu la masă, m-o chema, nu m-o chema ?“
Zicînd Nastratin acestea, îndată se apucă
Ş-un picior tăind dintr-însa, stînd supt umbră, îl mîncă ;
Apoi după ce iar rața o așeză-n vas frumos,
Cu piciorul ce-l mîncase întorcîndu-o în jos,
Se sculă, plecă să meargă ș-întru sine judeca :
„De mi-o zice, șezi, mănîncă, eu lesne iar poci mînca.“
Deci calea-i fiind cam lungă ș-abia seara ajungînd,
Găsi pe cîrmuitorul tocma la masă, mîncînd,
Şi dînd el rața cea friptă, fuse după cum ghici,
Căci să mănînce-mpreună, să șază îi porunci.
Nastratin Hogea iar gata la poruncă fu supus,
N-așteptă ca să-i mai zică, pe loc la masă s-a pus.
Şi cînd fu să-ntoarcă rața, nobilul cîrmuitor
Zise : - „Ce fel, Nastratine, de ce n-are un picior ?“
El răspunse : - „-N satul nostru rațele așa se nasc,
Toate cu un picior numai și înoată și se pasc.“
„Să-mi dai dovadă l-aceasta, cîrmuitorul a zis,
Că nu crez c-un picior numai rața să să fi trimis.“
„Bucuros, răspunse Hogea, timp fără a amîna,
Vei vedea chiar dimineață, spre a nu te minuna.“
Deci Nastratin dimineața, pe un eleștiu văzînd
Rațele ieșind din apă și numa-ntr-un picior stînd.

Chemă pe cîrmuitorul și îi zise-nzîmbitor :
„Poftim, vezi rațele toate că-s cu cîte un picior.
Cîrmuitorul îndată un pistol slobozi-n vînt,
Iar rațele își lăsară picioarele la pămînt ;
El privind atunci la Hogea îi zise cam serios :
„Iată-le-n două picioare, pentru ce ești mincinos ?“
Iar Nastratin îi răspunse : - „Ei, aga, acel pistol
De l-ar fi întins asupra-ți cineva, num-așa gol,
Nu numai două picioare, ci patru-ndată făceai
Ş-încotro vedeai cu ochii apucai și te duceai.“

HAINA MAI MULT E PRIVITĂ
DECÎT PERSOANA CINSTITĂ

Nastratin Hogea odată fiind la nuntă chemat,
Se duse în haine simple, ca sărac biet îmbrăcat ;
Nuntașii asfel văzîndu-l, nici în seamă nu-l băga,
Ci pe cei cu haine scumpe să trateze alerga ;
Şi după ce așezară la masă pe toți frumos,
Îl puseră și pe dînsul în colțul mesii de jos.
Nastratin, văzînd aceasta, se sculă,-n grab-alergă,
Şi la un al său prieten să-i dea hainele-l rugă ;
Dîndu-i hainele acela, se-mbrăcă galant[121] pe loc,
Puse ș-o blană asupră-și cu postav roșu de foc,
Şi așa mergînd el iarăși la nunta ce-a fost chemat.
Cum îl văzură nuntașii, cu cinste l-a-ntîmpinat :
- „Poftim, poftim Hogea-efendi[122]“, către dînsul toți zicînd,
L-a pus tocma-n fruntea mesii, fiecare loc făcînd.
El dacă șezu la masă ș-a-ntins[123] mîneca în vas,
Zicînd : - „Poftim, poftim, blană, mănîncă ce e mai gras.“
Îl întrebară nuntașii : - „Hogea-efendi ! zicînd,
Pentru ce o faci aceasta, ș-întingi mîneca, mîncînd ?“
- „Pentru că, ei le răspunse, eu întîi cînd am venit,

---

[121] Galant - elegant.
[122] Efendi - titlu de politețe turcesc.
[123] A întinge - a muia.

Cu hainele cele proaste, nimenea nu m-a cinstit,
Şi cind v-am dat bună ziua, abia mi-a zis : mulțămim,
Iar cum venii cu acestea, toți mi-au zis : poftim, poftim ;
De aceea și eu blana se mănînce o poftesc,
Că văz toți privesc la haine și persoana n-o cinstesc."

OMUL NU POATE SĂ FACĂ
UN LUCRU LA TOŢI SĂ PLACĂ

Hogea s-apucă odată ca să-și facă un coptor,
Pe nevasta sa-mprejuru-i avînd-o de ajutor ;
După ce-l isprăvi însă, după cum lui i-a plăcut,
Veni un vecin ș-îi zise că nu e bine făcut,
Pentru că l-a-ntors cu gura către vîntul de apus,
Ci era să fie bine spre miazazi să-l fi pus ;
Altul viind zise iară : - „Hogea, ce bine făceai,
Cătră răsărit cu gura coptorul de-l întorceai" ;
Altul iar îi zise : - „Hogea, eu în locu-ți de eram,
Coptorul spre miazănoapte cu gura lui îl puneam."
Văzînd Hogea că la nimeni lucrul lui nu i-a plăcut,
Îl strică ș-apucînd iarăși, pe rotile l-a făcut ;
Dup-accea din prieteni în vrun fel de îi zicea,
El se apuca îndată ș-într-acolo-l întorcea.
Şi așa Nastratin Hogea cu coptorul învîrtit,
Al fiecăruia gustul și plăcerea i-a-mplinit,
Zicînd : - „Cîtă osteneală pentr-un coptor avui eu,
Ca să-l fac pe gustul lumii, iar nu după placul meu."

SĂ FII ALTFEL NU SĂ POATE,
CI CA OMUL ÎNTRU TOATE

Un sătean pierzînd magarul la Nastratin alergă
Și ca să facă-n geamie[124] vreun cuvînt îl rugă,
Că poate cu întimplare cineva l-ar fi găsit
Și neștiindu-i stăpînul îl ține-nchis, tăinuit.

---

[124] Geamie - casă de rugăciuni la musulmani.

Mergînd Hogea în geamie și, după ce s-a-nchinat
Şi se rugă împreună cu norodul adunat,
Stînd la un loc oarecare mai sus ceva de pămînt,
Începu totdeodată acest următor cuvînt :
- „Ascultați, toți credincioșii profitului Moamet,
Aceea ce vă voi zice în cinci vorbe de secret :
Din voi care în viață cafea, tutun n-a gustat,
Care rachiu, vin în gură vreodată n-a băgat,
Și care n-a jucat table, damă sau ceva cu cărți,
Nici s-a adunat vrodată să petreacă-n alte părți,
Acela, zic, din voi care a putut trăi așa,
Îi poftesc aci la mine acum a se-nfățișa."
Toți cîți era în geamie, auzind acest cuvînt,
Se gîndea de vruna d-aste dacă-mpărtășiți nu sînt
Și nu îndrăznea să vie, la Hoge-a se-nfățișa,
Ci cum își săvîrșa ruga pleca afară, ieșa ;
Mai în urmă iacă unul mai nevoiaș și mai prost,
Ce s-a știut că d-acestea neîmpărtășit a fost,
Viind către Hogea, zise : - „Iacă eu în viața mea
N-am băut vin niciodată, nici rachiu, tutun, cafea,
Nici vrodată table, damă, cum și cărți eu n-am jucat,
Nici în niscai conversații[125] cu alții m-am adunat."
Auzind Nastratin Hogea s-a întors a se uita
Către cel ce își pierduse magarul și-l căuta,
Strigând tare : - „Ei tu ! n-auzi ! vino aproape să vezi
Iaca asta ț-e măgarul, pentru care publicezi,
Ia-l pune-i căpăstru-ndată și te du unde voiești,
Că mai bun decît acesta cît să cauți nu găsești."

MULTE SÎNT ASTĂZI VORBITE
DAR MÎINE IES OSEBITE

Nastratin Hogea-ntr-o seară cu nevasta-n vorbă stînd
Între alte multe, zise, cerul limpede văzînd :
- „De n-o ploua cumva mîine, merg la vie să lucrez,

[125] Conversație - petrecere

Iar d-o ploua merg la țarini să le mai curăturez[126] ".
Nevasta ascultînd zise : - „De va voi Dumnezeu."
- „D-o vrea, n-o vrea, el răspunse, tot mă duc la una eu."
- „Zi mai bine, ea iar zise, de va voi Dumnezeu."
- „Nicidecum, el zise, mîine tot îmi fac eu lucrul meu."
A doua zi dimineața cum să scoală Nastratin
Se uită și vede cerul limpede, frumos, senin,
Ia coșulețul cu pîine și unelte de lucrat
Și fără să zăbovească drept la vie a plecat ;
Din nenorocire, însă, în cale îl întîlnesc
Niște oameni de ai pașii și, vrei, nu vrei, îl silesc
Și cu dînșii împreună toată ziua a umblat
Ca să le arate drumul pînă către un alt sat ;
Şi așa-ntr-acea zi Hogea a pățit foarte urît,
Fără să vază cu ochii via, cum a hotărît ;
Seara tîrziu se întoarce ostenit, abia umblînd,
Şi la miezul nopții tocma la ușa casii bătînd,
- „Cine e ? 'ntrebă nevasta, tu ești, Nastratinul meu ?"
Zise el : - „Sînt eu, nevastă, de va voi Dumnezeu."

LA UNUL PARTE Ş-ALTUI PĂRTICICĂ

Trei oameni mergînd p-o vale
Găsesc un sac cu nuci plin.
Ş-între ei găsesc cu cale
Să le-mparță Nastratin.

Merg la dînsul toți frățește
Ş-îl rog ca cum știe el
Să-mparță dumnezeiește
Între ei sacul acel.

Nastratin pe loc se scoală
Şi un pumn de nuci umplînd
Le-aruncă unuia-n poală,

[126] A curătura - a curăți, a plivi.

Num-așa, nenumărînd :

L-al doilea[127] iar împarte
Cinci pumni făr-a număra,
L-al treilea lăsînd parte
Toate cîte-n sac era.

Ei stînd cu ncmulțămire :
„Hogea efendi, au zis,
Nu ne-ai făcut împărțire
Frățește, precum e scris."

- „Neghiobilor, el le zise,
Voi m-ați pus să-mpărțesc eu
După cele-n mintea-mi scrise,
Să vă-mparț ca Dumnezeu ;

Dumnezeu astfel împarte.
Unuia dă mai puțin
Şi altuia face parte
Sacul să-l ardice plin ;

Iar de-mi ziceați omenește,
Atunci asfel nu făceam,
Ci vă împărțeam frățește
Şi dopotrivă vă dam."

CINE FURĂ AZI O CEAPĂ
MÎINE FURĂ ŞI O IAPĂ
DAR OR ÎN TEMNIŢĂ PLÎNGE,
OR PICIOARELE ÎŞI FRÎNGE

Nastratin Hogea-ntr-o vreme nici un cîștig neavînd
Şi în cea mai de pre urmă sărăcie ajungînd,

[127] În trei silabe : do-i-lea, tre-i-lea.

Hotărî să fure ceapă de la un al său vecin,
Ce avea destulă-n casă și nu da la vrun strein.
Dar vâzind Nastratin Hogea că el ușa o-ncuia
Plan făcu pe coș să intre noaptea și ceva să ia.
Deci suindu-se pe casă și privind pe coș în jos,
Se ivi-n el umbra lunii în chip de stîlp luminos,
Şi lăsîndu-se la vale p-acea umbră, amăgit,
Deodată fără veste se pomeni jos trîntit,
Rămîind ca vai de dînsul cu piciorul rupt în loc,
Avînd mică norocire că n-a fost în vatră foc.
Deșteptîndu-se vecinul, de bufnirea-i cînd căzu,
Se sculă totdeodată, nici o clipă nu șezu,
Striga, cere la nevasta lumînarea-n grab' să-i dea,
Mai curînd să prinză hoțul, și cine e a-l vedea.
Iar Hogea zise : - „Vecine ! atît să nu te grăbești,
Că ce am pățit, și mîine tot aicea mă găsești."

TE PĂZEŞTE SĂ NU SUPERI
P-ALTUL ÎNTRE PROŞTI SĂ-L NUMERI

Nastratin Hogea-ntr-o vreme nuouă măgari dobîndind
Și într-o zi toți aceștia la pășune scoși fiind,
S-a dus seara ca să-i strîngă de pe cîmp unde era
Și de sînt toți vrînd să vază, începu a-i număra.
Ieșind dar la număr tocma, pe unul încălecă,
Luă pe toți după urmă și la casa lui plecă.
Cînd mergea pe cale însă, stătu iar a-i număra,
Și văzu că înaintea-i numai opt magari era ;
Se uită, se miră singur că unul ce s-a făcut,
Și văzînd o groap-adîncă pe unde a fost trecut,
Gîndi că poate într-însa unu din ei a căzut ;
Cînd a privit el cu ochii aiurea și n-a văzut,
Descălecă și să duse în groapă a se uita,
Dar ce să vază într-însa, cînd degeaba căuta ?
Se-ntoarce ș-începe iarăși măgării a-și număra,
Şi văzîndu-i că sînt nuouă, începu a fluiera ;

Iar încalecă pe unul, și pînă-ntr-un loc mergînd,
Să-i mai numere o dată iarăși îi veni în gînd :
Şi văzînd că și acuma iar la număr opt era
(Că el pe cel de supt dînsul nicidecum nu-l număra),
Stînd : - „Ciudat lucru, el zise, or ochii mei sînt stricați,
Or că eu nu poci să-i număr, cum merg ei amestecați !“
Şi descălecînd îi puse cîte unu-unu-n rînd
Şi pe fiecare mîna puind el și numărînd.
Ieșiră măgării tocma nuoauă, după cum au fost
Ş-încălecă iar pe unul, făcîndu-se singur prost.
Plecînd însă cu-ndoială, nu se putu stîmpăra,
După ce puțin mai merse, iar stătu a-i număra,
Şi măgarul de supt dînsul nenumărînd iar așa,
Tot opt, ca și pîn-acuma, ceilalți la număr ieșea.
Într-acest timp, trecînd unul, i-a zis : - „Nu te supăra,
Fă bine și te oprește măgării a-mi număra !
Ca să văz, și tu ca mine tot așa lipsă îi scoți,
Or că mie mi să pare că nu sînt la număr toti.“
Începu omul acela măgării a-i număra,
Arătînd întîi cu mîna de supt el care era.
Hogea îi zise (văzîndu-l că începe de la el) :
- „Dar ce ! mă pui și pe mine în rînd, omule mișel ?“
Şi necăjit de aceasta, acasă cu ei s-a dus
Şi aci iar cu nevasta ca să-i numere s-a pus.

LA LUCRUL ŞTIUT DE LUME
CA SĂ-I DEA D-AFLĂTOR NUME

Nastratin Hogea odată
Cîrpind cămașa spălată
    Ața-n vîrf nu o-nnoda,
Pentru că nici nu cîrpise,
Nici pîn-atunci auzise,
    Nici s-o-nnoade-n gînd îi da.

Ci cînd ața cu-ntîmplare,

Fiind răsucită tare,
De sine s-a înnodat,
Şi văzînd atunci că-i vine
Cu-nnodătura mai bine
La cîrpit și la lucrat,

O gîndi de-nțelepciune,
Şi i se păru minune,
Ca cînd n-ar ști cinevași
Şi ca a sa născocire,
Îngîmfat de procopsire,
Puse pristav prin oraș.

„Să auză fiecare
De la mic și pîn' la mare
Şi să știe că întîi,
După moda de el scoasă,
Ața cînd va vrea să coasă,
S-o-nnoade la căpătîi.

Asta s-o știe orcare
Că e o nuoauă aflare
Însuși de mintea lui chiar,
Şi d-o trăi prin urmare,
După mintea lui cea mare,
Va născoci ceva iar.

Dar d-o muri, toți să știe
Că în lume n-o să fie
Atît de procopsit alt,
Vor pierde o bogăție
Şi o mare avuție
Sau un prea scump diamant."

Unul ce sta deoparte,
Cam cu urechea-ntr-o parte,

Şi la el gura căsca,
Luă o mînă de sare
Ş-alergă la el mai tare,
În gură a-i arunca,

Zicînd : - „Te-am auzit bine,
Dar află și de la mine
Ca să știi și alt mijloc,
Cască gura să-ți săr vorba,
Că n-are gust, ca și ciorba
Ce nu-i pui sare de loc.“

ÎN CERTURI CINE SE BAGĂ
PAGUBI TREBUIE SĂ TRAGĂ

Nastratin Hogea-ntr-o scară,
Pe cînd viscolea afară,
De frig cum se dezbrăcase
Şi supt plapomă intrase,
Aude în bătătură
La ușa-i ceartă și gură ;
Nevasta-i zise l-aceste :
- „Ieși, frate, de vezi ce este !“
El răspunse : - „Ia mă lasă,
Că se ceartă ce ne pasă ?“
Ea iar cu ghiontul împunse,
El iar că nu va răspunse ;
- Dar văzînd că pace n-are,
Cu plapoma-nfășat sare
Şi deschide ușa iute,
La gîlceavă să se uite ;
Dar ei, cum îl văd, îndată
Las gîlceava d-altă dată,
Sar la Hogea, îl desfașe,
Îl las numai în cămașe,

Şi cu plapoma-n spinare
Fug p-întunerecul mare.
Deci pățind Hogea aceasta,
Intrînd, l-a-ntrebat nevasta :
- „Bărbate, ce ceartă fuse ?“
El necăjit îi răspunse :
- „Ia ! pentru plapoma noastră
(Ş-acum vai de pielea voastră !),
Că pe loc cum o luară
Îndată se împăcară.“

MULȚI SÎNT PROȘTI CARE LE PLACE
P-ALȚII-N SOBOR SĂ ÎMPACE

Nastratin Hogea odată,
Magarul din grajd scăpînd.
Plecă cu traista-ncărcată
Ca să-l caute-ntrebînd :

Ş-întîlnind pe oarecine
Din săteni, l-a întrebat :
- „N-ai văzut cumva, vecine,
Pe magarul meu prin sat ?“

- „Ba l-am văzut, el îi zise,
Colea ca jude șezînd,
Şi la vite-n holde prinse
Judeca, ispas[128] făcînd.“

Hogea zise cu mirare :
- „Jude-n sat magarul meu ?!“
Zise acel la plecare :
- „Da, da, ceea ce-ți spui eu.“

---

[128] Ispas - pagubă cauzată de vite la cîmp ; constatare legală a unei astfel de pagube.

Hogea necăjit se duse
În cel mai repede pas,
În pragul ușii se puse,
Unde să făcea ispas,

Şi traista după ce-ntinse
Cu în jos a o pleca,
- „Tpru, tpru, tpru !“ din buze zise
Către cei ce judeca ;

Toți rîseră de această,
Numai unul, cum ședea,
Viind se plecă la traistă,
Ca ce e-n ea a vedea ;

Iar Hogea, traista-ncărcată
După gîtu-i aruncînd,
Începu totdeodată
Ca să-l judece, zicînd :

„Treburile-mi stau acasă
Şi tu aici în sobor
Poftiși tocma cînd îmi pasă
Să te faci judecător.“

CÎTEODATĂ ÎN LUME
SÎNT PRIIMITE ŞI GLUME

Odată Nastratin Hogea, în grădina sa intrînd
Ş-într-un cireș trei cireșe mai pîrguite văzînd,
Le luă,-ntr-un ciur le puse și, ca lucru trufanda,
Plecă la cîrmuitorul vrînd plocon a i le da ;
Mergînd pe drum și la ele tot cu ochii căutînd,
Vede că una pe alta se bătea,-ntr-un loc nestînd.
Se necăjește pe una care el o socotea
Că fără astîmpărare pe celelalte bătea,

Şi luînd o-mbucă-ndată, zicînd : - „Tu-ntr-un loc nu stai,
Ci te repezi tot într-una și în celelalte dai.“
Mai mergînd și privind iarăși la cele ce au rămas,
Vede că se bat ș-acestea-n fiecare al său pas ;
Se necăjește ș-îndată iarăși una o-mbucă,
Ş-așa numai o cireașe să ducă plocon plecă ;
Cînd se-nfățișe cu dînsa, cîrmuitorul privind,
- „Dar cum se mănîncă asta ?“ l-a-ntrebat pe el zîmbind.
Hogea o aruncă-n gură, cu ochii privind la el,
Şi o mîncă înaintea-i, zicînd : - „Iacă, în ast fel.“

MULTE MINCIUNI NEGÎNDITE
SÎNT CAM CU FOLOS BRODITE

Într-o dimineață la o cafenea
Unde mai adesea Nastratin venea,
Cum intră pe ușă, toți s-a înzîmbit,
Zicînd către dînsul : - „Bine ai venit,
Ia te rog, ne spune, dacă ne iubești,
O minciună-ndată, făr’ să te gîndești !“
Nastratin răspunse, trist la ei cătînd :
- „Voi de dimineață rîdeți, chef avînd,
Şi nu știți ce jale am în casă eu,
Că muri ast’ noapte bietul tată-meu
Şi nu știu a plinge or a fluiera,
Că de-ngropăciunea-i n-am chioară para.“
Ei ca să ajute pe bietul sirman
Scoțînd îi dădură toți cîte un ban.
Cum luă el banii ș-afară ieși,
Şi tatăl său iacă pe ușă pîși.
Ei cum îl văzură, de rîs s-au umflat,
Zicînd unul altui : - „Vezi că ne-a-nșclat ?“
Dup-aceea iacă iar peste puțin
Se înfățișază la ei Nastratin ;
Cum îl văd pe ușă, îndată îi zic :
„Bravo, Nastratine ! ești om de nimic,

Tatăl tău acuma d-aci a ieșit
Şi tu adineaura ziseși c-a murit !“
„Nu stric eu, el zise, ci chiar voi m-ați pus,
Şi pe negîndite minciună v-am spus ;
Că altă minciună dacă vă spuneam,
Azi de cheltuială eu nu cîștigam.“

DINTR-O CREDINŢĂ DEŞARTĂ
CADE OMU ŞI ÎNTR-ALTĂ

Nastratin Hogea,-ntr-o vreme lemnele d-ars isprăvind
Şi o dumbravă de satu-i nu prea departe fiind,
Merge, se urcă într-unul din cei mai bătrîni copaci
Ca să taie și să surpe după dînsul ramuri (craci),
Şi văzînd o cracă bună s-a pus cu curul pe ea
Ş-începu despre tulpină cu securea a tăia ;
Unul ce trecea pe cale se opri, la el strigînd :
„Omule ! dar rău tai lemnul, o să cazi, fugi mai curînd !“
Hogea supărat îi zise : - „Doar nu-i fi tu vrun proroc“ ;
Şi iar începu să taie șezînd într-același loc ;
Care cum reteză craca cu ea cu tot jos căzu
Şi atunci pe călătorul de prooroc îl crezu ;
Cît mai tare se ardică și aleargă șchiopătînd
Din piciorul ce-l lovise, și în urma lui strigînd :
„Stăi, mă rog, tu acel care ești proroc (prevăzător),
Şi fă bine de îmi spune cînd ș-în ce zi o să mor.“
Iar acela, ca să scape de rugi și de supărări,
„Sufletu-ți, i-a zis, se ține numai în trei strănutări.“
Auzind Hogea aceasta deodată se-ntristă,
Că pînă să mearg-acasă de două ori strănută :
Pentru că, lemnele grele-n spinarea-i ce să afla
Ardicînd, peste putință era a nu răsufla ;
Şi crezînd că o să moară l-al treilea[129] strănutat.
A plecat ca să se ierte cu toți amicii din sat ;
Şi fiind cam îndeseară, cînd începe a-nmurgi.

[129] În trei silabe : tre-i-lea.

Strănută ș-a treia oară, și se grăbi a fugi,
S-ajungă să moară în casa-și cu capul pe căpâtii,
Că aceasta era-n lume dorința lui cea dintîi.
Dar în fugă-i fără veste căzu-ntr-o groapă cu grîu,
În curtea unui prieten și se-ngropă pîn’ la brîu
(Fiindcă tocma pe vremea treierișului era
Şi-o lăsase destupată, avînd încă a căra).
Hogea socotind acuma că-ntr-adevăr a murit
Ş-în fundul iadului tocma a ajuns nepocăit,
Rămase într-acea noapte aci-n groapă a dormi
Şi că la mai rău n-ajunse către Allah mulțămi.
Tot într-acea noapte însă ș-în curtea gropii acești
S-a-ntîmplat să poposească și slujbași împărătești,
Cu catîri și cu povară de cleștar și porțolan
Şi cu clopote la gîturi ca și la orce chervan ;
Nastratin Hogea din groapă acest zgomot auzind,
Ce lucru e vrînd să vază și capul în sus ivind,
Cum îl zăresc deodată catîrii se înspăimînt,
Sar, se izbesc unul d-altul, trîntesc toate la pămînt.
(Vai, sirmane Nastratine, cu pielea o să plătești !)
Văzînd paguba aceasta slujbașii împărătești
Încaier pe Hogea-ndată, cel ce mort se socoti,
Îl tîresc, încep a-l bate și prin curte a-l trînti ;
Bietul Hogea socotea că dracii în iad îl muncesc
Pentru păcatele sale, cărțile precum vestesc.
După ce dar îl bătură pînă cînd s-au săturat,
Amețit de tot lăsîndu-l, în drumul lor au plecat.
Hogea viindu-și în fire alta îi dete în gînd,
Crezu ca-nviat din moarte, draci și iad nemaivăzînd.
Ş-întorcîndu-se acasă, părerea făr-a-și schimba.
Prietenii și vecinii a-nceput a-l întreba,
Zicîndu-i : - „Hogea-efendi, cînd ai fost și ai venit ?
Spune, în lumea ceilaltă cum și ce fel ai găsit ?“
Hogea răspundea l-acestea : - „Fraților, mîncați și beți
Şi să nu speriați catîrii, să vă feriți cît puteți :
Dar decît toate mai bine faceți orșice mijloc

Şi dați grîu fiert de pomană și mai cu seama cojoc,
Că cumplitele toiege mai puțin să le simțiți,
Cînd veți fi pentru păcate de draci în iad pedepsiți."

OMUL CÎND ARE CULEGE,
IAR CÎND N-ARE NU ALEGE

Nastratin Hogea-ntr-o noapte ducîndu-se la băcan,
Se rugă, bătînd în ușă, să-i dea cașcaval d-un ban.
Iar băcanul, ca să-i facă hatîr, din somn s-a sculat
Şi luînd prin întunerec săpun prost în loc i-a dat.
El ducîndu-se acasă a început a-mbuca
Şi văzînd că gust nu are ca alte dăți cînd mînca,
Către nevasta sa zise : - „Dar ce urît cașcaval !
Ia numai puțin de gustă și să vezi că n-are hal[130]."
Nevasta, luîndu-i seama, zise : - „Cum să fie bun ?
Dar nu te uiți tu la dînsul că este curat săpun ?"
Hogea supărat îi zise : - „Zău, eu nu știu ce fel ești !
Mă faci așa prost pe mine, fără să te socotești,
Ba încă faci totdodată și pe băcanul nebun,
Ca, cu cașcaval cerîndu-i, el în loc să-mi dea săpun ;
Băcanul e om de cinste, cum îl știe toți din sat,
Şi, ca să-mi facă hatîrul, din așternut s-a sculat ;
Cum putea dar să-mi dea mie ca să mănînc eu săpun ?
Cînd îi cer eu lui o dată : dă-mi, mă rog, cașcaval bun !
Docit or că cașcavalul e stricat și negustos,
Or că-n gura mea vrun dinte, vro măsea are miros ;
Cu toate acestea, nu știu, eu săpun n-am cumpărat,
O să mănînc, că mi-e foame și pe dînsul bani am dat."

CINE MARFA ÎŞI SCUMPEŞTE
CA NASTRATIN PĂGUBEŞTE

Hogea de la oarecare
O căpriță căpătă,

---

[130] A nu avea hal - a nu fi bun de nimic.

Şi după ce crescu mare
Şi primavara fătă,

O luă pe după urmă
Tocma ca un ciobănaș,
Ca și cel cu mare turmă.
Şi se duse în oraș,

Ca după ce va ajunge,
Întru sine el gîndea,
Lapte proaspăt de va mulge,
Mai cu bun preț o să-l dea.

Ş-începînd, ca vînzătorul,
Lapte dulce a striga,
Şi dacă cumpărătorul
Cu vreun vas alerga.
El mulgîndu-i de gustare,
De nu se-nvoia din preț,
Căsca gura caprii, mare,
Ş-îl turna-n gîtu-i semeț :

Crezînd c-acel turnat lapte
Drept în uger îl băga,
Şi pleca spre altă parte
Lapte dulce a striga.

MARFA UNDE E, FIREŞTE,
ŞI PAGUBA ÎL SOSEŞTE

Hogea, după cum văzurăm, tot-tot o capră avuse
Şi pe dînsa cu-ntîmplare în puțin timp o răpuse,
Că scoțînd-o să se pască ca o vită pe cîmpie,
Lupii-ndată-i tăbăciră pielea fără de scumpie[131] ;
Văzînd biet Nastratin Hogea că i-o făcură papară

[131] Scumpie - zgîrcenie.

Şi lui ca drept mîngîiere numai coarnele-i lăsară,
Fără supărare zise : - „Asta orcine o știe,
Unde e o dată marfă, și pagubă o să fie.“

CINE NUMĂRĂ PARALE
EL JOACĂ CU CEAMPARALE[132]

Hogea vrînd la bîlci să meargă,
Vecinii la el aleargă,
Împrejuru-i să adună
Să-i ureze cale bună
Şi să-l roage să voiască
Ceva să le tîrguiască ;
Unul zise : - „Vecinele !
Cumpără-mi două inele,
Şi ce bani vei da de plată,
Viind, ț-îi număr îndată.“
Altul vine iar, îi cere,
Zicîndu-i : - „Aibi bună vrere
Şi îmi cumpără și mie
Vro cinci coturi de dimie[133]
Şi să n-ai grije de plata,
Cînd vei veni, banii-s gata.“
Asemenea și alți iară
De altele îl rugară ;
Iar el la fieștecine
Răspundea tot : - „Bine, bine.“
Mai pe urmă unul scoate
Trei parale avînd toate,
Le dă, zicînd : - „Vecinele,
Ia-mi ceamparale pe ele.“
Deci peste zile puține,
Dacă merge el și vine,

---

[132] Ceamparalele sînt ca nişte clopoţei, care în părţile Răsăritului dănţuitorii le atîrnă la degete şi, sunîndu-le, bat tactul cîntecului cu dînsele (n.a.).
[133] Dimie — ţesătură groasă de lînă sau bumbac.

Iată toți cîți îl rugară
Îndată-l împrejurară ;
Întreabă cel cu inele :
„Mi-ai cumpărat, vecinele ?“
„Dar ce lucru-mi ziseși oare ?“
„De inele, frățioare.“
„Crede-mă că-mi uitai, frate,
De treburi nenumărate.“
Vine și cel cu dimie :
- „Îmi luași, nene, și mie ?“
Răspunse el : - „Rău îmi pare
Nea cutare și cutare,
Ca îmi uitai ca pămîntul,
Credeți, să vă crează sfîntul.“
Veni-ntre vorbele sale
Ş-acel ce-a dat trei parale,
„Bine ai venit“, zicîndu-i ;
Iar Hogea-ndată scoțîndu-i
Şi dîndu-i, glasu-și înalță
Către cei ce sta de față :
„Danțul cu cimpoi să trage
Şi tîrgul cu bani să face.
Cine numără parale,
El joacă cu ceamparale.
Cîți dau peșin cînt cu fluier,
Iar cîți nu, din buze șuier.“

PÎNĂ LA ANUL, OR MAGARUL, OR SAMARUL

Într-o zi Nastratin Hogea pe o uliță trecînd
Şi pe poartă-n curtea unui bogat ochii aruncînd
Se opri ca să privească la un lucru foarte rar.
Adică la-mpodobirea a unui mînz de magar,
Carele avea căpăstru peste tot cu fir lucrat
Şi pe ciucuri împrejuru-i margaritar înșirat,

Un cioltar[134] cu flori de aur pe spatele lui întins
Și drept chingă peste dînsul cu cordon de fir încins,
Pus pe o saltea luxoasă, ș-alături pernă de puf,
Ş-un rob cu apărătoare răcorindu-l de zăduf ;
Iar bogatul de departe în pridvorul său șezînd
Îl privea-n mare plăcere, dintr-un cibuc lung fumînd.

Nastratin văzînd aceasta, fără a întîrzia,
Se apropie de dînsul ș-începu a-l mîngîia :
Bunioară ca copilul cînd vede vrun mielușel,
Merge, îl îmbrățișară ș-îl sărută frumușel.
Bogatul vesel privindu-l, cînd îl mîngîia mereu,
Întrebă : - „Dar or îți place cum e măgărușul meu ?“
- „De minune ! el răspunse, este vrednic d-a-l iubi.
Şi alt nici un cusur n-are, decît nu poate vorbi.“
„Ce fel ? bogatul îi zise, poate vorbi un magar ?“
„Cum nu ? Hogea îi răspunse, numai să mi-l dai școlar,
Şi într-un an ți-l fac ritor[135], or în ce limbă vei vrea.“
„Ba nu voi, bogatul zise, să-l procopsești așa prea,
E destul ca să vorbească limba care o știu eu,
Şi vro patru limbi streine, ca să-l fac tîlmaciul meu.“
„Așadar, îi zise Hogea, trebuie să ne tocmim,
Însă să mi-l dai acasă, că-n alt chip nu ne-nvoim.“
„Bine, îi zise bogatul, cum știi tu, așa să faci,
Numai despre plată spune-mi cu cîți galbeni te împaci.“
„Să-mi dai, Nastratin îi zise, o sută de-mpărătești[136],
Răspunzîndu-mi[137] înainte jumătatea din acești ;
Iar jumătatea ceilaltă să mi-o dai la șase luni,
Cînd și examen voi face, între cîți vei să aduni,
Ca să vază fiecare că nu dai bani în zadar,
Ci pentru o-nvățătură așa auzită rar.“

---

[134] Cioltar - postav brodat, pus sub șaua calului.
[135] Ritor - orator, retor.
[136] Împărătesc (galben împărătesc) - monedă de a tir austriacă (monedele străine aveau putere circulatorie în Ţara Romînească).
[137] A răspunde - a achita.

Bogatul de vorba Hogii atît de mult s-a-ncîntat,
Încît scoase banii-ndată și jumătatea i-a dat.
Poruncind și pe școlarul să-l aibă în casa sa,
Nu cumva la nengrijire vreodată a-l lăsa :
Pe salteaua lui să-l culce și pe perna cea de puf,
Cum și după prînz cînd doarme să-l apere de zăduf
Că el pe fiece lună îi va trimite mertic[138]
Cu toată îndestularea, să nu-i lipsească nimic.
După ce aceste toate s-au făcut ca prin înscris
Şi pe școlarul cu Hogea împreună l-a trimis,
Femeia Hogii, cu masa care sta ș-îl aștepta
Şi din cînd în cînd pe poartă ca să vie se uita,
Văzîndu-l cu măgărușul cel împodobit intrînd,
Se mira ce o să fie, pricina necunoscînd.
- „Dar ce e asta,,bărbate ?" îl întrebă ea pe loc.
El arată acei galbeni, ca jăratecul de foc,
Ş-îi spuse cu amăruntul cum și ce fel l-a tocmit.
Cum și jumătatea banii-naintea i-a priimit.
- „Dar or ț-ai ieșit din fire ? zise ea, la el privind,
Unde ai văzut în lume vrodată magar vorbind ?
Or te-ai apucat acuma pe oameni să amăgești
Şi la bătrînețe tocma belele să pătimești ?"
- „Fii pe pace, el îi zise, n-avea nici o grije tu,
Că tocma acuma ceasul norocului îmi bătu.
E o vorbă : «Pîn' la anul cîte căciuli nu rămîn
Într-această-ntinsă lume pustii și fără stăpîn !»
Asemenea pîn-atuncea or să-ntîmplă de mor eu,
Or cumva să bolnăvește și moare școlarul meu."
Cu asemenea cuvinte și cu alte, Nastratin
Își mai împăcă nevasta și se liniști puțin ;
Apoi tot gîndind în sine ce ar întrebuința,
Cu ce manevre școlarul ceva-ceva a-nvăța,
Şi apucîndu-se-ndată făcu un scurt ciomăgel,
Înadins pentru școlarul, ca să-l învețe cu el.

---

[138] Mertic - tain, raţie (alimentară).

Deci Nastratin pe școlarul înaintea sa puind
Şi în cap cu ciomăgelul ca să-l deștepte lovind,
Îl apăsa și la vale, din gura ceva zicînd,
Îl mai lovea ș-altă dată tot asemenea făcînd ;
Apoi îi da pe supt barbă, în sus a și-l ardica,
Şi iar îi da pe dasupra, în jos spre a și-l pleca.
Loviturile acestea tot luînd el, cum am spus,
Ca să-și plece în jos capul și să-l ardice în sus,
Începu în scurtă vreme leția[139] a îngîna
Şi, fără să-l mai lovească, singur capu-și legăna.
Atît încît lăsă Hogea a-l lovi din ciomăgel
Ş-începu numai cu mîna să amerințe la el :
De făcea în jos cu mîna, el capul în jos pleca,
De ardica în sus mîna, și el capul ardica.
După ce învăță bine aste mișcări ca de rost,
S-a gătit pentru examen cum și tocmeala i-a fost, Ca să vază, să auză, asin a filosofi,
Care de cînd este lumea nici a fost, nici va mai fi.

Cinci salonul fu de oameni îndesat și înțesat,
Hoge-atuncea cu școlarul viind s-a înfățișat,
Ca-n mijlocul adunării să-nceapă a-l întreba,
Mîna-n sus ș-în jos mișcîndu-și, spre a zice da și ba ;
Așa începînd, îi zise : - „Tu frumos măgăruș mic[140]
Ia în băgare de seamă ceea ce voiesc să-ți zic.“
Iar măgărușul îndată ardică ochii la el,
Temîndu-se să nu-i tragă supt barbă vrun ciomăgel ;
Cum văzură toți aceasta, începură a zîmbi
Şi d-educația-i bună între dînșii a vorbi ;
Hogea zise : - „Voi acuma să spui făr'-să te sfiești
Ce limbă să-nveți îți place și care nu o voiești ?
Vei să mai zbieri ca măgarii ?“ (și cu mîna în sus da) ;
El ardică în sus capul (ca prostul cînd zice ba).

---

[139] Lecția.
[140] În original: șic.

„Dar vei să rînchezi ca caii ?“ (și iar mîna-n sus își da),
El iar făcea-n sus cu capul (ca cînd ar răspunde ba).
„Dar vei să mugești ca boii ?“ (și cu mîna în sus da)
El își ardica iar capul (ca cînd ar zice nu va).
După ce-l întrebă Hogea ș-alte multe-ntr-acest fel,
Şi cum îi făcea cu mîna, îi făcea din cap și el,
Apoi zise : - „Spune, dară, acum de față cu toți,
Cutare limbă frumoasă ca să o-nveți o să poți ?“
El văzînd că-și pleca mîna dodată cu a-ntreba,
Îi făcu în jos cu capul, ca cînd i-ar răspunde da.
L-a-ntrebat iar, mișcînd mîna ca cînd vrea în cap a-i da ;
„Dar cutare limbă-ți place ?“ El făcu cu capul da ;
L-a-ntrebat iar : - „Dar cutare și cutare limbă vrei ?“
El după mînă cu capul făcu complimente[141] trei.
Aceste-ntrebări-răspunsuri vâzîndu-le cel bogat
Şi toți cîți se adunase, foarte mult s-au minunat ;
Şi zise bogatul Hogii, bucurat și înzîmbit :
„Eu văz că te înțelege la cele ce i-ai vorbit,
Şi pentru a ta silință prea foarte mulțămit sînt ;
Dar voi să-mi spui, de ce oare nu-ți răspunde prin cuvînt ?“
- „Jupîne ! Hogea îi zise, ascultă ce voi să zic.
Acum măgărușul nostru e ca și un copil mic,
Care cînd se naște este decît dobitoc mai rău,
Că nici măcar semn să facă, din plîns spune păsul său.
Apoi ceva dacă trece, începe din cap a da,
Şi arată sau că cere, făcînd semn de da și ba ;
Mai tîrziu după aceasta începe și a vorbi,
Colea-colea cîte una, fără a le potrivi ;
Așa și școlarul nostru, mai vîrtos ca dobitoc,
Nu să poate niciodată ca să vorbească pe loc,
Ci încet-incet cu vreme și vorba-i vei auzi,
Cînd limba lui cea legată cu glas să va slobozi.“
Tot soborul ce sta față, vorba Hogii consfințind,
Răspunseră ca-ntr-o gură, bravo dîndu-i și grăind :
- „Prea înțelepte cuvinte Hogea prin grai a descris,

---

[141] Compliment - plecăciune.

Şi fără nici o-ndoială are drept precum a zis :
Ba încă-n prea scurtă vreme școlarul a-naintat,
Că a răspuns foarte bine la cele ce l-a-ntrebat."
Bogatul, de bucurie, toate vorbele scurtînd,
Dezlegă punga îndată, cu mulțămire zicînd :
- „Iacă cei cincizeci de galbeni, fie astăzi refuiți[142],
Şi na încă pe atîta pe dasupra dăruiți ;
Numai cît poți te silește ca să mi-l înveți frumos,
Să vorbească cum se cade, și îți mai dau de prisos.
Hogea pe cînd strîngea banii zise : - „Foarte mulțumim,
Și îmi vei vedea silința, numai sănătoși să fim."
Dup-aceasța, Hogea iarăși pe școlarul său luînd
Şi ca ș-întîi de căpăstru acasă cu el mergînd,
Îl lăsă să odihnească, nevrind a-l mai pedepsi
Ştiind că mai mult d-atîta nimic nu va folosi ;
Decît gîndi să-l învețe să mănînce puțintel,
Ş-începu pe zi o dată să-i dea un mic metricel ;
Măgărușul dintr-aceasta din zi în zi a slăbit,
Leția prea grea fiindu-i de-nvățat, s-a bolnăvit,
I-a lipsit pofta mîncării, și din merticelul mic
Uneori îi mînca sfertul și alteori mai nimic ;
Încît, într-o dimineață, ceasul morții l-a coprins,
Ș-îl găsi Nastratin Hogea țapăn pe saltea întins.
Această jalnică scenă Nastratin Hogea văzînd,
Începu către nevastă a se văieta, zicînd :
- „E! iacă școlarul nostru ! după ce căznii cu el
Și când îl învățai tocma să mănînce puținel,
Atuncea se isprăviră și zilele lui pe loc,
Iacă așa e și omul, morții bătaie de joc !
[………]
Isprăvind Hogea cuvîntul, s-a pus ș-a făcut raport,
Scriind asfel la bogatul, pentru școlarul cel mort :
„Te vestesc cu întristare că școlarul cel iubit
Ş-a dat sfîrșitul ast' noapte nezăcut și nebolit.
În adevăr, mare jale astăzi moartea ne-a adus,

[142] A refui – a achita.

Şi a făcut ca să plîngă și răsărit și apus !
Dar nu stă la mîna noastră, ci la cel ce ne-a zidit,
Că cu nașterea dodată ca să murim ne-a ursit !
A dat frîul morții-n lume, ca turbată a umbla,
Să secere dinaintea-i care să va întîmpla !
Şi așa mereu cosește, nu alege-n drumul ei,
Tineri și bătrîni culege, pînă și prunci mititei ;
De care fără-ndoială nici noi nu o să scăpăm,
Astăzi însă pe școlarul cu jale îl îngropăm.“

Citind bogatul răportul, vai ce jale l-a coprins !
Căzu îndată pe spate și să moară s-a întins !
Şi tîrziu viind în sineși se porni-ndată la plîns,
Atît încît toți vecinii au alergat și s-au strîns ;
Cine poate să descrie vorbele ce le zicea,
Cînd cu cinste și cu pompă să-l îngroape îl ducea ?!
Dar nimic nu-i ajutară, ca un mort l-a îngropat,
- N-a putut ca să-l mai scoale, steaua dacă i-a picat !

NU CĂUTA-NȚELEPCIUNE
DACĂ N-AI UNDE O PUNE

Hogea, cu una, cu alta după ce cîștigă bani,
Își trimise pe fecioru-n streinătăți cîțiva ani,
Că acolo-n academii, mai departe de părinți,
Să urmeze, să învețe la mai înalte științi ;
După ce isprăvi cursul lețiilor ce-a urmat,
S-a-ntors la părinți acasă procopsit cu atestat[143]
Nastratin Hogea văzindu-l și muma sa mai vîrtos
S-a umplut de bucurie că l-a văzut sănătos ;
Îi deteră o odaie, cum a vrut el a-l lăsa
Să șază singur într-însa cu biblioteca sa ;
Muma sa, biet, ca o mumă, prin odaie îl slujea,
Nu să depărta de dînsu!, ca de un fiu îngrijea.
Noaptea cînd a sosit vremea studentul a se culca,

[143] Atestat - certificat, diplomă.

Vrînd puțin capul pe pernă pe spate a și-l pleca,
Se uită-n tavanul casii, și grinzile cum era,
Ce-i dete-n gînd procopseala ?-nccpu a le număra ;
Între care văzînd una cam pătată la mijloc,
Curiozitatea-l face și să scoală-n grab’ din loc,
Ia lumînarea în mînă și privește neclintit,
Ca să vază acea grindă de ce lucru s-a mînjit !
După ce s-a uitat bine s-a încredințat curat î
Că peste grinda aceea vro vacă s-a băligat ;
Şi lăsînd jos lumînarea iarăși pe spate s-a pus
Ş-începu să se gîndească, tot uitîndu-se în sus,
Că cum a putut o vacă pe tavan ca musca sta !
Şi cum s-a urcat pe dînsul a-l băliga ș-al păta !
Muncind gîndul său l-aceasta nelesne de priceput,
În studiile lui toate să caute a-nceput,
Să vază, va putea-n ele niscai dovezi a afla,
Dacă vreun bou sau vacă poate pe tavan umbla !
Toată mecanica-ntoarse, foaie cu foaie cătînd,
Matematica întreagă tot o răsfiră de rînd,
Şi nu fuse cu putință vrun fel a se domiri,
Sau cît e negru sub unghe taina a descoperi
Pentru care toată noaptea cu gîndul s-a tot luptat,
Fără să închiză ochii pînă cînd s-a luminat.

Muma sa de dimineață iar la dînsul a venit,
Cum a odihnit să vază fiul ei cel prețuit.
Despre care întrebîndu-l, el răspunzîndu-i i-a zis
Cum că : - „Toată nopticica, mamă, ochii n-am închis.“
- „Dar de ce pricină, mamă ?“ muma sa l-a întrebat ;
- „Apoi să vezi, el răspunse, cînd mă găteam de culcat,
Uite, l-acea grindă ochii îmi aruncai nu știu cum
Şi văzîndu-o pătată, după cum e și acum,
M-am uitat mai de aproape să văz de ce s-a pătat
Ş-am cunoscut că vro vacă pe dînsa s-a băligat ;
De aceea toată noaptea am stătut pe gînduri pus,
Că cum putu umbla -vaca cu picioarele în sus !

Am făcut de pre aceasta isometrice[144] măsuri,
Fisica am resfirat-o, despre ființi și naturi ;
Matematica asemeni am cercetat-o de rînd,
Nici loc gol nici plin într-insa de vreun lucru lăsînd ;
În toată agricultura - cu amăruntul cătai.
În fel de experiențe capul tot îmi sfărimai,
Şi nici într-un chip o vacă n-am putut, precum ț-am spus,
S-o pui pe tavan să umble cu picioarele în sus.
Nici puterea cea activă, nici repuziv[145] - a stătut
Ca să mă încredințeze aceasta cum s-a putut.
Pentru care toată noaptea m-am gîndit nedomirit,
Şi speriindu-mi-să somnul nici o clipă n-am dormit."
Nenorocita lui mumă stînd la el și ascultînd
Şi astfel de muncă seacă d-o noapte-ntreagă văzînd,
Se lovi în cap cu pumnii, zicîndu-i : - „O, fătul meu
Deși vorbele-ți streine nu poci să înțeleg eu,
Dar păcat de bănișorii ce i-am cheltuit în dar[146],
Dacă n-ai putut pricepe un atît lucru macar !“
„Cum era sâ-nțeleg, mamă ? învățatul fiu a zis,
Că-n matematic-aceasta nicăiri n-o găsesc scris ?“
Atuncea se puse muma și începu către el
Ca să-i tălmăcească lucrul și a-i zice-ntr-acest fel :
„Cînd s-a făcut casa asta, meșterii-n curte lucra,
Unde venea și cu vite, lemnele carii căra ;
Şi fiindcă isprăvise asta grindă de cioplit,
Se băligă peste dînsa boul unui ce-a venit,
Şi deși am curățit-o, dar mustul din ea intrînd,
Asfel a rămas pătată, cum o vezi și acum stînd,
Asta o puteai cunoaște, fără să te minunezi,
Fără să-ți bați atît capul și fără somnul să-ți pierzi.“
- „Ei, mamă ! copilul zise, dacă profesorii mei
Mi-ar fi explicat ca tine toate lecțiile ei,

---

[144] Isometric, termen tehnic cu rezonanţă pretenţioasă, folosit fără ca sensul lui originar să aibă legătură cu contextul.
[145] Repuzivă - repulsivă.
[146] În dar - în zadar.

Şi dacă tu cu știința-ți în locul lor mi-ai fi fost,
Nu eram eu să-mi pierz somnul toată noaptea ca un   prost ;
Ba nici în streinătate nu ședeam atîția ani,
Nici voi nu era să pierdeți cu mine atîția bani,
Şi nici nu era cu pumnii să-ți bați capul, negreșit.
Că dintr-o academie mare nerod am ieșit.“
- „Ba, mama sa îi răspunse, minte n-ai nici de un ban,
Şi tu ca tatăl tău tocma o să ieși un nezdrăvan.“

DIN TOCMEALA NENŢELEASĂ
BANI DÎND, RĂMÎI FĂRĂ CASĂ

Nastratin Hogea adesea, după cele ce făcea,
Aci se-mbogățea-ndată și aci iar sărăcea ;
Asfel dar el iar odată, sărac după cum era,
Neavînd de cheltuială nici măcar chioară para,
Se tot socoti în sine cum ar face vrun mijloc
Prin vreo nezdrăvănie să dea iar peste noroc,
Şi așa vine îndată la nevasta sa, zicînd :
„Dragă ! iacă-ți dau în știre ceea ce am pus de gînd,
Eu zic ca să vindem casa și să luăm ceva bani,
Decît să umblăm în vreme flămînzind tot și golani.“
„Vai de mine ! ea îi zise, apoi unde să ședem ?
Vei să rămînem pe drumuri și parale să avem ?“
„Ba nu ! Hogea îi răspunse, voi opri din loc cevași,
Numai pe cît să ne facem un cît de mic bordeiaș.“
Nevasta-n contră se puse în fel de chipuri, nevrînd.
El iar altele îi zise și s-o vînză tot cerînd ;
În cele mai de pre urmă el cu a o mîngîia
O înduplecă prea lesne ca să voiască și ea.
Deci știind el aci-n satu-i pe oarecare bogat,
Fără să mai zăbovească la dînsul a alergat
Şi s-o cumpere-i propuse, un preț prea ușor cerînd,
Ieftină să i să pară și s-o vînză mai curînd.
Bogatul văzînd că cere pe dînsa preț mic atît,
Ca s-o ia cu toată voia fu gata numaidecît ;

Şi deși lui într-atîta ieftină i s-a părut,
Dar tot dori să-i mai lase din prețul ce a cerut.
Hogea îi mai scăzu prețul, capetele nu-l ținea[147].
Ca or pe cît o să vînză, lui tot bine îi venea.
Și către bogatul zise : - „Las p-acest preț, dar îți spui
Că în peretele casii voi să bat și eu un cui,
Care cui de totdauna să se numească al meu
Ş-alt de el să nu s-atingă decît numai singur eu
C-un cuvînt, numai pe dînsul că-s stăpîn și eu să zic
Şi încolo să n-am voie să mă ating de nimic."
Bogatul, văzînd că casa chilipir o cumpăra;
Nu se gîndi mai departe, deș-întîi se apăra,
Dar văzînd că Hogea nu vrea să o vînză în alt fel,
Zise-n sine : „ce-o să fie să aibă un cui și el !"
Şi lăsîndu-se în voia-i, îndată o cumpără
Cu contract, cu întărire și banii îi numără.
Bătu și Hogea-n perete un cui cum s-au învoit,
Care și în zapis[148] cuiul lui Nastratin s-a numit.
Mutîndu-se dar în casă bogatul cumpărător,
Ca să păstreze și cuiul Hogii rămase dator ;
Așa Hogea într-o noapte, cînd dormea toți, s-a sculat
Şi la casa cea vîndută îndată a alergat,
Strigînd și bătînd în ușe, să-i deschiză mai curînd.
Şi bogatul dinăuntru - „Cine este ?" întrebînd,
Hogea - „Eu sînt", îi răspunse. - „Dar ce vei ? l-a întrebat ;
„Voi să-mi văz cuiul, răspunse, de l-ați întrebuințat."
Se sculă-n grab', - îi deschise, Hogea se uită zicînd :
„Te văzui ast' noapte-n visu-mi ceva de cui atîrnînd,
Dar vă culcați, nu-i nimica, cum văz, visul m-a-nșelat,
Ci păziți ca nu vrodată să iasă adevărat."
Altă data iarăși Hogea, la miez de noapte viind,
Începu să bată-n ușă, cînd se afla toți dormind ;
Cumpărătorul de casă - „Cine este ? a-ntrebat.
„Eu sînt, eu !" Nastratin Hogea către dînsul a strigat.

---

[147] Capetele nu-l ținea – nu-i păsa, îi era indifferent.
[148] Zapis - contract, act de vînzare-cumpărare.

„Dar ce vei ?“ l-a-ntrebat iară ; răspunse el : - „Voi să-mi pui
Chiulaful[149] ce îl port ziua, acilea într-al meu cui,
Că în bordeiul meu nu e nici un cui unde să bat
Şi nu voi să-mi văz chiulaful a sta pe jos aruncat.
Cumpărătorul de casă îi zise : - „Apoi ce fel,
Tot așa o să-mi vii noaptea ?“ - „Vezi bine, răspunse el,
N-avem condiția asta să fiu stăpîn pe al meu ?
O să viu ziua și noaptea și orcînd voi voi eu.“
„Care va să zică, dară, cumpărătorul a zis,
Mi-am dobîndit cu beleaua cu tine cu forme-n scris !“
- „Nici o belea, zise Hogea, ce te supără un cui
Şi că viu cîteodată ceva pe dînsul să pui ?“

Altă dată, veni Hogea, o frînghie-n mîini avînd,
Ş-începu de cui s-o lege, către ai casii zicînd :
- „Azi nevasta spală rufe și voi frînghia să-ntinz
Din cuiul meu de aicea și de bordei să o prinz.“
„O, vai de noi ! începură ai casii a se văita,
Ce păcate ne goniră să cumpărăm casa ta !
Că ne amețiși cu cuiul ce-l socoteam bagatel,
Și acum n-avem pace, necăjindu-ne cu el.“

Într-o zi iar veni ogea în mînă cu un bojoc
Ș-îl atîrnă-n cui, zicînd că în bordeiu-și n-are loc.
Asfel Hogea totdauna cu una ș-alta viind
Și pe cel ce-i vîndu casa totdauna necăjind,
Neavînd alt ce mai face, fiind învoiți asfel,
Într-o zi, de supărare, zise : - „Frate ! către el,
Dă-mi banii pe jumătate din ceea ce-ți numărai,
Şi îți ia înapoi casa, că nu am de tine trai ;
Voi fi căit în viață de ceea ce mi-o făcui,
Că m-ai omorît cu zile cu pustiul[150] tău de cui.“

Nastratin știa prea bine încă de cînd îi vindea

---

[149] Chiulaf - căciulă turcească, fes mare.
[150] Pustiu – blestemat.

Că bogatul cu pagubă înapoi o să i-o dea,
Dar tot făcu ceva nazuri, ţiindu-se cam semeţ,
Zicînd : - „Eu cheltuii banii“ (ca să i-o scază din preţ) ;

Cumpărătorul îi zise : - „Dă-mi dar numai pe un sfert,
Ş-încolo a treia parte cu tot sufletul ţ-o iert. “
- „E ! aşa tot se cam poate, îi răspunse Nastratin,
Că voi găsi mi să pare să-ţi număr atît puţin
Şi aşa cumpărătorul ceru cu paguba sa
Să scape de supărare şi casele a-i lăsa,
Decît să stea să mai umble-n dandanele, judecăţi,
După reaua sa tocmeală, ştiind că n-are dreptăţi :
Iar Nastratin se alese şi cu case şi cu bani,
Nemaiumblînd să se plîngă că sînt săraci şi golani.

OSEBITE ANEGDOTE

[UN ÎMPĂRAT OAREcARE ÎNTRU SINE SE MIRA]

Un împărat oarecare întru sine se mira
De osebitele chipuri între oameni ce era,
Adică, vedea pe unul capu-i mai întîi albind
Şi mustățile și barba negre încă rămîind ;
Iar pe altul dimprotivă, păru-n capu-i negru stînd
Şi mustățile și barba albe în față avînd
Altul iarăși pînă-n vîrstă se zbîrcește de bătrîn
Şi nici barbă, nici mustață nu-i mai crește, ci stă spîn.
Aste mirări pe-mpăratul totdauna îl muncea
Şi nu-și putea-mpăca gîndul singur cum le tîlmăcea ;
Pentru care pe vizirul într-o zi-nadins chemînd,
Fără a-și spune mirarea porunci prin grai, zicînd :
- „Du-te și orînduiește din slujbașii dezghețați
Ca să-mi caute trei oameni iscusiți, mai învățați ;
Dar însă unul să fie cu chip tînăr, cap bătrîn
Altul iarăși dimprotivă și altul la față spîn ;
Carii după ce-i vei strînge, să mi-i aduci cîteșitrei,
Că voi însumi în persoană să vorbesc ceva cu ei.“

Vizirul fără zăbavă după poruncă urmînd,
Şi după puțină vreme asfel de oameni aflînd,
Carii ducîndu-i îndată, împăratu-i osebi[151],
Ca să-i bage cîte unul, în persoană a vorbi.
Deci întrebă împăratul p-acel ce-ntîi a venit
Că de ce-i e capul negru și barba i s-a albit.
El răspunse : - „Împărate ! întru mulți ani să trăiești,
Împărăția-ta poate mai bine s-o tîlmăcești,
Iar după a mea părere, barba-ntîi mi s-a albit,
Căci fața-mi stă dezvelită și capul acoperit,
Că pe barba totdauna elementele o bat,

[151] A osebi - a separa, a despărți.

Ea sufere vînturi, geruri, brume, ploi neîncetat ;
Osebit și de acestea, cu fața-ntre mari ieșim,[152]
Ea rușinile ardică la orșice cînd greșim ;
Prin urmare-ntîi dar barba și mustățile albesc,
Şi perii-n cap supt căciulă fiind feriți zăbovesc.“

Al doilea după dînsul dacă s-a înfățișat,
Împăratul dimprotivă și p-acesta l-a-ntrebat
Că de ce-i e barba neagră și părul din capu-i alb.
Iar el fără prelungire îi dete răspuns în grab’
Cum că : - „Părul din cap, zise, îl am de cînd m-am născut,
Iar mustățile și barba mult mai tîrziu mi-a crescut ;
Şi d-aceea întîi capul a trebuit a-mi albi,
Iar părul din capu-mi[153] încă mai are a zăbovi.“

Al treilea dup-acesta la împăratul intrînd,
Îl întrebă și pe dînsul, asfel către el zicînd :
- „Tu, cum te văz, nu ești tînăr, ci mai mult încă bătrîn,
Căci[154] dar nu-ți cresc mustăți, barbă și d-amîndouă ești spîn ?“
El răspunse : - „Împărate, muma mea pe cînd trăia,
Despre pricina aceasta am întrebat-o pe ea,
Şi mi-a spus că ea cu tata copii întîi nu făcea,
Dar și unuia și altui ca să aibă le plăcea,
Pentru care ea d-o parte se ruga lui Dumnezeu,
Şi pe d-altă parte iarăși se ruga și tatăl meu ;
Muma mea, ca o femeie, ca să-i dea fată cerea,
Iar tatăl meu dimprotivă se ruga fecior să-i dea ;
Dumnezeu ca să-mplinească cererea și unui ș-alt,
Şi pentru fecior și fată pe mine m-au cîștigat.
De aceea pe din două sînt, după cum văz și eu,
La față seamăn cu mama ș-încolo cu tatăl meu.“

---

[152] Fiindcă turcii nu-și descoperă capul nici înaintea împăratului (n a.).
[153] Barba și mustățile.
[154] Căci - de ce, pentru ce.

TREI MINCINOŞI

Oarecînd într-o cetate se afla trei mincinoși,
Carii văzînd că aflară toți de ei că-s flecăroși,
Şi nemaiavînd mijloace cu minciuni a se hrăni,
Hotărîră între dînșii unul d-alt a se răzni[155]
Cum și într-o zi urîndu-și unul altui sănătăți,
S-au despărțit să se ducă a trăi-n alte cetăți.

Cel dintîi, de dimineață plecînd ca un pedestraș,
La un sat dacă ajunse, trase să-și cate sălaș.
Ca să-și scoață demîncarea de la vrun sătean d-aci,
Pregătit cu o minciună care-n gînd o născoci ;
Ş-adunîndu-se-mprejuru-i din săteni vreo cîțiva,
Începură dintre dînșii a cerceta ș-a-ntreba :
Dincotro îi este calea ? El răspunse : - „Din oraș“.
L-a-ntrebat iar : - „Ce mai veste ? Ai să ne spui nou cevași ?“
Mincinosul le răspunse : - „Altă veste n-am de spus,
Decît azi de dimineață un nor gros de la apus
Ardicîndu-se îndată, cum începu a stropi,
Din oraș, pe toți măgării norul în sus îi răpi
Ş-îi ardică la-nălțime pînă cît nu s-au văzut.“
Sătenii, ce guri căscară, la spusa-i s-au încrezut ;
Şi priimindu-l în gazdă cu cinste l-a ospătat,
Că le aduse gazetă de ceea ce s-a-ntîmplat.

Pe la amiaz iată vine al doilea mincinos,
Cu un toiegel în mînă, și ca și cellalt pe jos ;
Care cum sosi îndată începu a-și căuta
Vro casă să-l găzduiască, hrană spre a-și căpăta.
Sătenii cum îl văzură s-au strîns și l-au întrebat
Norul c-a răpit măgării de e cu adevărat.
Mincinosul pricepu că vreun mincinos vestit
De la sine așa mare minciună a plăzmuit,
Ş-a zis : - „Drept, pe magari norul n-am văzut cînd îi lua.
Dar văzui că azi samare începuse a ploua.“

---

[155] A se răzni - a se despărți, a se separa.

Sătenii și pe acesta cu mirare ascultînd,
Ş-a celui dintîi minciună mai mult el întărîtînd[156],
L-au găzduit și pe dînsul ca pe un oaspe cinstit
La aceeași casă unde și cellalt fu rînduit ;
Carii cum se întîlniră amîndoi s-au cunoscut
Şi stînd de vorbă-mpreună învoire au făcut
Că de aci înainte asfel a călători,
Unul a spune minciuna ș-altul a o întări.

Către seară iată vine ș-al treilea mincinos,
Carele știa să mintă tot asemenea frumos ;
Ş-auzind vorbind sătenii de acele minciuni mari,
D-a măgarilor răpire și plouarea de samari,
El le-ntări p-amîndouă, că cu adevărat sînt,
Şi ca să-l crează mai bine le făcu și jurămînt
Cum că el era de față norul cînd s-a repezit
Şi pe magari deodată ca pleava cînd i-a răpit
A văzut chiar și cu ochii samare cînd a plouat,
Care de cînd este lumea nicăiri nu s-a-ntîmplat.
Şi era triști cetățenii, fiindcă bătrînii spun,
Dîndu-și părerea l-aceasta, că n-o să fie semn bun.
Sătenii mai mult acuma mirarea lor întărind
Şi cu ceilalți împreună și p-acesta găzduind,
S-adunară mincinoșii la un loc iar fără gînd ;
Cei doi p-acesta văzîndu-l îl întrebară rîzînd :
- „Dar tu cum făcuși, măi frate, aicea de ai ajuns ? “
- „Întărind minciuna voastră“, mincinosul a răspuns
Apoi șezînd se-nvoiră asfel a călători,
Unul să spuie minciuna ș-altul a o întări.

Într-acea seară sătenii o cină bună le-au pus,
Şi pe lîngă celelalte ș-o plăcintă le-au adus ;
Ei mîncînd din celelalte și dacă s-au săturat
Au zis: - „Această plăcintă s-o stricăm este păcat!
Ci să o lăsăm întreagă și acum sa ne culcăm,

[156] A întărîta - a întări, a confirma, a amplifica.

Ca s-o avem de gustare, dimineață s-o mîncăm.“
Se-nvoiră la aceasta cu un cuget cîteșitrei.
Dar însă să o mănînce numai unul dintre ei :
Adică : în acea noapte cine orce va visa,
Cînd s-or scula dimineață, să-și spuie visarea sa.
Ş-al cui vis va fi de frunte, mai grozav și minunat,
El plăcinta s-o mănînce singur, far’ să dea la alt.
Şi cu-nvoirea aceasta plăcinta neatingînd
Se culcară să viseze, toți avînd cîte un gînd.
Mincinosul însă care minciunile întărea
Își unelti de cu seară visul ce i se părea,
Şi cam pe la miezul nopții, dormind ceilalți, s-a sculat,
A mîncat plăcinta toată și iar la loc s-a culcat.
A doua zi dimineață sculîndu-se cîteșitrei,
Începu să-și povestească visul cel dintîi din ei,
Zicînd : - „De n-ar fi vrun semn rău, ast’ noapte am visat
Că l-al treilea cer tocma la-nălțime m-am urcat.“
„A ! iacă ! ceilalți strigară, un foarte minunat vis.“
Al doilea după dînsul : - „Şi eu am visat, a zis,
Ca m-am coborît în haos l-al șaptelea adînc jos.“
- „Minunat ! ceilalți strigară, și visu-ți e fieros[157] !“
- „Dar dumneata, întrebară, domnule întăritor,
Ce ai visat ?“ El răspunse (căutînd în ochii lor) :
„Foarte sînt adevărate cele ce le-ați visat voi.
Că eu v-am văzut întocma cum ați și spus amîndoi ;
Şi dacă vă văzui asfel că m-ați lăsat și v-ați dus
Unul l-al șaptelea haos ș-alt l-al treilea cer sus,
M-am gîndit ș-am zis în sinemi : acești tovaroși ai mei
Dacă-n așa depărtare au plecat să umble ei,
Cine știe cînd s-o-ntoarce ! și de plăcintă păcat,
C-așteptînd o să se strice ! ș-apucînd, o am mîncat ;
Care dacă nu mă credeți că am mîncat-o, cum zic,
Poftim vă uitați ș-în tavă, că nu e în ea nimic.“ Ceilalți doi văzînd aceasta, cu supărare i-a zis :
- „Cum se poate vreodată să mănînce omu-n vis ?

---

[157] Fieros - înfricoşător.

Ci minciunile-ți sînt bune la alții să le-ntărești ;
Iar cît pentru ale noastre, tovaroș bun nu ne ești,
Nu ne învoim cu tine, că tu ne lași nemîncați,
Şi du-te cu sănătate, vinde-ți minciunile l-alți."

UN ARMEAN ÎNJURĂTOR DE GURĂ

Ca tot creștinul odată ispoveduindu-se-n post,
După datoria legii, un armean sărac, cam prost,
Pe lîngă alte păcate spuse că are nărav
Şi înjură totdauna de gură foarte grozav.
Popa cu învățătura se sili a-l dezbăra,
Zicîndu-i că nu să cade de gură a înjura ;
Căci gura la om din toate, e organul cel mai sfînt,
Fiindcă dintr-însa scoate rugi și alt orce cuvînt.
D-alde acestea și alte părintește i-a vorbit,
Şi să nu înjure gură, dîndu-i canon, l-a oprit.
După ce dar isprăviră și amîndoi au plecat
Ca să meargă fiecare la casa sa-ndepărtat,
Cînd p-o uliță trecură, amîndoi încă fiind,
O armeancă p-o fereastră de sus capul său ivind,
Strigă-n limba armenească : - „Derder baba, stăi nițel !"
Şi trăgîndu-se-năuntru, se opri în drum și el.
Peste puțin ivind capul, armeanca iar i-a vorbit :
„Du-mi-te acum, părinte, că treaba mi-am isprăvit."
O-ntrebă armeanul popa (stînd și cel ispovedit) :
- „Dar pentru care pricină aici în drum m-ai oprit ?"
Iar armeanca îi răspunse : - „Pentru o-ncercare nuau[158]
Că avui s-așez o cloșcă peste vro cîteva oau,
Fiindcă mă învățară, cînd voi vrea cloșca s-o pui
Şi voi voi ca să iasă cu moț fiecare pui,
Să opresc în ușa casii un derder (pop-armenesc).
Şi aceasta fu pricina puțintel să te opresc."
Abia isprăvi armeanca aceasta a le vrăji,
Auzind ispoveditul asupra-i se necăji,

[158] Nouă.

Şi către derder răspunse : - „Vezi așa gură-njur eu !“
Iar popa privindu-l zise : - „Ai dreptate, fătul meu !“

SLUJITUL NENAINTAT Ş-ÎMBOGĂȚIT
DE CEI CE SĂ TEM DE MUIERI

O slugă ani mulți trecuse tot slujind la un sultan,
Așteptînd înaintare, cu nedejdi din an în an ;
Şi văzînd că pentru dînsul nu să făcea nici un rost,
Ca să-și aducă aminte să-l rînduiască-n vrun post,
Puse-într-o zi hotărîre proverbul a nu-l lăsa
Că : „Pruncul pînă nu plînge nu-i dă țiță muma sa“,
Ș-îndrăznind dete hîrtie către sultanul, cerînd
Să-i dea vreo slujbuliță micșoară și mai de rînd.
Sultanul înfățișîndu-l înainte-și l-a-ntrebat
Ca ce fel de post dorește, după jalba ce i-a dat.
Sluga răspunzind îi zise (îngenuchind la pămînt) :
- „Strălucite împărate ! ca un vechi slujit ce sunt,
Rog ca să-mi dați o poruncă, cu ea să călătoresc
În toată împărăția și se mă-mputerniccsc
Ca cîți de-ale lor neveste a să teme voi vedea,
Fără cuvînt de pricină cîte o para să-mi dea.“
Sultanu-ncepu să rîzâ, proasta-i cerere văzînd,
Şi uitîndu-se la dînsul iar îl întreba, zicînd :
„Ce folos o să-ți aducă ție un asfel de post ?
Cîți inși vei găsi îți pare după cugetu-ți cel prost ?“
Iar el cu respect răspunse : - „Împărate, să trăiești,
Numai aceasta poruncă a-mi da să bine voiești
Ş-îmi este destul cu dînsa viața a mi-o ținea,
Iar, de n-oi nimeri bine, să fie pe seama mea.“
Porunci sultanu-ndată fermanul[159] a i se scri,
În care cu străşnicie porunci și întări
Ca orcare să va teme de femeia sa-n vrun fel,
Fără cuvînt de pricină să fie dator acel
A da o para acestui ce să va înfățișa

[159] Ferman – decret al sultanului.

Cu porunca-mpărătească ce-i e dată de asa.
Cum luă sluga porunca numaidecît a plecat
La șeh-islamul (întîiul religii) s-a-nfățișat,
Ş-arătînd porunca zise : - „Ast ferman să-mi întărești,
Cum și o para, cum scrie, să-mi dai și să te plătești."
- „Ce fel ? șeh-islamul zise, nu cumva[160] ai tu-n păreri
Că vei putea găsi oameni să se teamă de muieri ?
Să știi că eu niciodată de muierea mea păs n-am
Şi nici a-ți da para ție vreo datorie am ;
Nici poci o așa poruncă vrodată s-o consfințesc
Şi cu pecetea religii, cum ceri, să ț-o întăresc ;
Că ce-nsemnează muierea-naintca unui voinic ?
Ci ia nu-ți mai pierde vremea să umbli după nimic ;
Mergi de-ți vezi de sărăcie, lasă, îți zic, acest post,
A vrut sultanul să-și rîză de tine ca de un prost."

- „Stăi întîi, sluga îi zise, să vorbim noi între noi
Şi să facem judecată cum să cade amîndoi ;
Şi dacă eu la aceasta nu voi avea drept, cum zic,
Să nu-mi întărești potrunca cum și să nu-mi dai nimic."
- „Bine ! zise șeh-islamul, zi, să văz ce ai să zici !"
Sluga l-a-ntrebat atuncea cu respect, ca toți cei mici :
- „Dacă femeia în lipsa-ți din rezonu-și va ieși
Şi fără cerească frică-n drum rușinos va pîși,
Îți vatămă ceva cinstea călcînd sfîntul legămînt ?"
- „Hai ! hai ! zise șeh-islamul, la aceasta nici cuvînt."
- „Așadar, îi zise sluga, onoarea sau cinstea ta
E în puterea femeii, cum va vrea a o purta."
- „Firește !" el îi răspunse, și sluga urmă alt pont[161] :
- „Dar cînd femeia-nșelată-n lipsa-ți de vrun vagabont
Va vrea a-ți răsipi starea, unindu-se în vrun fel.
Este în a ei putere ca să și fugă cu el ?"
- „Fără-ndoială !" el zise. - „Așadar nu sînt greșit
Că în puterea femeii starea ț-e desăvîrșit."

---

[160] În original : cum.
[161] Punct.

- „Asta e știut !“ răspunse. - „În sfîrșit, mă rog să-mi spui,
Socotesc că și l-această în pricină nu te pui :
Dar dacă cumva femeia-ți, fără a se socoti,
Satana o va împinge vrun plan rău a unelti,
Şi dormind cu dînsa noaptea va vrea a te sugruma,
Nepuind în gînd atuncea cele ce se vor urma,
După fapta-i criminală, pravile, judecătorii.
Pedepse înfricoșate, cum și ocne, pușcării,
E-n puterea ei s-o facă, după cum ț-am deslușit ?“
Ascultîndu-l șeh-islamul îi răspunse : - „Negreșit !“
- „Acum dar vedem că cinstea, viața ș-avuția ta,
Toate în a ei putere le are soția ta.“
- „Da ! șeh-islamul răspunse, este prea adevărat !“
- „Așadar, îi zise sluga, prea cu drept ai judecat,
Şi te rog ca să faci bine să-mi dai paraua acum,
Precum și să pui pecetea, să merg’să-mi caut de drum.“
Neavînd ce să mai zică șeh-islamul s-a supus,
Îi dete paraua-ndată, cum și pecetea a pus,
Ca să fie cunoscută porunca ce i s-a dat
Că e de el consfințită, după cum am arătat.

Deci luînd sluga porunca, în puterea ei umblînd
Şi toată împărăția otomană-nconjurînd,
Aduna bani fără seamă, atît încît încarcă
Vro cîțiva catîri cu sacii, la-ntoarcere cînd plecă
Şi viind în capitală la sultanu-n grab’ s-a dus
S-arate recunoștință și mulțămiri de supus.
Sultanul pe vechea-și slugă înfățișată văzînd
Mișcat de curiozitate l-a-ntrebat pe loc, zicînd :
- „Cîștigași ceva parale după unde ai umblat ?“
Sluga, sărutînd pămîntul, cu respect îngenucheat,
La-ntrebare îi răspunse : - „Împărate, să trăiești !
Mărturisesc adevărul, fiindcă a ști voiești,
Am cîștigat într-atîta încît banii-n saci i-am pus
Şi abia pînă aicea cu catîrii i-am adus.“
Sultanul îi zise : - „Bravo ! iată te-ai folosit dar."

Şi vrînd ceva să glumească întrebă pe sluga iar :
- „Dar din toată-mpărăția, în umbletul tău făcut,
Ce lucru-mi aduseși mie mai deosebit plăcut ?“
- „Apropo ! sluga răspunse, o giurgină[162]-ți alesei,
Cu frumsețe minunată și roabă ț-o adusei.“
Cum îl auzi sultanul, îi tăie vorba de ea,
Zicînd : - „Sî ! încet vorbește, c-aude soția mea.“
Atuncea orînduitul să strîngă bani cu ferman :
- „Dacă-i așa, dă-mi paraua, zise marelui sultan,
Încai ca să nu rămîie nici unul a nu-i păsa
Şi care să nu să teamă orcum de soția sa ;
Pentru că, precum văz, iacă și-mpărăția-ta
Fără nici o osebire te temi de soția ta.“
Atuncea rîzînd sultanul îi zise : - „M-ai biruit,
Ia-ți dar cu dreptul paraua și de la mine-n finit[163].“

[162] Georgiană.
[163] În finit - în sfîrșit.

CUPRINSUL

FABULE ȘI ISTORIOARE
CARTEA A II-A

NEZDRĂVĂNIILE LUI NASTRATIN HOGEA

OSEBITE ANEGDOTE

CITIŢI CĂRŢILE DIN LITERATURA ROMÎNĂ APĂRUTE ÎN COLECŢIA „BIBLIOTECA PENTRU TOŢI“

M. Eminescu - *Poezii.* I. L. Garagiale - *Teatru.* Alecsandri - *Culegere de proză (I. Călătorie în Africa, 11. Dridri).* Ion Creangă - *Amintiri, pocești, povestiri.* M. Sadoveanu - *Zodia Cancerului sau Vremea Ducăi-vodă,* roman. Petre Ispirescu - *Basme, legende, snoave.* St. *O,* Iosif - *Versuri.* Mihai Beniuc - *Poezii.* G. Goșbuc - *Fire de tort*, versuri. ** *Alexandria-Esopia.* N. Bălcescu - *Romînii sub Mihai-voievod Viteazul.* Al. Davila - *Vlaicu-vodă,* dramă. Tudor Arghezi - *Versuri.* Calistrat Hogaș - *Pe drumuri de munte.* Zaharia Stancu - *Desculț,* partea I și a Il-a. Mihail Sadoveanu - *Soarele în baltă* și *Divanul persian,* romane. Ioan Slavici - *Nuvele*. I. *Moara cu noroc,* II. *Pădureanca).* Kovács Gyorgy - *Cu ghearele și cu dinții,* roman. Ion Ghica - *Din vremea lui Caragea.* Liviu Rebreanu - *Răscoala,* roman. 2. vol. I. L. Garagiale - *La hanul lui Mînjoală,* nuvele și povestiri. B. P. Hașdeu - *Scrieri literare (I. Poezii * Micuța * Ursita, 11. Răzvan și Vidra * Trei crai de la răsărit * Ioan-vodă cel Cumplit).* M. Sadoveanu - *Istorisiri despre vînători și pescari.* Marin Preda - *Morometții,* roman. N. D. Cocea - *Pamflete și articole, Vinul de viață lungă. *** - Flori alese din poezia populară,* antologia poeziei lirice. Nicolae Filimon - *Ciocoii vechi și noi,* roman. G. Călinescu - *Enigma Otiliei,* roman, 2. vol. Eusebiu Camilar - *Negura,* roman. Mihail Sadoveanu - *Locul unde nu s-a întîmplat nimic * Însemnările lui Neculai Manea,* romane. Topîrceanu - *Balade vesele și triste,* versuri. Eugen Barbu - *Tereza,* nuvele. Titus Popovici - *Setea*, roman, 2. vol. Gala Galaction - *Lîngă apa Vodislavei,* nuvele. Eugen Jebeleanu - *Poezii și poeme.* Ioan Slavici - *Mara,* roman.

Redactor responsabil : Bîrlă Aurelia
Tehnoredactor : Gheorghiu Ionel

Dată la cules 19.05.1961. Bun de tipar 16.06.1961 Apărut 1961. Tiraj 55.145 ex. Broșate, Hîrtie tipar de 50 g/m^2. Format 700X920/32. Coli ed. 12,88 Coli tipar 10. Planșe fieldruck 1. A. nr. 0354/1061 C.Z. pentru bibliotecile mari 8 R. *C.Z. pentru* bibliotecile *mici 8 R-O (08).*

Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. Stalin" București - R.P.R., comanda nr. 10.812